

На основу члана 79. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 52/11, 55/13, 35/15 – аутентично тумачење, 68/15 и 62/16 – УС),
Национални просветни савет доноси

ПРАВИЛНИК

о допуни Правилника о наставном плану и програму општеобразовних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Саобраћај

Члан 1.

У Правилнику о наставном плану и програму општеобразовних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Саобраћај („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 10/15 и 2/16), после наставног плана и програма за образовни профил техничар ваздушног саобраћаја за спасавање, додаје се наставни план и програм за образовни профил техничар за логистику и шпедицију, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 2.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”, а примењиваће се од школске 2017/2018. године.

НАСТАВНИ ПЛАН И ПРОГРАМ

I Наставни план за образовни профил ТЕХНИЧАР ЗА ЛОГИСТИКУ И ШПЕДИЦИЈУ

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД							УКУПНО					
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње					
		Т	В	П	Т	В	П	П	Б	Т	В	П	П	Б	Т	В	П	П	Б	Т	В	П	П	Б	Т	В	П	П	Б	Т	В	П	П	Б	Σ
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		19	2		665	70			12			420			12			420			10			320			1825	70				1895			
1	Српски језик и књижевност	3			105				3			105			3			105			3			96			411					411			
2	језик и књижевност*																																		
1.1	Српски језик као нематерњи језик*																																		
3	Страни језик	2			70				2			70			2			70			2			64			274					274			
4	Физичко васпитање	2			70				2			70			2			70			2			64			274					274			
5	Математика	3			105				3			105			3			105			3			96			411					411			
6	Физика	2			70																					70					70				
7	Рачунарство и информатика		2			70																					70					70			
8	Географија	2			70																					70					70				
9	Историја	2			70																					70					70				
10	Хемија	2			70																					70					70				
11	Ликовна култура	1			35																					35					35				
12	Биологија								2			70														70					70				
13	Социологија са правима грађана													2			70									70					70				
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		1			35				1			35			2			70			2			96			236					236			
1.	Грађанско васпитање / Верска настава	1			35				1			35			1			35			1			32			137					137			
2.	Изборни предмети													1			35			2			64			99					99				
Укупно A1+Б		20	2		700	70			13			455			13 (14**)			455 (490**)			11 (13**)			352 (416**)			1962 (2061**)	70				2032 (2131**)			
Укупно		22			770				13			455				13 (14**)			455 (490**)				11 (13**)			352 (416**)				2032 (2131**)					

Напомена:*За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

** Ученик бира предмет са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

Б: Листа изборних предмета према програму образовног профила

РБ	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Општеобразовни предмети					
1.	Музичка култура			1	
2.	Екологија и заштита животне средине			1	
3.	Историја (одабране теме)				2
4.	Изабрана поглавља математике				2
6.	Логика са етиком				2

*Ученик бира предмет једном у току школовања у трећем или четвртном разреду

Остали обавезни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	70	70	70	64	274
Додатни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године по разредима

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Трећи страни језик	2 часа недељно			
Други предмети *	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секције и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

*Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са одређењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су претходно донети.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	35	35	35	32
Менторски рад (настава у блоку, пракса)	2	2	2	2
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	39	39	39	39

Подела одељења у групе

Разред I	Предмет	Годишњи фонд часова			Број ученика у групи
		В	ПН	Б	
	Рачунарство и информатика	70			15

A: ОПШТЕ ОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Годишњи фонд часова:

105

Разред:

први

Циљеви предмета:

1. Проширивање и продубљивање знања о српском књижевном језику;
2. Развијање и неговање језичке културе, поштовање правила књижевног (стандардног) језика у усменом и писаном изражавању;
3. Подстицање ученика на усавршавање говорења, писања и читања, као и неговање културе дијалога;
4. Оспособљавање за ефикасно комуницирање;
5. Оспособљавање ученика да користе стручну литературу и језичке приручнике;
6. Продубљивање и проширивање знања о српској и светској књижевности;
7. Оспособљавање за интерпретацију књижевних текстова;
8. Унапређивање књижевних знања и читалачких вештина;
9. Упознавање и проучавање репрезентативних дела српске и опште књижевности, књижевних жанрова; књижевноисторијских појава и процеса у књижевности;
10. Унапређивање знања о сопственој култури и културама других народа;
11. Развијање хуманистичког и књижевног образовања и васпитања на најбољим делима српске и светске културне баштине;
12. Упућивање ученика на истраживачки и критички однос према књижевности;
13. Обезбеђивање функционалних знања из теорије и историје књижевности;
14. Развијање трајног интересовања за нова сазнања.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод у проучавање књижевног дела	Увођење ученика у свет књижевног дела и књижевност као науку и уметност	- разликује врсте уметности и њихова изражајна средства - објасни појам и функцију књижевности као уметности и однос књижевности и других уметности - наведе научне дисциплине које се баве проучавањем књижевности - познаје књижевне родове и врсте и разликује њихове основне одлике - одреди тему, мотив, сиже, фабулу, лик и идеју у књижевном делу - износи своје утиске и запажања о књижевном делу, тумачи његове битне чиниоце и вреднује га	- Врсте уметности, подела уметности - Књижевност као уметност, књижевност и друге уметности - Историја књижевности, теорија књижевности, књижевна критика - Лирика као књижевни род: народна лирска песма и уметничка лирска песма по избору - Епика као књижевни род: епска народна песма (предлог „Кнежева вечера“), приповетка по избору и роман (предлог Драгослав Михаиловић „Кад су цветале тикве“) - Драма као књижевни род: драма по избору	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. <u>Место реализације наставе</u> - Настава се реализује у учионици <u>Препоруке за реализацију наставе</u> - Приликом обраде драмског дела могућност посете позоришној представи и гледање снимка позоришне представе, а након

Књижевност старог века	Упознавање ученика са митологијом, репрезентативним делима старог века и њиховим значајем за развој европске културе	- објасни значај митологије за античку књижевност и развој европске културе - наведе имена аутора, називе обрађених дела и класификује их по културама којима припадају, књижевним родовима и врстама - тумачи и вреднује уметничке чиниоце у обрађеним делима - објасни универзалне поруке књижевности старог века	- Сумерско-вавилонска књижевност: Еп о Гилгамешу (анализа одломака) - Митови: о Танталу, Сизифу, Нарцису; митови о Троји: Парисов суд, Одисеј и Пенелопа, Ахил, Едип... - Хеленска књижевност: Хомер: Илијада (одломак) - Софокле: Антигона - Стари и Нови завет (текстови по избору)	тога разговор о драмском тексту и његовој позоришној реализацији. Такође је ову наставну тему могуће обрађивати током целе школске године, па на пример структуру и одлике драмског дела обрадити на примеру „Ромеа и Јулије“, а структуру и одлике лирске и епске народне песме обрадити током реализације теме Народна књижевност Народна књижевност се може обрадити по мотивима (рад у групама)
Средњовековна књижевност	Упознавање са споменицима јужнословенске културе, развојем писма и језика, делима средњовековне књижевности	- наведе најзначајније споменике јужнословенске културе, језик, писмо и век у ком су настали - именује ауторе и дела - разуме поетику жанрова средњовековне књижевности - лоцира обрађене текстове у историјски контекст - објасни значај средњовековне књижевности за српску културу - анализира изабране текстове уз претходно припремање путем истраживачких задатака	- Почеци словенске писмености: Црнорица Храбар : „Слово о писменима“ - Рад Ћирила и Методија - Словенска писма и развој књижевног језика - Најстарији споменици јужнословенске културе - Свети Сава : „Житије светог Симеона“ (одломак) - Јефимија: „Похвала кнезу Лазару“ - Деспот Стефан Лазаревић; „Слово љубве“	Опењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода - тестове знања Оквирни број часова по темама - Увод у проучавање књижевног дела (15 часова) - Књижевност старог века (12 часова) - Средњовековна књижевност (10 часова) - Народна књижевност (13 часова) - Хуманизам и ренесанса (11 часова) - Општи појмови о језику (5 часова) - Фонетика (8 часова) - Правопис (11 часова) - Култура изражавања (20 часова)
Народна књижевност	Указивање на народну књижевност као израз колективног мишљења и осећања, ризницу народних обичаја, кодекс етичких норми	- разликује лирске, епске и лирско-епске песме - учи одлике усмене уметности речи (колективност, варијантност, формулативност) - процењује етичке вредности изнете у делима народне књижевности - тумачи ликове, битне мотиве, фабулу, сиже, композицију и поруке у одабраним делима - упореди уметничку интерпретацију стварности и историјске чињенице	- Врсте народне књижевности - Лирска народна песма „Овчар и девојка“, „Зао господар“ (предлог) - Епска народна песма „Бановић Страхиња“, Марко пије уз Рамазан вино“, „Бој на Мишару“ - Лирско-епске песме (по избору) - Народне проза (бајка по избору) - Кратке народне прозне врсте (избор)	
Хуманизам и ренесанса	Упознавање са поетиком хуманизма и ренесансе, њеним најзначајним	- наведе најзначајније представнике и њихова дела - објасни значење појмова хуманизам и ренесанса - наводи и на обрађеним делима	- Поетика хуманизма и ренесансе, најзначајнији представници - Франческо Петрарка: „Канцонијер“ (избор сонета) - Ђовани Бокачо: „Декамерон“	

	представницима и књижевним делима	образлаже одлике епохе • упореди вредности средњег века са вредностима хуманизма и ренесансе • објасни значај уметности хуманизма и ренесансе за развој европске културе и цивилизације	(приповетка по избору) или Данте Алигијери: „Пакао“ (одломак) • Вилијам Шекспир: „Ромео и Јулија“ • Сервантес: „Дон Кихот“ (одломак)	
Општи појмови о језику	• Указивање на проучавање језика као система, упознавање са његовом функцијом, друштвеном условљеношћу и историјским развојем	• објасни функцију језика и појам језичког знака • разуме природу модерног књижевног (стандардног) језика • наведе фазе развоја књижевног језика до 19. века • наведе дисциплине које се баве проучавањем језичког система	• Место језика у људском друштву, битна својства језика, језик и комуникација • Књижевни језик, језичка норма и стандардизација • Језички систем и науке које се њиме баве • Књижевни језици код Срба до 19. века	
Фонетика	• Сстицање знања из области фонетике (фонологије) и морфофонологије књижевног језика и способности да се та знања примене у говору и писању.	• уме да се служи правописом • разликује гласовне алтернације • влада акценатским гласовним системом књижевног (стандардног) језика и да га примењује у говору	• Фонетика и фонологија • Гласови књижевног језика и њихов изговор • Гласовне алтернације сугласника (звучних и беззвучних; с:ш, з:ж, н:м; к,г,х:ч,ж,ш и к,г,х:ц,з,с; алтернације ненепчаних са предњонепчаним сугласницима), гласовне алтернације самогласника (промена о у е, непостојано а, промена сонанта л у вокал о), и губљење сугласника са правописним решењима • Акценатски систем књижевног језика, диференцијација у односу на дијалекатско окружење • Основна правила акцентуације српског књижевног језика	
Правопис	• Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном нормом	• примени знања о гласовним алтернацијама у складу са језичком нормом • примени употребу великог и малог слова у складу са језичком нормом • подели речи на крају реда у складу са језичком нормом	• Главне норме писања великог и малог слова (на почетку реченице, наслови и натписи, властита имена, имена народа, географски појмови, небеска тела, празници, установе и организације, присвојни придеви на <i>-ов</i> и <i>-ин</i>, куртоазна употреба великог слова, вишечлана имена земаља и остала вишечлана имена, помоћне речи у именима, називи серијских и	

			апстрактних појмова, звања, титуле...) • Подела речи на крају реда	
Култура изражавања	• Оспособљавање ученика да користе различите облике казивања и функционалне стилове	• опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у усменом и писаном изражавању • разликује функционалне стилове • препозна и примени одлике разговорног и књижевноуметничког функционалног стила • попуњава формуларе, уплатнице, захтеве и слично у складу са језичком нормом	• Језичке вежбе • Стилске вежбе • Врсте функционалних стилова - основне одлике • Разговорни функционални стил • Књижевноуметнички функционални стил • Попуњавање формулара, захтева, уплатница и сл. • Школски писмени задаци 4 x2+2 • Домаћи задаци	

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Годишњи фонд часова:

105

Разред:

други

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Барок, класицизам, просветитељство	Упознавање са европским културним, духовним и мисаоним тенденцијама 17. и 18. века и њиховим утицајима на српску књижевност	- наведе особености барока, класицизма и просветитељства и њихове представнике у књижевности - објасне значај Венцловића и Орфелина за развој језика и књижевности код Срба - препозна одлике просветитељства на обрађеним делима - објасни значај Доситејевог рада за српску културу и књижевност - направи паралелу у обради истих мотива у европској и српској књижевности - наведе особине ликова у обрађеним делима и заузме став према њиховим поступцима	- Барок и класицизам; поетика, главни представници у нашој и европској књижевности - Гаврил Стефановић Венцловић: „Песме, беседе, легенде“ - Значај Венцловића и Орфелина за развој књижевног језика код Срба - Молијер: „Тврдица“ - Просветитељство у Европи и код нас - Књижевно - просветитељски рад Доситеја Обрадовића - Доситеј Обрадовић: „Писмо Харалампију“ - Доситеј Обрадовић: „Живот и прикљученија“ (одломци) - Јован Стерија Поповић: „Тврдица“	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. <u>Место реализације наставе</u> - Настава се реализује у учионици <u>Препоруке за реализацију наставе</u> - Могућност гледања екранизације неких дела реалистичке књижевности <u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода тестове знања <u>Оквирни број часова по темама</u> - Барок , класицизам, просветитељство (13 часова)

Романтизам	Упознавање са поетиком романтизма, представницима и делима европске и српске књижевности	- наведе представнике романтизма и њихова дела - уочава и образлаже одлике романтизма - изнесе свој суд о књижевним делима користећи стечена знања и сопствена запажања - препозна и усвоји вредности националне културе и разуме/поштује културне вредности других народа - тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела	- Романтизам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) А. С. Пушкин: „Цигани“ (одломак) А. С. Пушкин: „Евгеније Оњегин“ (анализа Татјаниног писма Оњегину и Оњеговог одговора и анализа Оњеговог писма Татјани и Татјаниног одговора) Х. Хајне: „Лорелај“ Ш. Петефи: „Слобода света“ - Вук Караџић - рад на реформи језика и правописа, рад на сакупљању народних умотворина, лексикографски рад, Вук као књижевни критичар и полемичар, Вук као писац, историчар и биограф - Значај 1847. године - Петар Петровић Његош: „Горски вијенац“ - Бранко Радичевић: „Кад млидија` умрети“ - Ђура Јакшић: „На Липару“, „Отаџбина“ - Јован Јовановић Змај: „Ђулићи“ и „Ђулићи увеоци“ (избор), Змајева сатирична поезија (избор) - Лаза Костић: „Међу јавом и мед сном“, „Santa Maria della Salute“	- Романтизам (24 часа) - Реализам (27 часова) - Морфологија (11 часова) - Правопис (7 часова) - Култура изражавања (23 часа)
------------	--	--	---	--

Реализам	Упознавање са поетиком реализма, представницима и делима европске и српске књижевности	- наведе представнике правца и њихова дела - дефинише одлике реализма и објасни их на обрађеним књижевним делима - тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела - процењује друштвене појаве и проблеме које покреће књижевно дело - развије критички став и мишљење при процени поступака и понашања јунака у обрађеним делима	- Реализам у Европи и код нас (појам, особености, значај, представници) - Балзак: „Чича Горио“ или Толстој „Ана Карењина“ - Гогољ : „Ревизор“ - Милован Глишић: „Глава шећера“ - Лаза Лазаревић: „Ветар“ - Рadoје Домановић: „Данга“ или „Вођа“ - Симо Матавуљ: „Поварета“ - Бранислав Нушић: „Госпођа министарка“ - Војислав Илић: (избор поезије)	
Морфологија	Систематизовање знања о врстама речи и њиховим облицима	- одреди врсту речи и граматичке категорије - употреби у усменом и писаном изражавању облике речи у складу са језичком нормом	- Морфологија у ужем смислу - Променљиве и непроменљиве врсте речи - Именице, придеви, заменице (њихове граматичке категорије), бројеви (укључујући бројне именице и бројне придеве) - Глаголи. Граматичке категорије глагола - Прилози, предлози, везници, речце, узвици	
Правопис	Оспособљавање ученика да пишу у складу са правописном нормом	примени правила одвојеног и састављеног писања речи у складу са језичком нормом	Спојено и одвојено писање речи (писање бројева и изведеница од њих, писање заменица и заменичких прилога, спојеви предлога и других речци, глаголи и речце, писање негације)	
Култура изражавања	Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и	изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама у књижевним текстовима и свакодневном животу	- Лексичке вежбе - Стилске вежбе - Домаћи задаци - Школски писмени задаци	

	правописа примењује у усменом и писаном изражавању у складу са језичком нормом, користе различите облике казивања и функционалне стилове	• препозна одлике стручно-научног стила • примени одлике новинарског стила	4x2+2 • Упознавање са одликама новинарског стила • Писање вести, извештаја, интервјуа и других облика новинарског изражавања • Упознавање са одликама стручно-научног стила • Милутин Миланковић: „Кроз васиону и векове“	
--	---	---	---	--

Назив предмета:
Годишњи фонд часова:
Разред:

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ
105
трећи

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Модерна	Упознавање са основним одликама правца, представницима и њиховим делима	- наведе одлике правца, представнике и њихова дела - уочи и тумачи модерне елементе у изразу и форми књижевног дела - анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	- Модерна у европској и српској књижевности. Одлике симболизма и импресионизма - Шарл Бодлер: „Албатрос“ А. П. Чехов: „Ујка Вања“ - Богдан Поповић: „Предговор Антологији новије српске лирике“ - Алекса Шантић: „Претпразничко вече“, „Вече на шкољу“ - Јован Дучић: „Благо цара Радована“ (избор), „Јабланови“ - Милан Ракић: „Долап“, „Искрена песма“ В. П. Дис: „Тамница“, „Можда спава“ - Сима Пандуровић: „Светковина“ - Бора Станковић: „Нечиста крв“, „Коштана“ или „Божји људи“ (приповетка по избору) - Јован Скерлић: „О Коштани“ или „Божји људи“ - Петар Кочић: „Мрачајски прото“ или приповетка по избору	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода - тестове знања Оквирни број часова по темама - Модерна (28) - Међуратна књижевност (32) - Лексикологија (12) - Правопис 3 (11) - Култура изражавања (22)
Књижевност између два рата	Упознавање ученика са одликама међуратне књижевности, представницима и делима	- наведе одлике праваца, представнике и њихова дела - наведе манифесте, књижевне покрете и струје у књижевности између два светска рата - успостави узајамни однос књижевних дела и времена у коме су настала - анализира одабрана дела, износи запажања и ставове	- Европска књижевност између два рата Одлике експресионизма, футуризма, надреализма В. Мајаковски: „Облак у панталонама“ Ф. Кафка: „Преображај“ или Х. Хесе: роман по избору или Е. Хемингвеј: „Старац и море“ Р. Тагора: „Градинар“ (избор) - Српска међуратна књижевност М. Бојић: „Глава гробница“ Д. Васиљев: „Човек пева после рата“	

			• М. Црњански: „Суматра“ • М. Црњански: „Сеобе I“ • И. Андрић: „Ex Ponto“ • И. Андрић: „Мост на Жепи“ • И. Андрић: „На Дрини ћуприја“ • М. Настасијевић: „Туга у камену“ или Т. Ујевић: „Свакидашња јадиковка“ • Р. Петровић: „Људи говоре“ (избор) • И. Секулић: „Госпа Нола“	
Творба речи	• Систематизовање знања о основним правилима грађења речи	• препозна просте, изведене и сложене речи • примени основне принципе творбе речи	• Просте, изведене и сложене речи • Основни појмови о извођењу речи • Важнији модели за извођење именица, придева и глагола • Основни појмови о творби сложеница и полусложеница	
Лексикологија	• Упознавање ученика са основама лексикологије	• препозна и одреди вредност лексеме • уме да се служи речницима • наведе примере синонима, антонима, хомонима, жаргона...	• Основни појмови из лексикологије (лексема, њено значење) • Полисемија и хомонимија • Синонимија и антонимија • Састав лексике српског књижевног (стандардног) језика • Дијалектизми, архаизми и историзми, неологизми, жаргонизми, вулгаризми • Фразеологизми • Термини • Речници и служење њима	
Правопис	• Оспособљавање ученика за примењивање знања из језика и правописа у складу са језичком нормом	• примени правописна правила у писању сложеница, полусложеница и синтагми • скраћује речи у складу са прописаним правилима	• Основна правила спојеног, полусложеничког и одвојеног писања • Скраћенице	
Култура изражавања	• Оспособљавање ученика да теоријска знања из граматике и правописа примењују у усменом и писаном изражавању	• износи став, користи аргументе и процењује опште и сопствене вредности у усменом и писаном изражавању	• Лексичке вежбе • Стилске вежбе • Домаћи задаци • Говорне вежбе • Школски писмени задаци 4x2+2	

Назив предмета:

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Годишњи фонд часова:

96

Разред:

четврти

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Савремена поезија	Упознавање са одликама савремене поезије, њеним представницима и делима	- наведе обележја савремене поезије - тумачи песничка дела износећи доживљаје, запажања и образложења о њима - изведе закључак о карактеристикама песничког језика, мотивима и форми у обрађеним песмама	- Одлике савремене поезије - Избор из светске лирике 20. века (Преврер, Ахматова, Цветајева, Бродски) - Васко Попа: „Каленић“, „Манасија“, „Кора“ (избор из циклуса Списак) - Миодраг Павловић: „Научите пјесан“, „Реквијем“ (или две песме по избору) - Десанка Максимовић: „Трајим помиловање“ (избор) - Бранко Миљковић: „Поезију ће сви писати“ - Стеван Раичковић: „Камена успаванка“ (избор)	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе - Могућност обраде савремене драме кроз повезивање са другим медијима -драмски текст као позоришна представа, радио драма или ТВ драма Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода - тестове знања Оквирни број часова по темама - Савремена поезија (13 часова) - Савремена проза (26 часова) - Савремена драма (9 часова) - Класици светске књижевности (14 часова) - Синтакса (8 часова) - Правопис (6 часова) - Култура изражавања (20 часа)
Савремена проза	Упознавање са књижевнотеоријским појмовима, специфичностима савремене прозе, њеним представницима и делима	- именује различите прозне врсте и приповедне поступке - тумачи дело у складу са његовим жанровским особеностима - интегрише лично искуство током читања и тумачења дела - вреднује дело износећи аргументе	- Структурни чиниоци прозног књижевноуметничког дела и типологија романа - Есеј. Исидора Секулић: „О култури“, - Иво Андрић: „Разговор с Гојом“ или „О причи и причању“ - Приповетка. Бранко Ћопић: „Башта слезове боје“ (избор) - Данило Киш: „Енциклопедија мртвих“ - Борхес: „Чекање“ - Роман. Албер Каму:	

			„Странац“ • Иво Андрић: „Проклета авлија“ • Владан Десница: „Прољећа Ивана Галеба“ (одломак по избору као пример за роман-есеј) • Меша Селимовић: „Дервиш и смрт“ • Добрица Ћосић: „Корени“ • Добрица Ћосић: „Време смрти“ (избор одломака) • Књижевна критика. Петар Цацић: „О Проклетој авлији“	
Савремена драма	• Упознавање са основним одликама савремене драме, представницима и делима	• увиди разлику између традиционалне и савремене драме • упоређи драмски књижевни текст са другим облицима његове интерпретације • формулише личне утиске и запажања о драмском делу	• Одлике савремене драме • С. Бекет: „Чекајући Годоа“ • Душан Ковачевић: „Балкански шпијун“ • Драмска књижевност и други медији - Б. Пекић: „Чај у пет“ или А. Поповић: „Развојни пут Боре шнајдера“ или Љ. Симовић: „Путујуће позориште Шопаловић“	
Класици светске књижевности	• Упознавање са писцима и делима светске књижевне баштине	• препозна свевременост обрађених тема • проналази експлицитне и имплицитне поруке • разликује објективну чињеницу од ауторове интерпретације • тумачи дела износећи своја запажања и утиске и образложења о њима	• В: Шекспир: „Хамлет“ • Е. А. По: „Гавран“ • Ф. М: Достојевски: „Злочин и казна“	
Синтакса	• Систематизовање знања из синтаксе	• одреди синтаксичке јединице и њихову функцију • одреди типове независних и зависних реченица, типове синтагми и типове напоредних конструкција • разуме појам конгруенције • познаје систем глаголских облика	• Синтаксичке јединице (комуникативна реченица, предикатска реченица, синтагма, реч) • Основне реченичне и синтагматске конструкције • Падежни систем и његова употреба. Предлошко-	

			падежне конструкције • Конгруенција. Синтакса глаголских облика. • Систем зависних реченица, • Систем независних реченица (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне и жељне) • Напоредне конструкције. Појам напоредног односа. Главни типови напоредних конструкција (саставне, раставне, супротне, искључне, закључне и градационе)	
Правопис	• Оспособљавање ученика за примењивање знања из језика и правописа у складу са језичком нормом	• примени правописне знаке у складу са језичком нормом • употреби знаке интерпункције у складу са језичком нормом	• Правописни знаци • Општа правила интерпункције у реченици	
Култура изражавања	• Усавршавање културе изражавања и неговање интересовања за праћење културних садржаја и критички однос према њима, као и оспособљавање за операционализацију функционалних стилова	• напише есеј поштујући структуру ове књижевне врсте • састави биографију (CV), молбу, жалбу, приговор... • говори у званичним ситуацијама, јавно и пред већим аудиторијумом • процењује вредност понуђених културних садржаја	• Лексичке вежбе • Стилске вежбе • Писање есеја • Говорне вежбе • Школски писмени задаци 4x2+2 • Административни функционални стил (писање молбе, жалбе, биографије)	

Назив предмета:
Годишњи фонд
часова:
Разред:

СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК

70

први

1. Овладавање српским као нематерњим језиком у оквиру програмом предвиђених садржаја;
2. Усвајање граматичких садржаја и лексике;
3. Усвајање правилног изговора и писања;
4. Оспособљавање за комуникацију у свакодневним животним ситуацијама;
5. Оспособљавање ученика за самостално усмено и писмено изражавање;
6. Разликовање функционалних стилова српског језика и овладавање њиховим особинама;
7. Упознавање ученика са значајним карактеристикама културе народа који говоре српским језиком;
8. Упознавање ученика са репрезентативним делима српске књижевности;
9. Упознавање ученика са одликама различитих типова текстова: књижевноуметничким и осталим (научнопопуларним, информативним и сл.);
10. Продубљивање знања о књижевним родовима и врстама;
11. Оспособљавање ученика за тумачење језичко-стилских одлика текстова на српском језику;
12. Развијање интересовања ученика за даље учење српског језика;
13. Овладавање терминологијом у оквиру подручја рада.

Циљеви предмета:

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Фонетика	Оспособљавање ученика за правилан изговор гласова српског језика и правилно акцентовање речи.	- правилно артикулише гласове српског језика, - разликује акцентоване и неакцентоване речи, - примењује основна правила акцентовања речи.	- Вокалски и консонантски систем стандардног српског језика. - Основе акценатског система српског језика. - Алтернације гласова.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује у оквиру следећих облика наставе: - теоријска настава са вежбама Место реализације наставе - учионица Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити путем: - праћења остварености исхода, - тестова знања. Оквирни број часова по темама: - фонетика – 10, - морфологија – 10, - творба речи – 6, - синтакса – 9, - правопис – 9,
Морфологија	Упознавање ученика са правилном употребом врста и облика речи.	- разликује врсте речи, - правилно употребљава род и број именских речи, - правилно употребљава лице, род и број глагола, - разликује глаголе по виду и роду, - разликује основне лексиколошке категорије.	- Врсте речи и њихове граматичке категорије. - Речи са деklinацијом, речи са конјугацијом. - Глаголски облици – лични и нелични. - Основне лексиколошке категорије.	
Творба речи	Упознавање и оспособљавање ученика за примену правила творбе речи.	правилно гради различите типове твореница.	Изведене и сложене речи (улога префикса, суфикса и спојних вокала у грађењу речи).	

Синтакса	Оспособљавање ученика за правилно грађење синтагми и реченица.	- прошири просту реченицу зависним члановима, - препознаје врсту комуникативне реченице, као и њену функцију.	- Основни реченични чланови (одредбени и допунски), изражавање лексемама и синтагмама. - Врсте реченице по комуникативној функцији.	- култура изражавања – 13, - књижевност – 13. Препоруке за реализацију садржаја програма Наставни програм српског као нематерњег језика за средњу школу представља продужетак програма основне школе и обезбеђује континуитет наставе овог предмета. Стога, неопходно је да се наставник упозна са садржајем програма предмета српски као нематерњи језик за основну школу. Ниво знања ученика из основне школе, у погледу овладаности српским језиком, веома је различит. Зато настава <i>српског као нематерњег језика</i> не може бити једнообразна и у њој се морају уважавати различите могућности и потребе ученика различитих средина и различитих матерњих језика. При том се у наставу наглашено укључује принцип индивидуализације и спровођење диференцираног рада на различитим нивоима ученичког знања. С обзиром на то да је основни циљ наставе овога предмета продуктивно овладавање српским језиком и оспособљавање ученика за комуникацију у свакодневним ситуацијама, организација ове наставе треба да се базира на принципима комуникативног приступа у усвајању и учењу језика. Садржаји програма из граматике повезани су са садржајима граматике у основној школи, којима се сада приступа когнитивно. Тиме се знања употпуњују и подижу на виши ниво, коригују се евентуалне грешке настале услед интерференције матерњег језика и недовољно савладаних садржаја из претходних разреда. Наставу граматике треба организовати као средство учења употребе језика, без нефункционалног учења граматичких правила и парадигми. Граматичке елементе треба
Правопис	Оспособљавање ученика за примену правописних правила српског језика.	примењује правописна правила српског језика.	- Карактеристике фонетског правописа (посебно с обзиром на гласовне алтернације). - Велико и мало слово. - Састављено и растављено писање речи. - Правописни знаци и знаци интерпункције.	
Култура изражавања	Оспособљавање ученика за усмено и писмено изражавање.	- комуницира на српском језику у складу са темом или ситуацијом, - даје комплексније одговоре на постављена питања и поставља питања.	- Тематика: - Школа; - Занимања; - Из живота младих; - Свакодневни живот. - Комуникативне функције: исказивање осећања и ставова. - Богаћење ученичког речника новом општом и стручном лексиком. - Писмени задатак (један годишње). - Домаћи задаци.	
Књижевност	Упознавање са различитим књижевним родовима и врстама и значајним делима српске књижевности.	- разликује књижевне родове и врсте и користи познавање жанровских посредности при интерпретацији књижевног дела у настави, - чита, препричава и тумачи књижевноуметничке и остале типове текстова, - анализира идејне аспекте текстова обухваћених школским програмом.	- Вук Стефановић Караџић – сакупљач народних умотворина; - Избор из лирске народне поезије („Српска дјевојка“, „Девојка и сунце“, „Мајка Јова у ружи родила“); - Епска народна песма – „Косовка девојка“; - Легенде и предања о светом Сави; - Народна бајка (по избору) – „Међедовић“, „Биберче“...; - Бранислав Нушић: „Госпођа министарка“; - Лаза Лазаревић: „Први пут с оцем на јутрење“; - Јован Јовановић Змај: „Ђулићи“ и „Ђулићи увеоци“ (избор); - Десанка Максимовић: „Сребрне плесачице“; - Ђура Јакшић: „Вече“; - Данило Киш: избор из приповедака; - Иво Андрић: „Мост на Жепи“- одломак; - Радоје Домановић: „Вођа“;	

			- Избор текстова из енциклопедија и часописа за децу и младе (из различитих функционалних стилова); - Избор песама: староградске и савремене музике. (Обавезно треба обрадити седам дела.)	презентовати и увежбавати у контексту, у реалним говорним ситуацијама, као и на књижевним и другим текстовима. Настава српског као нематерњег језика мора бити хуманистички оријентисана и богата како језичким тако и садржајима из културе. Поред језичких, морају бити заступљени књижевни, уметнички, стручни и други потребни типови текстова. У оквиру часова књижевности обрађују се одабрани одломци из српске књижевности у складу са нивоом знања и интересовањима ученика. Поред предложених књижевних текстова у настави треба користити и друге пригодне текстове (научне, стручне...) преко којих ће ученици упознати различите форме изражавања у књижевном делу, различите функционалне стилове и врсте текстова. Изузетну пажњу треба посветити мотивацији ученика за рад организовањем различитих метода и облика рада и разноврсним лексичким, граматичким и комуникативним вежбама. Ученике треба подстицати и на уочавање сличности и разлика српског и матерњег језика, али и ширих, културолошких карактеристика. <i>Посебне напомене</i> за остваривање појединих садржаја у оквиру тема. - У оквиру фонетике обратити пажњу на разлику у акценту речи између матерњег и српског језика. - У садржајима морфологије тежиште треба ставити на род и број именских речи (слагање именица са придевима и придевским заменицама). - Код глаголског вида увежбавати коришћење заменице и речце се (код најчешће коришћених глагола). - Код творбе речи префиксацију и суфиксацију повезати са глаголским видом.
--	--	--	---	--

				• У остваривању садржаја програма који се односе на падеже детаљније обрадити месна значења генитива, акузатива и локатива. Увежбавање падежа повезивати са проширивањем реченице синтаagmaма. • Обратити пажњу на структуру реченице и њихову комуникативну функцију. • Код глаголских облика увежбавати презент, перфекат и футур I. • У области правописа обавезно треба увежбавати писање речце не. • У тематици књижевност, међу седам књижевних дела обавезних за обраду, укључити дела из <u>народне књижевности</u>. • Приликом интерпретације књижевноуметничких текстова, указивати на особености књижевних родова и врста као и на језичко-стилске одлике књижевних дела. • На примерима текстова српске књижевности обнављати и систематизовати садржаје из историје књижевности, теорије књижевности и књижевне критике, које ученик познаје из програма прописаног за савладавање његовог матерњег језика.
--	--	--	--	--

Назив предмета:

СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК

Годишњи фонд

70

часова:

Разред:

други

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Фонетика	Оспособљавање ученика за правилно акцентовање речи и реченица. Оспособљавање ученика за примену гласовних промена.	• примењује основна правила акцентовања речи и реченица, • правилно употребљава облике речи са гласовним променама.	• Квалитет и квантитет акцента. • Једначење сугласника по звучности. • Једначење сугласника по месту творбе. • Палатализација и сибиларизација.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује у оквиру следећих облика наставе: • теоријска настава са вежбама Место реализације наставе • учионица Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити путем: 1. праћења остварености исхода, 2. тестова знања. Оквирни број часова по темама: – фонетика – 8, – морфологија и морфосинтакса – 12, – творба речи – 6, – синтакса – 12, – правопис – 6, – култура изражавања – 13, – књижевност – 13. Препоруке за реализацију садржаја програма Наставни програм српског као нематерњег језика за средњу школу представља
Морфологија и морфосинтакса	Упознавање ученика са правилном употребом и оспособљавање за правилну употребу облика речи.	• правилно употребљава именице природног мушког рода, • препознаје именице типа singularia tantum и pluralia tantum, • правилно употребљава облике именских речи, • употребљава прилоге за време, • разликује типове глагола по виду и роду, • разликује глаголске начине, • препознаје и употребљава врсте придевских заменица.	• Именице: - природни мушки род, - именице типа singularia tantum и pluralia tantum. • Падежи (облици и основна значења – са предлозима и без предлога). • Прилози за место, време и начин. • Бројеви. • Обнављање: презент, перфекат, футур I. • Глаголи: - императив, - потенцијал, - глаголски вид: свршени и несвршени глаголи, - глаголски род: узајамно-повратни глаголи. • Придевске заменице.	
Творба речи	Оспособљавање ученика за примену правила творбе речи.	• правилно гради речи префиксацијом.	• Префиксација у врстама речи.	
Синтакса	Оспособљавање ученика за правилно грађење синтагми и реченица.	• прошири просту реченицу зависним члановима, • саставља временске и узрочне реченице.	• Неправи објекат. • Прилошке одредбе за место, време, узрок. • Партитивни генитив.	

			• Врсте зависних реченица: адвербијалне.	продужетак програма основне школе и обезбеђује континуитет наставе овог предмета. Стога, неопходно је да се наставник упозна са садржајем програма предмета <i>српски као нематеријни језик</i> за основну школу и за први разред средње школе. Ниво знања ученика из основне школе, у погледу овладаности српским језиком, веома је различит. Зато настава <i>српског као нематеријног језика</i> не може бити једнообразна и у њој се морају уважавати различите могућности и потребе ученика различитих средина и различитих материјних језика. При том се у наставу наглашено укључује принцип индивидуализације и спровођење диференцираног рада на различитим нивоима ученичког знања. С обзиром на то да је основни циљ наставе овога предмета продуктивно овладавање српским језиком и оспособљавање ученика за комуникацију у свакодневним ситуацијама, организација ове наставе треба да се базира на принципима комуникативног приступа у усвајању и учењу језика. Наставу граматике треба организовати као средство учења употребе језика, без нефункционалног учења граматичких правила и парадигми. Граматичке елементе треба презентовати и увежбавати у контексту, у реалним говорним ситуацијама, као и на књижевним и другим текстовима. Настава <i>српског као</i>
Правопис	Оспособљавање ученика за примену правописних правила српског језика.	• примењује правописна правила српског језика.	• Употреба запете. • Писање бројева. • Писање датума.	
Култура изражавања	Оспособљавање ученика за усмено и писмено изражавање.	• комуницира на српском језику у складу са темом или ситуацијом, • даје одговоре на постављена питања и поставља питања.	• Тематика: - пријатељи и родбина; - становање (просторије, намештај, кућни апарати); - основне животне намирнице; - јавно објекти, службе и установе (продавница, амбуланта, пошта, ресторан); - биљни и животињски свет; - прославе и свечаности; - мерне јединице, временске одреднице. • Комуникативне функције: - ословљавање и обраћање, - исказивање молбе, - тражење и давање упутстава, - позивање и прихватање/одбијање позива. • Проширивање језичке и лексичке грађе новим речима и фразеолошким изразима. • Писмени задатак (један годишње). • Домаћи задаци.	
Књижевност	Упознавање са значајним делима српске књижевности.	• чита, препричава и тумачи књижевноуметничке и остале типове текстова, • користи познавање жанровских посебности при интерпретацији књижевног дела у настави, • анализира идејне аспекте текстова обухваћених школским програмом.	ОБАВЕЗНИ: • „Смрт Омера и Мериме“; • „У цара Тројана козје уши“; • Бранко Радичевић: „Ђачки растамак“ (одломци); • Милован Глишић: „Глава шећера“; • Десанка Максимовић: „Тражим помиловање“ (<i>За калуђера или За лажни изговорене из милосрђа</i>); • Бранислав Нушић: „Аутобиографија“ (поглавље <i>Српски језик</i> – два одломка); • Бранко Ћопић: „Башта слезове боје“ (приповетка по избору); • Иво Андрић: „На Дрини ћуприја“	

			(о Фати Авдагиној). ИЗБОРНИ: • Јован Јовановић Змај: „Песмо моја, закити се цветом“ (XLVII Ћулић); • Текст о Милени Павловић Барили; • Антологија савремених српских писаца (избор); • Пеђа Милосављевић: „Потера за пејзажима“; • Веселин Чајкановић: „Главније биље у веровању код нас Срба“. • Текстови из других функционалних стилова: публицистички (избор); • Избор текстова из енциклопедија и часописа за децу и младе (из различитих функционалних стилова); (Треба одабрати 2 дела)	<i>нематерњег језика</i> мора бити хуманистички оријентисана и богата како језичким тако и садржајима из културе. Поред предложених књижевних текстова у настави треба користити и друге пригодне текстове (научне, стручне...) преко којих ће ученици упознати различите форме изражавања у књижевном делу, различите функционалне стилове и врсте текстова. Изузетну пажњу треба посветити мотивацији ученика за рад организовањем различитих метода и облика рада и разноврсним лексичким, граматичким и комуникативним вежбама. Ученике треба подстицати и на уочавање сличности и разлика српског и матерњег језика, али и ширих, културолошких карактеристика. Приликом интерпретације књижевноуметничких текстова, указивати на особености књижевних родова и врста као и на језичко-стилске одлике књижевних дела. На примерима текстова српске књижевности обнављати и систематизовати садржаје из историје књижевности, теорије књижевности и књижевне критике, које ученик познаје из програма прописаног за савладавање његовог матерњег језика.
--	--	--	---	--

Назив предмета: **СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК**
 Годишњи фонд часова: **70**
 Разред: **трећи**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Фонетика	Оспособљавање ученика за препознавање акценатских целина. Оспособљавање ученика за примену гласовних промена.	- уочава разлику између акцентоване и неакцентоване речи и групе речи, - правилно употребљава облике речи са гласовним променама.	- Проклитике, енклитике. - Непостојано а. - Губљење сугласника.	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује у оквиру следећих облика наставе: теоријска настава са вежбама Место реализације наставе - учионица Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити путем: - праћења остварености исхода, - тестова знања. Оквирни број часова по темама: - фонетика – 9, - морфологија и морфосинтакса – 14, - творба речи – 4, - синтакса – 10, - правопис – 5, - култура изражавања – 14, - књижевност – 14. Препоруке за реализацију садржаја програма Наставник треба да се упозна са садржајем програма предмета <i>српски као нематерњи језик</i> за први и други разред средње школе. Осим овладавања садржајима предвиђеним за овај разред у настави је неопходно обезбедити обнављање и утврђивање градива из претходних разреда како би
Морфологија и морфосинтакса	Оспособљавање за правилну употребу облика речи.	- правилно употребљава именице женског рода на консонант, - правилно употребљава облике именских речи, - правилно компарира придеве, - разликује праве повратне и неправне повратне глаголе, - препознаје аорист, футур II.	- Именице: - именице женског рода на консонант, - проширивање падежних функција и значења. - Глаголи: - аорист, футур II; - глаголски вид (учестали глаголи); - глаголски род: неправи повратни глаголи. - Придеви: компарација.	
Творба речи	Оспособљавање ученика за примену правила творбе речи.	правилно гради деминутиве и аугментативе.	Деминутиви и аугментативи.	
Синтакса	Оспособљавање ученика за правилно грађење синтагми и реченица.	- прошири просту реченицу зависним члановима, - препознаје реченице са логичким субјектом, - саставља условне и намерне реченице, - правилно употребљава безличне реченице.	- Безличне реченице. - Логички субјекти. - Неконгруентни атрибути. - Проширивање прилошко одредбених значења. - Односне и изричне реченице.	
Правопис	Оспособљавање ученика за примену	примењује правописна правила српског језика.	Састављено и растављено писање речи.	

	правописних правила српског језика.		Управни и неуправни говор.	се спречило његово заборављање и учврстиле стечене навике, а ново градиво усвајало као природни наставак претходног и као део једног целовитог система. Настава <i>српског као нематерњег језика</i> не може бити једнообразна и у њој се морају уважавати различите могућности и потребе ученика различитих средина и различитих матерњих језика. При том се у наставу наглашено укључује принцип индивидуализације и спровођење диференцираног рада на различитим нивоима ученичког знања. С обзиром на то да је основни циљ наставе овога предмета продуктивно овладавање српским језиком и оспособљавање ученика за комуникацију у свакодневним ситуацијама, организација ове наставе треба да се базира на принципима комуникативног приступа у усвајању и учењу језика. Наставу граматике треба организовати као средство учења употребе језика, без нефункционалног учења граматичких правила и парадигми. Граматичке елементе треба презентовати и увежбавати у контексту, у реалним говорним ситуацијама, као и на књижевним и другим текстовима. Настава <i>српског као нематерњег језика</i> мора бити хуманистички оријентисана и богата како језичким тако и садржајима из културе. Поред предложених књижевних текстова у настави треба користити и друге пригодне текстове (научне, стручне...) преко којих ће ученици упознати различите форме изражавања у књижевном делу, различите функционалне стилове и врсте текстова. Изузетну пажњу треба посветити мотивацији ученика за рад
Култура изражавања	Оспособљавање ученика за усмено и писмено изражавање.	- комуницира на српском језику у складу са темом или ситуацијом, - даје комплексне одговоре на постављена питања и поставља питања.	- Тематика: - међуљудски односи; - култура становања; - здравље; - спорт; - саобраћај; - привреда у окружењу; - клима, атмосферске појаве; - обичаји, празници. - Комуникативне функције: - исказивање расположења, допадања/недопадања; - предлагање и прихватање/неприхватање предлога; - честитање. - Проширивање језичке и лексичке грађе новим речима и фразеолошким изразима. - Писмени задатак (један годишње). - Домаћи задаци.	
Књижевност	Упознавање са значајним делима српске књижевности и њиховим најзначајнијим одликама и особеностима.	- чита, препричава и тумачи књижевно уметничке и остале типове текстова, - анализира идејне аспекте текста, - уочава основне интеграционе чиниоце интерпретације књижевноуметничког текста (тему, мотиве, песничке слике, типове јунака, структуру, композицију, облике казивања, језичко-стилске карактеристике...).	ОБАВЕЗНИ: „Бановић Страхиња“; „Немушти језик“; - Милан Ракић: „Искрена песма“; - Милош Црњански: „Прича“ или „Живот“; - Момо Капор: „Белешке једне Ане“ (одломци из 1, 9. и 12. главе); - Лаза Лазаревић: „Ветар“ (одломак); - Александар Поповић: „Развојни пут Боре Шнајдера“ (одломак). ИЗБОРНИ: - Иво Андрић: „Ех ponto“ (одломак); - Милован Витезовић: „Шешир професора Косте Вујића“ (одломак у коме се Коста Вујић суди са каменоресцем); - Бора Станковић: приповетка „У ноћи“ (одломак);	

			• Текст о Сави Шумановићу; • Избор текстова песама које се певају; • Текст из функционалне стилистике: административно правни стил; • Избор текстова из енциклопедија и часописа за децу и младе (из различитих функционалних стилова). (Треба обрадити два дела.)	организовањем различитих метода и облика рада и разноврсним лексичким, граматичким и комуникативним вежбама. Ученике треба подстицати и на уочавање сличности и разлика српског и матерњег језика, али и ширих, културолошких карактеристика. Приликом интерпретације књижевноуметничких текстова, указивати на особености књижевних родова и врста као и на језичко-стилске одлике књижевних дела. На примерима текстова српске књижевности обнављати и систематизовати садржаје из историје књижевности, теорије књижевности и књижевне критике, које ученик познаје из програма прописаног за савладавање његовог матерњег језика.
--	--	--	---	--

Назив предмета: **СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК**
Годишњи фонд
часова: **64**
Разред: **четврти**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Фонетика	Оспособљавање ученика за правилно акцентовање речи и реченица. Оспособљавање ученика за објашњавање и примену гласовних промена.	• примењује основна правила акцентовања речи и реченица, • препознаје акценатске целине и разликује акцентоване и неакцентоване речи, • правилно употребљава облике речи са гласовним променама.	• Увежбавање садржаја програма из претходних разреда	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује у оквиру следећих облика наставе: • теоријска настава са вежбама Место реализације наставе • учионица
Морфологија	Упознавање ученика са правилном употребом и оспособљавање за правилну употребу облика речи.	• разликује врсте речи, променљиве и непроменљиве речи, • правилно употребљава облике именских и глаголских речи, • правилно употребљава различите врсте непроменљивих речи, • разликује и правилно употребљава све глаголске облике са значењем радње која се десила у прошлости, • разликује и правилно употребљава глаголске прилоге.	• Имперфекат. • Плулвамперфекат. • Глаголски прилог садашњи. • Глаголски прилог прошли. • Врсте речи: систематизација.	Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити путем: 1. праћења остварености исхода, 2. тестова знања. Оквирни број часова по темама: – фонетика – 7, – морфологија – 10, – творба речи – 5, – синтакса – 9, – правопис – 5, – култура изражавања – 14, – књижевност – 1.
Творба речи	Оспособљавање ученика за примену правила творбе речи.	• правилно гради речи префиксацијом и суфиксацијом.	• Увежбавање садржаја програма из претходних разреда.	
Синтакса	Оспособљавање ученика за правилно грађење синтагми и реченица.	• твори просту реченицу са зависним члановима, • препознаје и саставља независносложене реченице, • препознаје и саставља врсте односних реченице, • употребљава реченице са логичким субјектима, • разликује и саставља активне и пасивне реченице.	• Активне и пасивне реченице. • Односне реченице: атрибушке и адвербијалне реченице. • Напоредни односи у сложеној реченици. • Однос логичког и граматичког субјекта.	Препоруке за реализацију садржаја програма Наставник треба да се упозна са садржајем програма предмета <i>српски као нематерњи језик</i> у претходним разредима. Настава <i>српског као нематерњег језика</i> не може бити једнообразна и у њој се морају уважавати различите могућности и

Правопис	Оспособљавање ученика за примену правописних правила српског језика.	• примењује правописна правила српског језика.	• Увежбавање садржаја програма из претходних разреда.	потребе ученика различитих средина и различитих матерњих језика. При том се у наставу наглашено укључује принцип индивидуализације и спровођење диференцираног рада на различитим нивоима ученичког знања. С обзиром на то да је основни циљ наставе овога предмета продуктивно овладавање српским језиком и оспособљавање ученика за комуникацију у свакодневним ситуацијама, организација ове наставе треба да се базира на принципима комуникативног приступа у усвајању и учењу језика. Наставу граматике треба организовати као средство учења употребе језика, без нефункционалног учења граматичких правила и парадигми. Граматичке елементе треба презентовати и увежбавати у контексту, у реалним говорним ситуацијама, као и на књижевним и другим текстовима. Настава <i>српског</i> као <i>нематерњег језика</i> мора бити хуманистички оријентисана и богата како језичким тако и садржајима из културе. Поред предложених књижевних текстова у настави треба користити и друге пригодне текстове (научне, стручне...) преко којих ће ученици упознати различите форме изражавања у књижевном делу, различите функционалне стилове и врсте текстова. Изузетну пажњу треба посветити мотивацији ученика за рад организовањем различитих метода и облика рада и разноврсним лексичким, граматичким и комуникативним вежбама. Ученике треба подстицати и на уочавање сличности и разлика српског и матерњег језика, али и ширих, културолошких карактеристика. Приликом интерпретације књижевноуметничких текстова, указивати на особености књижевних
Култура изражавања	Оспособљавање ученика за усмено и писмено изражавање.	• комуницира на српском језику у складу са темом или ситуацијом, • даје комплексније одговоре на постављена питања, поставља питања и саставља дуже текстове о задатој теми, • разликује и саставља текстове жалби, молби и сличних текстова.	• Тематика: - обавезе и слободно време; - култура и медији; - млади и друштво; - екологија и очување животне средине; - специфичности струке; - радна биографија, службено и пословно писмо. • Комуникативне функције: - слагање/неслагање с мишљењем саговорника; - исказивање психолошких стања; - реферисање о себи и о другима. • Богаћење ученичког речника новом општом и стручном лексиком. • Писање молби, жалби и сличних текстова. • Писмени задатак (један годишње). • Домаћи задаци.	
Књижевност	Упознавање са различитим књижевним родовима и врстама и значајним делима српске књижевности.	• чита, препричава и тумачи књижевноуметничке и остале типове текстова, • користи познавање жанровских посебности при интерпретацији књижевног дела у настави, • анализира идејне аспекте текстова обухваћених школским програмом, • уочава основне интеграционе чиниоце интерпретације књижевноуметничког текста (тему, мотиве, песничке слике, типове јунака, структуру, композицију, облике казивања, језичко-стилске карактеристике...).	ОБАВЕЗНИ: • „Хасанагиница“; • „Златоруни ован“; • Вељко Петровић: „Салашар“ (одломак); • Јован Дучић: „Благо цара Радована“ (одломак); • Васко Попа: „Врати ми моје крпице“; • Данило Киш: „Енциклопедија мртвих“ (приповетка Славно је за отаџбину мрети); • Светлана Велмар Јанковић: „Дорћол“ (избор). ИЗБОРНИ: • Стеван Сремац : „Зона Замфирова“; • Владислав Петковић Дис: „Можда спава“; • Горан Петровић: „Ситничарница Код	

			срећне руке“ (11. поглавље, одломци); • Гроздана Олујић: „Принц облака“; • Слободан Селенић: „Очеви и оци“ (4. поглавље – одломци); • Текст о Милутину Миланковићу; • Избор текстова песама које се певају; • Избор текстова из енциклопедија и часописа за децу и младе (из различитих функционалних стилова). (Треба обрадити три дела.)	родова и врста као и на језичко-стилске одлике књижевних дела. На примерима текстова српске књижевности обнављати и систематизовати садржаје из историје књижевности, теорије књижевности и књижевне критике, које ученик познаје из програма прописаног за савладавање његовог матерњег језика.
--	--	--	--	--

СТРАНИ ЈЕЗИК

Циљ предмета:

Развијање сазнајних и интелектуалних способности и стицање позитивног односа према другим културама уз уважавање различитости и усвајање знања и умења потребних у комуникацији на страном језику у усменом и писаном облику.

Годишњи фонд часова: 70

Разред: први

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ПРВОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	- реагује на одговарајући начин на усмене поруке у вези са активностима на часу, учествујући у интеракцији са наставником и другим ученицима, спонтано или уз њихову помоћ; - разуме фреквентне фразе, реченице, питања и краћа упутства из свакодневног говора (изговорена спорије и разговетно у околностима природне комуникације) - разуме општи садржај краћих, прилагођених текстова (рачунајући и стручне) после неколико слушања или уз помоћ визуелних ефеката (на упутствима, ознакама, етикетама), појашњавања и преформулисања	• Свакодневни живот (организација времена, послова, слободно време) • Храна и здравље (навице у исхрани, карактеристична јела и пића у земљама света) • Познати градови и њихове знаменитости • Спортски и позната спортска такмичења • Живот и дела славних људи XX века (из света науке, културе) • Медији (штампа, телевизија) • Иинтересантне животне приче и догађаји • Свет компјутера (распрострањеност и примена)	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Искривање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану
ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	- разуме краће текстове о конкретним и свакодневним темама у којим асе појављују уобичајене и научене речи, фразе и формулације; - разуме општи садржај и смисао краћих стручних текстова (саопштења, формулара са подацима о некој особи, основне команде на машинама/компјутеру, декларације о производима, упутства за употребу и коришћење) уколико су писани јасним језиком и/или праћени визуалним елементима	СТРУЧНЕ ТЕМЕ - Материјали, средства, сировине, препарати; - Алати, машине и уређаји, прибор за рад, инструменти, опрема; - Припрема, производња, паковање, складиштење и контрола производа; - Организација и процес рада, пружање услуга, организација фирме, предузећа; - Људски ресурси унутар фирме: звања, опис послова, одговорности и обавезе; - Прописана документација везана за струку; - Мере заштите и очувања радне и животне средине;	14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Искривање честитки 19. Искривање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Искривање сумње и несигурности
ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко	- користи циљни језик као језик комуникације у учионици са наставником и осталим ученицима; - говори о себи, и себи блиским		

молошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	личностима, активностима, ситуацијама и догађајима; - води рутинске дијалоге и у интеракцији са саговорником поставља питања и размењује мишљења у вези са темама из свакодневног живота и личног интересовања	- Праћење новина у области струке; - Пословна комуникација на страном језику релевантна за струку.	
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	- на једноставан и разложен начин пише текст о темама из подручја личног интересовања; - пише кратке поруке релевантне за посао/струку (место, термини састанка) - опише детаљно неку особу и/или неки стварни или измишљени догађај - попуњава формуларе и упитнике где се траже лични подаци - пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу		
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	- на једноставан начин се споразумева са саговорником који говори споро и разговодно - поставља једноставна питања у вези са познатим темама из живота и струке као и да усмено или писмено одговара на иста - напише кратко лично писмо, поруку, разгледницу, честитку, коментар		
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	Ученик треба да у ситуацији када посредује између особа (вршњака и одраслих) који не могу да се споразумевају (у неформалним ситуацијама), сажимајући и делом преводићи: - усмено преноси суштину поруке са матерњег на страни језик и обрнуто; - писмено преноси поруке додајући, по потреби, објашњења и обавештења; - препричава садржај краћег текста аудио или визуелног записа и краће интеракције		
МЕДИЈСКА	- препознаје и правилно користи основне		

ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	фонолошке (интонација, прозођија, ритам) и морфосинтаксичке категорије (именички и глаголски наставци, основни ред речи) -користи садржаје медијске продукције намењене учењу страних језика (штампани медији, аудио/видео записи, компакт диск, интернет итд.)		
--	--	--	--

ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

I. РЕЧЕНИЦА

Обновити реченичне модел обухваћене програмом за основну школу.

- Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби.
- *Tag questions*
- Индиректни говор
 - а) изјаве – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)
 - б) молбе, захтеви, наредбе
 - в) питања са променом реда речи – без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена)
- *Yes/No* питања
- *“WH”* питања
- Директна и индиректна питања

II. ИМЕНИЧКА ГРУПА

1. Члан

- Обновити употребу одређеног и неодређеног члана
- Нулти члан уз градивне и апстрактне именице

2. Именице

- Множина именица – обновити
- Изражавање припадања и својине – саксонски генитив
- Бројиве и небројиве именице

3. Заменички облици

а) Заменице

- Личне заменице у функцији субјекта и објекта
- Показне заменице

- Односне заменице
 - б) детерминаотри
- Показни детерминаотри
- Неодређени детерминатори
- Присвојни детерминатори

4. Придеви

- Обновити компарацију придева
- *too/not...enough/not as...(as)/...than*

5. Бројеви

- Обновити просте и редне бројеве
-

6. Квантификатори

III ГЛАГОЛСКА ГРУПА

1. Глаголи

- Обновити глаголске облике предвиђене програмом за основну школу
- Модални глаголи: *may can, must*
- Пасивне конструкције – садашње време/прошло – the Simple present/past (прошло време рецептивно)
 - *going to* и трајни презент за планове и намере, *going to* и *will* (за будућа предвиђања)
 - *used to*

2. Прилози, извођење прилога и употреба, прилози вероватноће са *may, might u will*

3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору.

4. Кондиционал први

ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК

Морфосинтаксички и фонетски садржаји

Члан

Одређени и неодређени члан. Основна употреба.

Члан спојен с предлозима: *di, a, da, in, su* и *con*.

Одређени члан уз основне и редне бројеве.

Именица

Род именица. Правилна множина именица. Множина именица на: *-co, -go, -ca, -ga*.

Најчешћи примери неправилне множине: именице које се завршавају на консонант (*il bar, i bar*), именице које се завршавају на наглашени вокал (*la città, le città*), скраћене именице (*la foto, le foto*), једносложне именице (*il re, i re*), именице које се завршавају на *i* (*la tesi, le tesi*).

Заменице

Личне заменице у служби субјекта (*io, tu, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*).

Наглашене личне заменице у служби објекта (*me, te, lui, lei, Lei, noi, voi, loro*)

Присвојне заменице (*mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*).

Показне заменице (*questo, quello*).

Упитне заменице (*chi? i che?/ che cosa?*)

Неодрђене заменице (*ognuno i qualcuno*).

Придеви

Описни придеви, слагање придева и именице у роду и броју. Описни придеви *buono i bello*; неодрђени придев *tutto*.

Придеви на – *co (bianco, simpatico), -go (largo, analogo)*

Присвојни придеви: *mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro*. Употреба члана уз присвојне придеве.

Морфолошке одлике придева *questo, quello, bello i buono*.

Неодрђени придеви *ogni i qualche*.

Назив боја, морфолошке особености придева *viola, rosa, blu, arancione*.

Бројеви: основни бројеви, редни бројеви. Употреба основних и редних бројева при означавању датума.

Глагол

Садашње време (*Indicativo Presente*) глагола све три коњугације. Садашње време неправилних глагола: *essere, avere, andare, dare, fare, bere, venire, stare, uscire, dire, tenere*.

Садашње време модалних глагола *volere, dovere, potere, sapere*.

Употреба глагола *piacere*.

Партицип прошли и прошло свршено време *Passato prossimo*: прелазних и непрелазних глагола; неправилних глагола.

Будуће време (*Futuro semplice*) глагола с правилним и неправилним основама.

Предбудуће време (*Futuro anteriore*).

Прилози

Врсте прилога: за начин, место и време

Прилошке речце *ci i vi*.

Предлози

Прости предлози *du, a, da, un, con, su, per, tra, fra* и њихова основна употреба. Предлози *dentro, fuoru, sotto, sopra, davanti, dietro*.

Синтакса

Проста реченица: потврдна, упитна, одрична. *Tu seu utaluano. No, uo non sono utaluano. (Tu) seu utaluano?*

Сложена реченица:

Adesso non lavoro più, ma ho più tempo per leggere e scrivere e guocare con u mieu nipotu.

Ред речи у реченици. Место прилога и прилошких одредби. *Nel lubretto cu sono nomu deu professoru e altre unformazuonu utulu.*

Лексикографија

Структура и коришћење двојезичних речника.

Ученику треба показати и стално га подстицати на поседовање, употребу и правилно коришћење речника (двојезичног и, касније, једнојезичног), дати основне податке о речничкој литератури одговарајућег квалитета. Подстицати га на контакт са писаном литературом, електронским садржајима и сл.

НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Именице

Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставка. Номинатив, генитив, датив и акузатив једине и множине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив.

Детерминативи

Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни, квалификативни, неодређени)

Заменице

Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу једине и множине. Присвојне и показне заменице као детерминативи уз именицу. Деклинација неодређене заменице *jemand, niemand, etwas, nichts*

Придеви

Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији (више рецептивно него продуктивно). Поређење придева, описна компарација са *ebenso....wie, nicht sowie*

Бројеви

Основни и редни бројеви

Предлози

Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативом

Глаголи

Презент и футур јаких, слабих, помоћних, рефлексивних, сложених и модалних глагола. Перфект и претерит најфреквентнијих глагола

Реченице

Независно сложене реченице (*und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem*)

Зависно сложене – узрочне (*weil*), временске (*wenn, als, während, bis*), концесивне (*obwohl*), релативне

РУСКИ ЈЕЗИК

Реченица

Однос реченица у сложеној реченици: независно сложене и зависно сложене реченице. Управни и неуправни говор.

Именице

Варијанте падежних наставка: локатив једине на -у; о берега/на берегу, о лесе/ в лесу, о крае/на краю; номинатив множине на -а, -я, -ья, -е: города, учителя, деревья, граждане.

Именице којима се означавају професије људи, њихова национална и територијална припадност. Промена именица на: -ия, -ие, -мя.

Именице плуралиа тантум (рецептивно).

Обнављање и систематизација основних именичких промена.

Заменице

Обнављање и систематизација заменица обрађених у основној школи: личне, упитне (кто, что, какой, какое, какие).

Одричне заменице: никто, ничто, никакой, ничей, и неодређене заменице: кто-то, кто-нибудь, некоторый, несколько обрађивати као лексику.

Придеви

Промена придева

Поређење придева типа: страшный, младший; прост облик суперлатива: ближайший, простейший, худший.

Регија придева: уочавање разлика између руског и мајинског језика (больной чем, готовый к чему, способный к чему и сл.).

Бројеви

Принципи промена основних бројева: 1, 2, 3, 4, 5 – 20 и 30, 40, 90, 100 (остале бројеве обрадити као лексику), њихова употреба у најчешћим структурама за исказивање времена с предлозима: с – до, с – по, от – до, к идр. Исказивање времена по сату у разговорном и службеном стилу.

Глаголи

Најчешће алтернатије основе у презенту и простом и будућем времену. Творбе вида помоћу префикса, суфикса и основе.

Глаголи кретања: кретање у одређеном правцу, неодређено кретање и кретање једном у оба правца: активирање до сада не обрађених глагола кретања (идти – ходить, ехать – ездить, бегать – бежать, плыть – плавать, лететь – летать, нести – носить, вести – водить, везти – возить).

Регија глагола: уочавање разлика између руског и мајинског језика (благодарить кого за что, пожертвовать кем – чем, напоминать о ком исл.).

Прилози

Прилози и прилошке одредбе за место, време, начин и количину. Поређење прилога.

Предлози

Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на мајински језик (для с генитивом, из-за с генитивом у одредби одвајања од места и узрока, из-под с генитивом у одредби одвајања од места, к с дативом у временској одредби, по с дативом у атрибутој, просторној и узрочној одредби исл.).

Везници

Најфреквентнији прости везници у независно сложеним и зависно сложеним реченицама (а, да, и, но, или, если, пока, потому, так как, перед тем как исл.).

Реченични модели

Субјекатско – предикатски односи

Реченице са именским предикатом

1) копуле: быть, стать, являться

Его отец был врачом, а он станет инженером.

Это утверждение является спорным.

2) отсутствие копуле

Его брат токарь по металлу.

Она сегодня веселая.

Он сильнее всех.

Објекатски односи

1) директним објектом

Мы купили новый учебник.

Я не получил ответа.

2) индиректним објектом

Он их поблагодарил за помощь.

Эта фотография напоминает о прошлом.

3) Зависном реченицом

Брат в писмье сообщает, **что он летом приедет к нам.**

Временски односи

Реченице с одредбом

1) изражене прилогом

Я пришёл раньше тебя.

2) изражене зависним падежом

Они вернулись к вечеру (к трём часам).

Я сегодona работал с пяти до семи часов.

Начински односи

Реченице са одредбом израженом прилогом

Он хорошо говорит по-русски.

Он пишет более красиво, чем ты.

Она поёт красивее всех.

Узрочни односи

Реченице са одредбом израженом зависним падежом.

Он не приехал в срок по болезни.

Атрибутивни односи

Реченице с атрибутом

1) у суперлативу

А.С. Пушкин является величайшим русским поэтом.

2) у зависном падежу

Я забыл тетрадь по русскому языку.

ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК

Пасивне конструкције

est + партицип перфекта

Финалне реченице са употребом pour + inf.

Питања:

Qui est-ce qui/que

Qu'est-ce qui/que

Que;

Индијектна питања

Негација

pas du tout, non plus, personne

Казивање претпоставке

si + имперфект/кондиционал

Казивање времена

avant de, quand

Казивање жеље, воље, намере

Негација

а) субјунктивом б) инфинитивом

Одредбе за време

- дани у недељи, *prochain/dernier*; ил у *a/dans*; *pendant/depuis*;

Поређење придева**Одредбе за начин****Изрази за меру и количину**

une douzaine, une centaine, un tas de, pas mal de, environ... и сл.

Слагање времена - само са индикативом, и то:

présent - présent (истовремена радња); *présent - passé composé* (пре); *présent - futur* (после)

Именичка група

Слагање детерминаната и именица у роду и броју; разлике у изговору (где постоје) и разликовање наставака у тексту.

les déterminants interrogatifs - exclamatifs - relatifs; les déterminants indéfinis **Наставци именица и придева**
teur/trice; al/aux, au/aux и неки изузеци на -s), *ou -s/x*

Глаголска група

Субјунктив презент - објаснити принцип творбе, а примењивати само у датим реченичним моделима.

Слагање партиципа перфекта са субјектом

ШПАНСКИ ЈЕЗИК**Именичка група**

Слагање детерминатива и именице у роду и броју, апокопирање придева уз именицу, неодређени детерминативи

(*alguno, ninguno, todo, cualquiera*) у различитим значењима

Tráeme algún libro de García Márquez.

Todas las mañanas, todo el mundo...

Un muchacho cualquiera...

Морфеме типичне за мушки и женски род именица и придева

muchacho/muchacha

actor/actriz

trabajador/trabajadora

generoso/generosa

као и именице и придеви који немају морфолошку ознаку рода

violinista, cantante, interesante, verde...

Глаголска група

Облици индикатива: сва глаголска времена савладана у основној школи примењивати и препознавати у тексту.

Облици субјунктива: презент

(изражавање жеља, осећања, мишљења, вероватноће)

Слагање партиципа са субјектом и пасивним конструкцијама.

Питања са упитним речима

Quién, qué, cuándo, cómo, dónde, etc.

Индиректна питања

¿ Sabes si ha llegado ?

Pregúntale si ha cogido la tarjeta.

Yo te pregundo que has comprado.

Nada, nadie, ningun (o/a), nunca, tampoco.

¿ Ha venido alguien ? – No, no ha venido nadie./ Nadie ha venido.

No me gusta esta película. – A mí también.

Хипотетичне реченице (први тип)

Si me visitas el verano que viene, te llevaré a la playa.

Казивање жеље, воље, намере

- инфинитивом
- субјунктивом

Me gustaría conocer a este actor. Me gustaría que tú conozcas a mi hermana mayor. Hay que luchar contra la polución del aire y del agua. Es necesario que luchemos... ¿ Qué quieren Ustedes que haga ? El trabaja mucho para que sus hijos tengan una vida mejor

Промена значења придева у зависности од позиције уз именицу

Un hombre grande / Un gran hombre.

Казивање времена и одредбе за време

Дани у недељи, mañana, ayer, pasado/próximo, que viene, durante, después de, antes de, cuando, hace..., dentro de...

Antes de haberse ido, me dejó su dirección nueva.

¿ Cuando lo viste ? Lo vi cuando regresé de viaje.

El lunes que viene, El domingo pasado, Salí hacetreinta minutos... regresa dentro de una hora...

Поређење

Más que, menos que, el/la más, tan...como,

Este libro es el más interesante que he leído. Su última película no es tan interesante como la del año pasado.

Одредбе за начин

Прилози на –mente и прилошке конструкције

Miguel maneja el coche cuidadosamente/con mucho cuidado.

Изрази за меру и количину

Mucho, un poco de, una docena de, aproximadamente, más o menos...

¿ Cuántos estudiantes han visto este programa ? – Más o menos, treinta.

Сложене реченице:

а) Зависна реченица у индикативу

Mientras vivíamos en Madrid, estudiaba español. ¿ Crees (estás segura, piensas) que aprobaremos el examen.

б) зависна реченица у субјунктиву

Употреба субјунктива презента

(временске и финалне рећенице).

Пасивне конструкције

a) *ser + participio pasado*

La casa fue construida en 1984.

b) *pasiva refleja*

Se venden libros aquí.

Ортографија

Интерпункција – основна правила (са акцентом на облике који не постоје у српском језику).

Писање великог слова.

Лексикографија

Служење двојезичним речницима.

Годишњи фонд часова:

70

Разред:

други

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ДРУГОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	- у потпуности разуме и реагује на усмене поруке у вези са активностима на часу (интеракцији са наставником и другим ученицима, аудио и аудио-визуелни материјал у настави) - разуме фреквентне фразе и реченице у спонтаној интеракцији уз отежавајуће околности (бука на улици, телефонски разговори итд.) - разуме информације у краћим и једноставним обавештењима у зависности од циља слушања (преко разгласа, на улици, на шалтеру, у медијима) и правилно их користи	Свакодневни живот (комуникација међу младима, генерацијски конфликти и начини превазилажења, међувршњачка подршка) Образовање (образовање у земљама чији се језик учи, школовање које припрема за студије или свет рада, образовање за све) Познати региони у земљама чији се језик учи, њихова обележја Културни живот (манифестације које млади радо посећују у земљи и земљама чији се језик учи, међународни пројекти и учешће на њима) Заштита човекове околине (акције на нивоу града, школе, волонтерски рад)	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак, формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспект у употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.

ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	- разуме различите врсте кратких и прилагођених текстова (једноставнија лична / пословна писма, позивнице, проспекти, упутства, огласи) препознајући основна значења и релевантне детаље - уочи предвидљиве информације (кад, где, ко, колико) у текстовима из свакодневног живота(рекламе, огласи, јеловници, проспекти) као и једноставнијим стручним текстовима (формулари, шеме, извештаји) - открива значење непознатих речи на основу контекста и /или помоћу речника	Медији (штампа, телевизија, електронски медији) Интересантне животне приче и догађаји Свет компјутера (млади и друштвене мреже) СТРУЧНЕ ТЕМЕ Као у првом разреду ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК I. РЕЧЕНИЦА - Систематизација свих типова упитних реченица - Директна и индиректна питања - Индиректни говор: рецептивно и продуктивно а) изјаве и питања– без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе - Индиректни говор: само рецептивно а) изјаве са променом глаголских времена - Одређене релативне клаузе - Сложене реченице: временске клаузе, узрочне клаузе , допусне клаузе	12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненте: усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину
---	---	--	--	---

ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	- описује ситуације из свакодневног живота, дешавања и активности из свог окружења и аргументује ставове користећи једноставне изразе и реченице - води једноставне разговоре (телефонира), даје и размењује информације и упутства, предлоге и уговара термине - реагује учтиво на питања, захтеве, позиве, извињења саговорника	II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 1. Члан - Разлике између одређеног и неодређеног члана у ширем контексту 2. Именице - Бројиве и небројиве именице 3. Заменички облици а) Заменице - Личне заменице у функцији субјекта и објекта - Показне заменице - Односне заменице б) детерминатори - Показни детерминаотри - Неодређени детерминатори - Присвојни детерминатори 4. Придеви - Обновити компарацију придева - too/not...enough/not as...(as)/...than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве 6. Квантификатори		уибеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама учионица постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњег образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке.
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	- пише на разложен и једноставан начин о разноврсним темама из свог подручја интересовања описујући осећања и реакције. - пише краћа формална/пословна писма према моделу поштујући форму (писма читалаца, пријаве за праксе, стипендије или послове, основна пословна кореспонденција); - пише електронске поруке, СМС поруке, учествује у дискусијама на блогу саопштавајући на прегледан начин оно што сматра битним. - води белешке и пише лична писма да би тражио или пренео информације од тренутне важности;	1. Глаголи - Обновити разлику у употреби Present Simple, Present Continoutous; Past Simple, Past Continuous - Обновити све употребе Present Perfect - <i>Used to</i> - Начини изражавања будућности, планова у будућности (<i>going to, will</i>) - Модални глаголи: <i>should, must, will, may, might</i>		

ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука МЕДИЈАЦИЈА	комуницира у свакодневним ситуацијама и размењује информације, блиске његовим интересовањима (писмено и усмено) - КАО У ПРВОМ РАЗРЕДУ	- Пасивне конструкције – садашње и прошло време – the Present Simple, Past Simple (продуктивно и рецептивно), - Present perfect passive (рецептивно) 3. Предлози и најчешћи прилози за оријентацију у времену и простору. 4. Први кондиционал (рецептивно и продуктивно) и други кондиционал (рецептивно) ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК 1. Именице Властите именице и заједничке, одговарајући род и број са детерминативом: <i>Anna, Pietro, Belgrado, Roma, Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, Il loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa,</i> итд. Системски приказ морфолошких карактеристика. 2. Члан. Употреба члана. Систематизација. Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба. Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом.	Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно.
Медијска Писменост Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	- аргументује свој став о медијском тексту		

		Члан спојен с предлозима <i>di, a, da, in, su i con</i>. Одређени члан испред датума: <i>Oggi è il 25 novembre</i>. Испред имена дана у недељи <i>Abbiamo lezioni di lingua italiana il mercoledì e il giovedì</i>. Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена. Партитивни члан као суплетивни облик множине неодређеног члана (<i>Ho un amico italiano: Ho degli amici italiani</i>). Употреба члана уз присвојни придев и именице које исказују блиско сродство (<i>Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni</i>). Положај члана и предлога уз неодређени придев <i>tutto</i>. Партитивни члан. <i>Mangio delle mele</i>. Изостављање у негацији. <i>Non mangio pane</i>. Употреба предлога <i>di</i> уз изразе који изражавају одређену количину. <i>Prendo un bicchiere d'acqua minerale</i>. 3. Заменице Личне заменице у служби субјекта. Наглашене личне заменице у служби објекта. Наглашене личне заменице у служби директног i indirektnог објекта. Ненаглашене личне заменице у пару: <i>Compro il libro a Luigi. Glielo compro</i>. Присвојне заменице. Показне заменице (<i>questo, quello</i>).	Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
--	--	---	---

		Упитне заменице <i>chi? i che?/ che cosa?</i> Неодређене заменице придеви (niente/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni) Релативне заменице (che, cui, il quale/la quale) 4. Придеви Описни придеви, слагање придева и именице у роду и борју. Описни придеви <i>buono</i> и <i>bello</i>; неодређени придев <i>tutto</i>. Посебне карактеристике придева <i>santo</i> и <i>grande</i> Компарација придева: <i>Maria è più alta di Marta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe.</i> Апсолутни суперлатив <i>Maria è bellissima.</i> Синтетички (органски) облици компаратива и суперлатива (релативног и апсолутног) придева <i>piccolo, grande, buono, cattivo</i>. Разлика у значењу између аналитичких и синтетичких облика компаратива и супетлатива (<i>più grande : maggiore; più buono : migliore</i>). Присвојни придеви. Употреба члана уз присвојне придеве. Показни придеви: <i>questo, quello</i>. Назив боја, морфолошке особености придева <i>viola, rosa, blu, arancione</i>. Главни бројеви (преко 1000) и редни (до 20). Редни бројеви.		
--	--	---	--	--

		5. Предлози Прости предлози <i>di, a, da, in, con, su, per, tra, fra</i> и њихова основна употреба. Предлози <i>dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro</i>. Употреба предлога di (<i>Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi</i>), a (<i>Vado a giocare. Sei bravo a pattinare. Usciamo a giocare con gli amici</i>), da (<i>Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni</i>), in (<i>vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa</i>) 6. Глаголи Садашње време (<i>Presente Indicativo</i>) Императив (<i>Imperativo</i>), заповедни начин. Заповедни начин, за сва лица: <i>Fa' presto! Non tornare tardi! Non andate via senza di me. Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore</i> Повратни глаголи. Употреба глагола <i>piacere</i>. Перфект (<i>Passato Prossimo</i>) Правилних и неправилних глагола: <i>Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione</i>. Перфект модалних глагола <i>volere, dovere, potere, sapere. Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano</i>. Кондиционал презента (<i>Condizionale Presente</i>): <i>Vorrei un chilo di mele, per favore! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano?</i> Футур правилних и неправилних глагола. <i>Noi torneremo a casa alle cinque</i>. Имперфекат (<i>Imperfetto</i>): <i>C'era una volta un re e viveva in un castello</i>. Плусквамперфекат (<i>Trapassato prossimo</i>): <i>Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito</i>. Презент конјунктива (<i>Congiuntivo presente</i>): <i>Penso che Maria debba studiare di più. Само рецептивно</i>		
--	--	--	--	--

		Прости пефект (<i>Passato Remoto</i>) творба и основна употреба: <i>Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.</i> Правилни и неправилни глаголи. Само рецептивно. Плусквамперфекат (<i>Trapassato prossimo</i>): <i>Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.</i> Перфект (<i>Passato Prossimo</i>) Правилних и неправилних глагола. Имперфекат (<i>Imperfetto</i>). Употреба и однос перфекта и имперфекта. 7. Прилози Потврдни, одређни (<i>sì, no</i>). Основни прилози <i>bene, male, molto, poco, troppo, meno, più</i> и прилошки изрази за одређивање времена (<i>prima, durante, dopo</i>) и простора. <i>a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù</i> Упитни прилози: <i>quando?, come?, perché? dove?</i> Грађење прилога од придева помоћу суфикса <i>mente</i> 8. Речца ci (с прилошком вредношћу), <i>ne</i>. 9. Везници. 10. Реченица: Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику. Упитна реченица: С конструкцијом изјавне реченице потврдног облика и упитном интонацијом с конструкцијом изјавне реченице у одричном облику и упитном интонацијом Ред речи у реченици. Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период) Хипотетички период: Реална погодбена реченица: <i>Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremo in gita.</i> Иреална погодбена реченица, са имперфектом у протази и аподози: <i>Se avevi tempo, andavamo in gita.</i>	
--	--	--	--

		НЕМАЧКИ ЈЕЗИК Именице Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставка. Номинатив, генитив, датив и акузатив јединице и множине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив. n -Деклинација Детерминативи Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни, квалификативни, неодређени) Заменице Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу јединице и множине. Присвојне и показне заменице као детерминативи уз именицу. Деклинација неодређене заменице <i>jemand, niemand, etwas, nichts</i> Придеви Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији (рецептивно и продуктивно). Поређење придева, описна компарација <i>sa ebenso....wie, nicht sowie</i> Бројеви Основни и редни бројеви Предлози Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативном Глаголски облици Презент, перфект, претерит и футур јаких, слабих, помоћних, рефлексивних, сложених и модалних глагола. Плусквамперфект најфреквентнијих глагола Конјуктив претерита и плусквамперфекта, потенцијал Пасив радње (сва времена)		
--	--	--	--	--

		Реченице Независно сложене реченице (<i>und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem</i>) Зависно сложене – узрочне (<i>weil</i>), временске (<i>wenn, als, während, bis, bevor, nachdem</i>), концесивне (<i>obwohl</i>), релативне, финалне (<i>damit</i>), кондиционалне реченице РУСКИ ЈЕЗИК Реченица Реченице са глаголским прилозима. Употреба нет и не у реченици. Именице Генитив јединице на –у. Синоними, антоними, хомоними. Међујезички хомоними. Заменице Неодређене заменице кто-то, кто-нибудь, некоторый, несколько Одричне заменице никто, ничто, никакой Опште заменице сам, самый, любой, каждый Придеви Дужи и краћи облик придева. Употреба кратког облика. Бројеви Редни бројеви Глаголи Императив Прошло време глагола од инфинитива на сугласник Глаголи кретања са префиксима в-, вы-, у-, при-, Глаголски прилози Предлози Најфреквентнији предлози чија се употреба разликује у односу на матерњи језик (у, около, вокруг, в, на) СИНТАКСА Реченице са кратким придевским обликом у предикату (Он болен гриппом, Я способен к математике) Реченице са објектом у инфинитиву (Я уговорил товарища молчать)	
--	--	--	--

		Реченице са одредбом израженом зависним падежом(Я тебя буду ждать у памятника, Они собираются по вечерам) Реченице са глаголским прилогом(Кончив работу, он поехал домой, Возвращаясь домой, я встретил товарища) ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК Именичка група - употреба детерминаната: редослед у реченици; употреба речи <i>même, autre, seul</i>; - детерминанти у функцији заменице, посебно: показне заменице испред предлога <i>de</i> + именичка група; испред релативне реченице; испред партикула <i>ci</i> и <i>là</i>; неодређене заменице; - бројеви: основни, редни, разломачки, апроксимативни; - род и број именица и придева специфичних за датум струку; поређење придева, посебно суперлатив. Глаголска група - глаголски начини и времена: презент, сложени перфект, имперфект, плусквамперфект (рецептивно), футур први индикатива, као и перифрастичне конструкције: блиски футур, блиска прошлост; <i>il faut que, je veux que, j'aimerais que</i> праћени презентом субјунктива глагола прве групе (<i>Il faut que tu racontes ça à ton frère</i>), као и рецептивно: <i>Il faut que tu fasses/ que tu ailles/ que tu sois/ que tu lises/ que tu saches/ que tu écrives</i>; презент кондиционала: <i>Si mes parents me laissaient partir, je viendrais avec toi!</i> императив (рецептивно): <i>aie un peu de patience, n'ayez pas peur, sois sage!</i> - партицип презента и герундив; партиципи презента и перфекта као придеви; - фреквентни униперсонални глаголи и конструкције. Предлози - најчешћи предлози; предложни изрази <i>à côté de, à l'occasion de, à l'aide de</i>;	
--	--	---	--

		- контраховање члана и предлога. Прилози - за место, за време, за начин, за количину; - <i>alors</i> – за исказивање последице; - место прилога; - прилошке заменице <i>en</i> и <i>y</i> (рецептивно). Модалитети и форме реченице - декларативни, интерогативни, екскламативни и императивни модалитет; - афирмација и негација; актив и пасив; - реченице са презентативима; - наглашавање реченичних делова помоћу формуле <i>c'est... qui</i> и <i>c'est ... que</i>. Основни типови сложених реченица - координиране реченице са везницима <i>et, ou, mais, car, ni</i> и прилозима/прилошким изразима <i>c'est pourquoi, donc, puis, pourtant, par contre, par conséquent, au contraire</i>; - зависне реченице: релативне са заменицама <i>qui, que, où</i> и <i>dont</i>; компаративне са везницима/везничким изразима <i>comme, autant que, le même ... que, plus ... que, moins ... que</i>; временске са везницима/везничким изразима <i>quand, avant que/avant de+инфинитив, chaque fois que, pendant que, après que, depuis que</i>; узрочне са везницима <i>parce que</i> и <i>puisque</i>; (рецептивно) концесивне и опозитивне са везницима <i>bien que</i> и <i>alors que</i>; финалне са везницима <i>pour que/pour+инфинитив</i> и <i>afin que/afin de+инфинитив</i>; хипотетичне са везником <i>si</i> (вероватни и могући потенцијал); реченице са <i>que</i> у функцији објекта (нпр. <i>Nous espérons que tu réussiras ton examen</i>); слагање времена у објекатским реченицама. ШПАНСКИ ЈЕЗИК Глаголска група Облици субјунктива: презент Сложена реченица а) Зависна реченица у индикативу Mientras vivíamos en Madrid, estudiaba		
--	--	--	--	--

		español. ¿ Crees (estás segura, piensas) que aprobaremos el examen? Са инфинитивом (са модалним глаголима) Quiero viajar. Pienso viajar mañana. Указати на изражавање узрока (porque, por), последице (si, para) и на смисао реченице са другим чешћим везницима кад се појаве у тексту. Б) Зависне реченице у субјунктиву Употреба субјунктива презента (изражавање футура) Субјунктив прошлих времена (preterito imperfecto, preterito perfecto simple, pretérito perfecto compuesto, pretérito pluscuamperfecto), облици и употреба (рецептивно) Казивање жеље, воље, намере а) субјунктивом б) инфинитивом <i>Me gustaría conocer a este actor. Me gustaría que tú conocieras a mi hermano. Hay que luchar contra la contaminación del aire y del agua. Es necesario que luchemos... ¿Qué quieren Ustedes que haga? El trabaja mucho para ayudar a sus hijos. El trabaja mucho para que sus hijos tengan una vida mejor.</i> Управни и неуправни говор (потврдне, одричне и упитне реченице, императив). <i>Dime si/ donde/cuando/quién/que...</i> <i>Sabes si/ donde/cuando/quién/que...</i> <i>Me puedes decir donde/cuando/quién/que...</i> Хипотетичне реченице (други тип) Si me visitaras, te llevaría a la playa. Пасивне конструкције а) <i>ser + participio pasado</i> La casa fue construida en 1984. б) <i>pasiva refleja</i> Se venden libros aquí Лексикографија Служење двојезичним речницима.		
--	--	--	--	--

Годишњи фонд часова: 70

Разред: трећи

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ТРЕЋЕГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	- разуме нешто сложеније поруке и захтеве исказане јасним стандардним језиком када је реч о блиским темама (школа, посао, хоби) - разуме глобално суштину нешто дужих разговора или дискусија на састанцима, који се односе на мање сложене садржаје из струке, уколико се говори разговетно стандардним језиком, поставља питања и тражи објашњења у вези са темом дискусије/разговора	Свакодневни живот (генерацијски конфликти и начини превазилажења) Образовање (образовање за све, пракса и припреме за будуће занимање, размена ученика) Познате фирме, предузећа, установе, институције у земљама чији се језик учи Културни живот (међународни пројекти и учешће на њима) Заштита човекове околине (волонтерски рад) Медији (штампа, телевизија, електронски медији) Историјски догађаји/линости из земаља чији се језик учи Свет компјутера (предности и мане употребе компјутера) СТРУЧНЕ ТЕМЕ • Као у првом разреду	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспект у употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.

ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	- разуме на глобалном нивоу нешто сложеније текстове из области стурке (пословна писма, информације о процесу рада у струци) који су писани стандардним језиком или језиком струке - разуме опис догађаја и осећања - разуме суштинске информације као и важније детаље у извештајима, стручним текстовима, брошурама и уговорима везаним за струку - разуме текстове изводећи закључке о непознатим значењима на основу контекста, језичких знаса и других предзнања.	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК I. РЕЧЕНИЦА - Сви типови упитних реченица - Директна и индиректна питања - Индиректни говор: рецептивно и продуктивно а) изјаве и питања– без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе - Индиректни говор: само рецептивно а) изјаве са променом глаголских времена - Одређене релативне клаузе - Сложене реченице: временске клаузе, узрочне клаузе , допусне клаузе	12. Описивање и упоређивање лица и предмета 13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потражи за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненте: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину
---	--	--	---	--

ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	- једноставним средствима опише статус и образовање, будуће запослење - опише делатност, фирму, процес рада или пак преприча телефонски разговор или одлуке неког договора у оквиру познате лексике образложи краће своје намере, одлуке, поступке - аргуменује личне ставове и образложи их	II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 1. Члан - Разлике између одређеног и неодређеног члана у ширем контексту 2. Именице - Бројиве и небројиве именице 3. Заменички облици а) Заменице - Личне заменице у функцији субјекта и објекта - Показне заменице - Односне заменице б) детерминатори - Показни детерминаотри - Неодређени детерминатори - Присвојни детерминатори 4. Придеви - Обновити компарацију придева - too/not...enough/not as...(as)/...than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве 6. Кванитификатори III ГЛАГОЛСКА ГРУПА 1. Глаголи - Обновити разлику у употреби Present Simple, Present Continutous; Past Simple, Past Continuous - Обновити све употребе Present Perfect - Past perfect		• поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • учбеници су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама • учioniца постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан
---	--	---	--	---

ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	- попуњава рачуне, признанице и хартије од вредности - пише краћа писма према одређеном моделу (жалбе, приговоре, коментаре) у којима износи и образлаже свој став - укратко и према моделу опише и појасни садржај схема и графика везаних за струку	<i>Used to</i> - Обновити и утврдити начине за изражавање будућности, планова у будућности (<i>going to, will</i>) - Модални глаголи: <i>should, must, will, may, might</i> - Пасивне конструкције – садашње и прошло време – the Present Simple, Past Simple (продуктивно и рецептивно), - Present perfect passive (рецептивно) 3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору. 4. Кондиционал први и други (и рецептивно и продуктивно)	Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњег образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима.
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	- поведе, настави и заврши неки једноставан разговор, под условом да је лице у лице са саговорником - буде схваћен у размени идеја и информација о блиским темама у предвидљивим, свакодневним ситуацијама	ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК Именице Властите именице и заједничке, одговарајући род и број са детерминативом: <i>Anna, Pietro, Belgrado, Roma, Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, Il loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa,</i> итд.	

МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	- сажима садржај текста, филма, разговара и сл.	Системски приказ морфолошких карактеристика. Члан. Употреба члана. Систематизација. Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба. Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом. Члан спојен с предлозима <i>di, a, da, in, su</i> и <i>con</i> . Одређени члан испред датума: <i>Oggi è il</i> <i>25 novembre</i> . Испред имена дана у неделји <i>Abbiamo lezioni di lingua italiana</i> <i>il mercoledì e il giovedì</i> . Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена. Партитивни члан као суплетивни облик множине неодређеног члана (<i>Ho un</i> <i>amico italiano; Ho degli amici italiani</i>). Употреба члана уз присвојни придев и именице које исказују блиско сродство (<i>Mia sorella si chiama Ada. Domani</i> <i>andiamo a Roma con i nostri nonni</i>). Положај члана и предлога уз неодређени придев <i>tutto</i> . Партитивни члан. <i>Mangio delle mele</i> . Изостављање у негацији. <i>Non mangio</i> <i>pane</i> . Употреба предлога <i>di</i> уз изразе који изражавају одређену количину. <i>Prendo un bicchiere d'acqua minerale</i> .	Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања. Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји, каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно.
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко мишљење у вези са њима	- идентификује различита гlediшта о истој теми		

ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	- коректно употребљава једноставне структуре користећи зависне реченице (уз одређене системске елементарне грешке које глобални смисао не доводе у питање)	Заменице Личне заменице у служби субјекта. Наглашене личне заменице у служби објекта. Наглашене личне заменице у служби директног i indirektnог објекта. Ненаглашене личне заменице у пару: Comprо il libro a Luigi. Glielo comprо. Измештање индиректног објекта испред прредиката (<i>Chiedi di Maria? Non l'ho vista da tanto</i>). Присвојне заменице. Показне заменице (<i>questo, quello</i>). Упитне заменице <i>chi? i che?/ che cosa?</i> Неодређене заменице, придеви (<i>niente/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni</i>) Неодређене заменице, придеви : <i>alcuno, ciascuno, certo, altro, nessuno, parecchio</i>. Неодређене заменице: <i>nulla, niente, qualcosa</i>. Релативне заменице (<i>che, cui, il quale/la quale</i>)		Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
----------------	---	---	--	--

		Придеви Описни придеви, слагање придева и именице у роду и борју. Описни придеви <i>buono</i> и <i>bello</i>; неодређени придев <i>tutto</i>. Посебне карактеристике придева <i>santo</i> и <i>grande</i> Компарација придева: <i>Maria è più alta di Marta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe.</i> Апсолутни суперлатив <i>Maria è bellissima.</i> Синтетички (органски) облици компаратива и суперлатива (релативног и апсолутног) придева <i>piccolo, grande, buono, cattivo.</i> Разлика у значењу између аналитичких и синтетичких облика компаратива и суперлатива (<i>più grande : maggiore; più buono : migliore</i>). Присвојни придеви. Употреба члана уз присвојне придеве. Показни придеви: <i>questo, quello.</i> Назив боја, морфолошке особености придева <i>viola, rosa, blu, arancione.</i> Главни бројеви (преко 1000) и редни (до 20). Редни бројеви. Алтеративни суфикси <i>-etto, -ello, -uccio, -otto.</i> Суфикси <i>-enne</i> и <i>-ina</i> за бројеве <i>quarantenne, sulla quarantina.</i>	
--	--	---	--

		Предлози Прости предлози <i>di, a, da, in, con, su, per, tra, fra</i> и њихова основна употреба. Предлози <i>dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro</i>. Употреба предлога di (<i>Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi</i>), a (<i>Vado a giocare. Sei bravo a pattinare. Usciamo a giocare con gli amici.</i>), da (<i>Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni</i>), in (<i>vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa</i>) Глаголи Садашње време (<i>Presente Indicativo</i>) Императив (<i>Imperativo</i>), заповедни начин. Заповедни начин, за сва лица: <i>Fa' presto! Non tornare tardi! Non andate via senza di me. Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore</i> Повратни глаголи. Употреба глагола <i>piacere</i>. Перфект (<i>Passato Prossimo</i>) Правилних и неправилних глагола: <i>Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione.</i> Перфект модалних глагола <i>volere, dovere, potere, sapere. Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.</i> Кондиционал презента (<i>Condizionale Presente</i>): <i>Vorrei un chilo di mele, per favore! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano?</i>	
--	--	--	--

		Футур правильних и неправилних глагола. <i>Noi torneremo a casa alle cinque.</i> Предбудуће време (Futuro anteriore). <i>Quando arriverà alla stazione, il treno sarà già partito.</i> Имперфекат (<i>Imperfetto</i>): <i>C'era una volta un re e viveva in un castello.</i> Плусквамперфекат (<i>Trapassato prossimo</i>): <i>Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.</i> Презент конјунктива (<i>Congiuntivo presente</i>): <i>Penso che Maria debba studiare di più.</i> Прошло време конјунктива (<i>Congiuntivo passato</i>). <i>Giorgio pensa che tu non sia mai stata in Italia.</i> Прости пефект (<i>Passato Remoto</i>) творба и основна употреба: <i>Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.</i> Правилни и неправилни глаголи. Плусквамперфекат (<i>Trapassato prossimo</i>): <i>Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.</i> Перфект (<i>Passato Prossimo</i>) Правилних и неправилних глагола. Имперфекат (<i>Imperfetto</i>). Употреба и однос перфекта и имперфекта.	
--	--	---	--

		Прилози Потврдни, одређни (<i>sì, no</i>). Основни прилози <i>bene, male, molto, poco, troppo, meno, più</i> и прилошки изрази за одређивање времена (<i>prima, durante, dopo</i>) и простора. <i>a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù</i> Упитни прилози: <i>quando?, come?, perché? dove?</i> Грађење прилога од придева помоћу суфикса <i>mente</i> Положај прилога <i>mai, sempre, ancora, già</i> уз <i>passato prossimo</i> (<i>Non ho mai viato una cosa tanto bella</i>). Речца <i>ci</i> (с прилошком вредношћу) и <i>ne</i> (<i>Ne torno adesso</i>) и заменичком вредношћу (<i>Marco? Ne parliamo spesso</i>). Речца <i>ci</i> са заменичком вредношћу (<i>Marco? Ci ho parlato ieri</i>). Везници. Реченица: Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику. Упитна реченица: с конструкцијом изјавне реченице потврдног облика и упитном интонацијом с конструкцијом изјавне реченице у одричном облику и упитном интонацијом Ред речи у реченици.		
		Ред речи у реченици. Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период) Хипотетички период: Реална погодбена реченица: <i>Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremo in gita.</i> Иреална погодбена реченица, са имперфектом у протази и аподози: <i>Se avevi tempo, andavamo in gita.</i>		

		НЕМАЧКИ ЈЕЗИК Именице Усвајање рода, броја и падежа именица уз помоћ детерминатива и наставка. Номинатив, генитив, датив и акузатив једине и множине са одговарајућим предлозима и без њих. Саксонски генитив. Детерминативи Усвајање детерминатива као одреднице рода, броја и падежа именица (одређени неодређени, показни, присвојни, квалификативни, неодређени) Заменице Личне заменице у номинативу, дативу и акузативу једине и множине. Присвојне и показне заменице као детерминативи уз именицу. Деклинација неодређене заменице <i>jemand, niemand, etwas, nichts</i> Придеви Придеви у саставу именског предиката и у атрибутивној функцији. Поређење придева, описна компарација <i>ca ebenso....wie, nicht sowie</i> Бројеви Основни и редни бројеви Предлози Предлози са генитивом, дативом, акузативом, дативом и акузативном Глаголски облици Пасив са модалним глаголом Конјуктив презента, перфекта Фугура Пасив стања, дистинкција употребе пасива стања и радње		
--	--	--	--	--

		Инфинитивске конструкције (<i>zu+Infinitiv, um/ohne/statt ...</i> <i>zu+Infinitiv</i>) Реченице Независно сложене реченице (<i>und, aber, oder, denn, darum, deswegen, trotzdem</i>) Зависно сложене реченице Модалне (<i>indem, anstatt, ohne dass</i>) Индиректан говор РУСКИ ЈЕЗИК Именице Скраћенице (вуз, МГУ). Род абривијатура. Познатији наши и страни географски називи са специфичностима у роду, броју и промени. Заменице Систематизација неодређених заменица са –то, нибудь Придеви Утврђивање и систематизација придевских облика Бројеви Читање децимала и разломака (0,1-ноль целых одна десятая, 2,4-две целых четыре десятых, ½-одна вторая (половина)). Глаголи Радни глаголски придев садашњег времена Радни глаголски придев прошлог времена Пасивни глаголски придеви-употреба СИНТАКСА Реченице са субјектом типа мы с вами Реченице с куполама являются, называются Реченице са куполом есть Реченице са трпним глаголским придевом у предикату (Лес посажен недавно) Реченице са одредбом за приближну количину (В классе было учеников)	
--	--	--	--

		тридцать) ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК Именичка група - систематизација употребе детерминаната: одређених, неодређених и партитивних чланова; присвојних и показних придева; основних, редних и апроксимативних бројева; неодређених речи; одсуство детерминаната (на пример: код етикетирања производа – <i>fromage de brebis</i>, натписа на продавницама и установама – <i>boulangerie, banque</i>, назива рубрика у штампаним медијима – <i>faits divers</i>, на знаковима упозорења – <i>entrée interdite</i>; испред именице у позицији атрибута: <i>il est boulanger</i> и слично); - род и број именица и придева; место придева <i>petit, grand, jeune, vieux, gros, gentil, beau, joli, long, bon, mauvais</i>; промена значења неких придева у зависности од места: <i>un grand homme / un homme grand; un brave homme / un homme brave</i>; поређење придева; - заменице: личне ненаглашене (укључујући и заменицу <i>on</i>) и наглашене; заменице за директни и за индиректни објекат; показне и присвојне; упитне и неодређене. Глаголска група - систематизација глаголских начина и времена: времена индикатива, перифрастичне конструкције, посебно за исказивање радње у току <i>être en train de ...</i>; презент субјунктива глагола прве и друге групе и фреквентних неправилних глагола: <i>Il est important que tu viennes... / que nous allions... / que vous soyez...</i>; перфект кондиционала: <i>Si j'avais su, je serais venue plus tôt</i>; императив: <i>sachons attendre, ayons confiance; soyez les bienvenus!</i> - темпорална, каузална, концесивна и		
--	--	--	--	--

		погодбена вредност герундива; - униперсонални глагол <i>s'agir</i> и униперсоналне конструкције са глаголима <i>suffire de + inf.</i>, <i>défendre/interdire de + inf.</i>, <i>recommander de + inf.</i>, <i>rester à + inf.</i> Предлози - предложна група са придевском вредношћу; - предложна група иза прилога за количину. Прилози, систематизација Модалитети и форме реченице - систематизација: декларативни, интерогативни, екскламативни и императивни модалитет; - негација, изостављање форклузива <i>pas</i>, употреба осталих форклузива; - пасив: везивање агенса предлозима <i>de</i> и <i>par</i>; - позиционо наглашавање реченичних делова. Основни типови сложених реченица - систематизација координираних реченица; - зависне реченице, систематизација: релативне, компаративне, временске; концесивне и опозитивне са везницима <i>bien que</i> и <i>alors que</i>; каузалне са везницима <i>comme</i> и <i>surtout que</i>; финалне конструкције и обрти са инфинитивом; хипотетичне са везником <i>si</i> (вероватни, могући и иреални потенцијал); реченице са <i>que</i> у функцији субјекта (нпр. <i>Il est possible qu'il soit parti</i>); систематизација слагања времена. ШПАНСКИ ЈЕЗИК Пасивне конструкције са и без агенса <i>Miguel fue invitado po María</i> <i>Miguel fue nombrado secretario de la Asociación</i>		
--	--	---	--	--

		Употреба инфинитива у функцији субјекта, објекта и атрибута. <i>Piensan viajar mañana.</i> <i>Es necesario estudiar lenguas extranjeras.</i> <i>Hacer ejercicio es muy importante para la salud.</i> Estar + gerundio <i>Estaban discutiendo cuando entró Juan.</i> Хипотетичке реченице (све три могућности) <i>Si me visitas el verano que viene, te llevaré a la playa</i> <i>Si me visitaras, te llevaré a la playa.</i> <i>Si me hubieras visitado el año pasado, te habría llevado a la playa</i> Сложена реченица зависна реченица у субјунктиву (изражавање футура) Основе употреба глаголских начина индикатива и субјунктива у најчешћим типовима сложених реченица (релативна, временска, узрочна, последична). Безличне конструкције Са глаголима <i>llover, nevar...</i> <i>Ser + adjetivo: es necesario, es obligatorio, es importante...</i> (указати на употребу субјунктива у неким од ових реченица) Изражавање - бојазни: <i>temo que haya llegado a timpo.</i> - жеље: <i>Espero que venga</i> - заповести, воље: <i>Quiero que me digas la verdad. Es necesario que aprendan estos verbos.</i> Бројеви Разломци, математички знакови и радње. Лексикографија Структура стручних речника и њихово коришћење.		
--	--	---	--	--

Годишњи фонд часова: 64

Разред: четврти

ЦИЉ	ИСХОДИ НА КРАЈУ ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА Ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНЕ ТЕМЕ ОПШТЕ И СТРУЧНЕ И ГРАМАТИЧКИ САДРЖАЈИ (80% + 20%)	КОМУНИКАТИВНЕ ФУНКЦИЈЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СЛУШАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање усменог говора	- разуме суштину битних информација са радија или телевизије, презентација или дискусија о актуелним збивањима или о стварима које се њега тичу на приватном и професионалном плану, уколико се говори разговетно стандардним језиком - уз евентуалну претходну припрему, прати јасно структурисана излагања о актуелним друштвеним темама и о онима из сфере сопственог интересовања у којима се користи стандардни језик.	Свакодневни живот (планови за будућност, посао и каријера) Образовање (могућност образовања у иностранству, размена ученика, усавршавање у струци) Друштвено уређење и политички систем у земљама чији се језик учи Културни живот (анифестације, сајмови и изложбе општег карактера и везане за струку) Медији (утицај медија) Историјске везе Србије и земаља чији се језик учи Свет компјутера (оглашавање на различитим глобалним мрежама, виртуелни свет комуникације) СТРУЧНЕ ТЕМЕ Као у првом разреду	1. Представљање себе и других 2. Поздрављање (састајање, растанак; формално, неформално, специфично по регионима) 3. Идентификација и именовање особа, објеката, боја, бројева итд.) 4. Давање једноставних упутстава и команди 5. Изражавање молби и захвалности 6. Изражавање извињења 7. Изражавање потврде и негирање 8. Изражавање допадања и недопадања 9. Изражавање физичких сензација и потреба 10. Исказивање просторних и временских односа 11. Давање и тражење информација и обавештења 12. Описивање и упоређивање лица и предмета	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА Комуникативна настава страних језика подразумева поимање језика као средства комуникације; инсистира на употреби циљног језика у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике; претпоставља примену тзв. Teacher talk, одн. прилагођавање говорне делатности наставника интересовањима и знањима ученика; инсистира на комуникативном аспект у употребе језика, одн. на значењу језичке поруке, а не толико на граматичној прецизности исказа ; претпоставља да се знања ученика мере прецизно дефинисаним релативним, а не толико апсолутним критеријумима тачности.

ЧИТАЊЕ Оспособљавање ученика за разумевање прочитаних текстова	• разуме смисао сложенијих текстова шематских приказа, упутстава, уговора • разуме и користи обавештења из стручних текстова везаних за струку • разуме текстове у којима се износи лични став или посебно гледиште	ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК I. РЕЧЕНИЦА - Сви типови упитних реченица - Директна и индиректна питања - Индиректни говор: рецептивно и продуктивно а) изјаве и питања– без промене глаголског времена (глагол главне реченице у једном од садашњих времена) б) молбе, захтеви, наредбе в) изјаве и питања са променом глаголских времена - Релативне клаузе - Све врсте сложених реченица (временске, клаузе , клаузе, итд). II. ИМЕНИЧКА ГРУПА 1. Члан - Разлике између одређеног и неодређеног члана у ширем контексту 2. Именице - Бројиве и небројиве именице 3. Заменички облици а) Заменице	13. Изрицање забране и реаговање на забрану 14. Изражавање припадања и поседовања 15. Скретање пажње 16. Тражење мишљења и изражавање слагања и неслагања 17. Тражење и давање дозволе 18. Исказивање честитки 19. Исказивање препоруке 20. Изражавање хитности и обавезности 21. Исказивање сумње и несигурности	Један од кључних елемената комуникативне наставе је и социјална интеракција кроз рад у учионици. Она се базира на групном или индивидуалном решавању проблема, потрази за информацијама и мање или више комплексним задацима. У тим задацима увек су јасно одређени контекст, процедура и циљ, чиме се унапређује квантитет језичког материјала који је неопходан услов за било које учење језика. Такозвана комуникативно-интерактивна парадигма у настави страних језика, између осталог, укључује и следеће компоненте: • усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину • поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и ажуриране листе задатака и активности • наставник је ту да омогући приступ и прихватање нових идеја • ученици се третирају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину • ученици су само један од ресурса; осим њих препоручује се и примена других извора информација и дидактичких материјала, поготову кад је реч о стручним темама
---	---	---	--	--

ГОВОР Оспособљавање ученика за кратко монолошко излагање и за учешће у дијалогу на страном језику	- представи припремљену презентацију која се односи на теме везане за области личног интересовања, школско градиво или струку - говори о утисцима, употребљавајући и комплексније изразе - даје дужи опис свакодневних радњи из свог окружења, описује прошле активности, свакодневне обавезе, планове, радне задатке и начин организовања - даје релевантне податке са неке презентације или из дискусије везане за струку	Личне заменице у функцији субјекта и објекта - Показне заменице - Односне заменице б) детерминатори - Показни детерминаотри - Неодређени детерминатори - Присвојни детерминатори 4. Придеви - Обновити компарацију придева - too/not...enough/not as...(as)/...than 5. Бројеви - Обновити просте и редне бројеве 6. Квантификатори III ГЛАГОЛСКА ГРУПА 1. Глаголи - Обновити и утврдити сва садашња времена - Обновити и утврдити сва прошла времена - Разлика између <i>Used to Past Continuous</i> - Обновити и утврдити све начине изразу изражавања будућности - Глаголи стања - Модални глаголи: <i>should, must, will, may, might,</i> - Пасивне конструкције – the Present Simple, Past Simple, Present Perfect (продуктивно и рецептивно), плстала времена само рецептивно - <i>wish + Past simple /would</i> - <i>Have something done</i> (само рецептивно) 2. Први и други кондиционал (рецептивно и продуктивно); трећи кондиционал (рецептивно)		• учioniца постаје простор који је могуће реструктурирати из дана у дан Важан циљ у учењу страног језика у средњим стручним школама је овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну комуникацију у усменом и писаном облику на страном језику. Тај сегмент наставе страног језика који се прогресивно увећава од 20 до 50% током четворогодишњег образовања мора да буде јасно дефинисан и у складу са исходима везаним за квалификације струке. Неопходно је да стручна тематика која се обрађује на страном језику прати исходе појединих стручних предмета и буде у корелацији са њима. Реализација наставе језика струке се много више огледа у развијању рецептивних вештина него продуктивних јер је сврха учења страног језика, у првој линији, усмерена на то да се ученици оспособе да прате одређену стручну литературу у циљу информисања, праћења иновација и достигнућа у области струке, усавршавања и напредовања.
ПИСАЊЕ Оспособљавање ученика за писање краћих текстова различитог садржаја	- напише писмо или нешто дужи текст да би саопштио информацију или указао на лични став или супротстављање мишљења - напише краћи извештај или протокол	3. Предлози, најчешћи предлози за оријентацију у времену и простору. ИТАЛИЈАНСКИ ЈЕЗИК Именице Властите именице и заједничке,		Стога је спектар текстова који се препоручују велики: шематски прикази, упутства о примени апарата, инструмената или пак материјала, хемикалија, рецепти, декларације, краћи стручни текстови чији је садржај релевантан за тематске садржаје стручних предмета, извештаји,

	о догађају или са састанка - пише радну биографију и писмено конкурише за неки посао	одговарајући род и број са детерминативом: <i>Anna, Pietro, Belgrado, Roma, Signor Bianchi, Signora Bianchi, i miei genitori, il nostro paese, questa casa, l'Italia, la Serbia, il Tirreno, l'Adriatico, le Alpi, gli Appennini; i miei genitori, mia madre, Il loro padre, il nostro paese, i vostri figli, questo studente, questa ragazza, quell'amico, quella casa,</i> итд. Системски приказ морфолошких карактеристика. Члан. Употреба члана. Систематизација. Облици одређеног и неодређеног члана. Основна употреба. Слагање одређеног и неодређеног члана са именицом или придевом. Члан спојен с предлозима <i>di, a, da, in, su i con.</i> Одређени члан испред датума: <i>Oggi è il 25 novembre.</i> Испред имена дана у недељи <i>Abbiamo lezioni di lingua italiana il mercoledì e il giovedì.</i>		каталози, програми сајамских активности и сл. Веома је битно у раду са таквим текстовима одредити добру дидактичку подршку. Добро осмишљени налози упућују на то да одређене текстове, у зависности од тежине и важности информација које они носе, треба разумети глобално, селективно или пак детаљно. Продуктивне вештине треба ограничити на строго функционалну примену реалну за захтеве струке. То подразумева писање кратких порука, мејлова у оквиру пословне комуникације (поруџбенице, рекламације, захтеви, молбе) и вођење усмене комуникације која омогућава споразумевање на основном нивоу било у директном контакту са саговорником или у телефонском разговору.
ИНТЕРАКЦИЈА Оспособљавање ученика за учешће у дијалогу на страном језику и размену краћих писаних порука	- оствари комуникацију о основним темама, под условом да је у стању да тражи помоћ од саговорника - образложи и одбрани свој став, разјасни неспоразуме			
МЕДИЈАЦИЈА Оспособљавање ученика да преводи, сажима и препричава садржај краћих усмених и писаних текстова	- Препричава садржај текста, разговора, договора	Употреба члана уз властита имена, географске појмове, имена градова и држава, презимена. Партитивни члан као суплетивни облик множине неодређеног члана (<i>Ho un amico italiano: Ho degli amici italiani.</i>). Употреба члана уз присвојни придев и именице које исказују блиско сродство (<i>Mia sorella si chiama Ada. Domani andiamo a Roma con i nostri nonni.</i>). Положај члана и предлога уз неодређени придев <i>tutto.</i> Партитивни члан. <i>Mangio delle mele.</i> Изостављање у негацији. <i>Non mangio pane.</i> Употреба предлога <i>di</i> уз изразе који изражавају одређену количину. <i>Prendo un bicchiere d'acqua minerale.</i> Заменице Личне заменице у служби субјекта. Наглашене личне заменице у служби објекта.		
МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ Оспособљавање ученика да користе медије као изворе информација и развијају критичко	- пореди различите приказе истог догађаја у различитим медијима			

мишљење у вези са њима		Наглашене личне заменице у служби директног и индиректног објекта. Ненаглашене личне заменице у пару: <i>Compro il libro a Luigi. Glielo compro.</i> Измештање индиректног објекта испред предиката (<i>Chiedi di Maria? Non l'ho vista da tanto.</i>) Присвојне заменице. Показне заменице (<i>questo, quello</i>). Упитне заменице <i>chi? i che?/ che cosa?</i> Неодређене заменице, придеви (<i>niente/nulla, nessuno, qualcosa, qualcuno, qualche, alcuni</i>)		
ЗНАЊА О ЈЕЗИКУ	- коректно употребљава сложеније структуре и процесе (номинализације, градације, трнаформације) - контролише граматичка знања и исправља своје грешке			
		Неодређене заменице, придеви : <i>alcuno, ciascuno, certo, altro, nessuno, parecchio.</i> Неодређене заменице: <i>nulla, niente, qualcosa.</i> Релативне заменице (<i>che, cui, il quale/la quale</i>) Придеви Описни придеви, слагање придева и именице у роду и борју. Описни придеви <i>buono</i> и <i>bello</i>; неодређени придев <i>tutto</i>. Посебне карактеристике придева <i>santo</i> и <i>grande</i> Компарација придева: <i>Maria è più alta di Marta. Noi siamo più veloci di voi. Maria e' la piu' alta della classe.</i> Апсолутни суперлатив <i>Maria è bellissima.</i> Синтетички (органски) облици компаратива и суперлатива (релативног и апсолутног) придева <i>piccolo, grande, buono, cattivo.</i> Разлика у значењу између аналитичких и синтетичких облика компаратива и супетлатива (<i>più grande : maggiore; più buono : migliore</i>). Присвојни придеви. Употреба члана уз присвојне придеве. Показни придеви: <i>questo, quello.</i> Назив боја, морфолошке особености придева <i>viola, rosa, blu, arancione.</i> Главни бројеви (преко 1000) и редни (до 20). Редни бројеви. Алтеративни суфикси <i>-etto, -ello, -uccio, -otto.</i>		

		Суфикси -enne и -ina за бројеве <i>quarantenne, sulla quarantina.</i> Предлози Прости предлози <i>di, a, da, in, con, su, per, tra, fra</i> и њихова основна употреба. Предлози <i>dentro, fuori, sotto, sopra, davanti dietro.</i> Употреба предлора di (<i>Marco finisce di fare i compiti. La mamma dice di non fare tardi</i>), a (<i>Vado a giocare. Sei bravo a pattinare. Usciamo a giocare con gli amici.</i>), da (<i>Vengo da Belgrado. Andiamo dai nonni</i>), in (<i>vado in Italia, vivo nel lazio, ho un cappello in testa</i>) Глаголи Садашње време (<i>Presente Indicativo</i>) Императив (<i>Imperativo</i>), заповедни начин. Заповедни начин, за сва лица: <i>Fa' presto! Non tornare tardi! Non andate via senza di me.</i> Prego Signora, entri! Mi dia un etto di prosciutto e tre tosette, per favore Повратни глаголи. Употреба глагола <i>piacere.</i> Перфект (<i>Passato Prossimo</i>) Правилних и неправилних глагола: <i>Ho comprato un chilo di pesche. Sono andata alla stazione.</i> Перфект модалних глагола <i>volere, dovere, potere, sapere. Sono dovuto andare dal dentista. Ho potuto leggere i titoli in italiano.</i> Кондиционал презента (<i>Condizionale Presente</i>): <i>Vorrei un chilo di mele, per favore! Potresti prestarmi il tuo libro di italiano?</i> Прошло време погодбеног начина (<i>Condizionale Passato</i>). <i>Avrei preso volentieri una pizza ieri sera.</i> Футур правилних и неправилних глагола. <i>Noi torneremo a casa alle cinque.</i> Предбудуће време (<i>Futuro anteriore</i>). <i>Quando arriverà alla stazione, il treno sarà già partito.</i> Имперфекат (<i>Imperfetto</i>): <i>C'era una volta un re e viveva in un castello.</i> Плусквамперфекат (<i>Trapassato prossimo</i>): <i>Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.</i> Презент конјунктива (<i>Congiuntivo presente</i>): <i>Penso che Maria debba studiare di più.</i> Прошло време конјунктива (<i>Congiuntivo</i>		
--	--	---	--	--

		passato). <i>Giorgio pensa che tu non sia mai stata in Italia.</i> Прости пефект (<i>Passato Remoto</i>) творба и основна употреба: <i>Marco entrò e vide il computer acceso. Ma nella stanza non c'era nessuno.</i> Правилни и неправилни глаголи. Плусквамперфекат (<i>Trapassato prossimo</i>): <i>Sono arrivato alla stazione quando il treno era già partito.</i> Перфект (<i>Passato Prossimo</i>) Правилних и неправилних глагола. Имперфекат (<i>Imperfetto</i>). Употреба и однос перфекта и имперфекта. Герунд, глаголски прилог садашњи. Gerundio. Облици трију конјугација и неправилних глагола. Структура stare + gerundio. Прилози Потврдни, одређни (<i>sì, no</i>). Основни прилози <i>bene, male, molto, poco, troppo, meno, più</i> и прилошки изрази за одређивање времена (<i>prima, durante, dopo</i>) и простора. <i>a destra, a sinistra, dritto, davanti, dietro, sotto, sopra, su, giù</i> Упитни прилози: <i>quando?, come?, perché? dove?</i> Грађење прилога од придева помоћу суфикса <i>mente</i> Поређење прилога. Компаратив и суперлатив прилога <i>bene</i> и <i>male</i>. Грађење суперлатива апсолутног прилога помоћу наставка -issimo. Положај прилога <i>mai, sempre, ancora</i>, già уз <i>passato prossimo</i> (<i>Non ho mai viato una cosa tanto bella</i>). Речца ci (с прилошком вредношћу) и <i>ne</i> (<i>Ne torno adesso</i>) и заменичком вредношћу (<i>Marco? Ne parliamo spesso</i>). Речца <i>ci</i> са заменичком вредношћу (<i>Marco? Ci ho parlato ieri</i>). Везници. Реченица: Проста и проширена реченица у потврдном и у одричном облику. питна реченица: с конструкцијом изјавне реченице потврдног облика и упитном интонацијом с конструкцијом изјавне реченице у	
--	--	--	--

		одричном облику и упитном интонацијом Ред речи у реченици. Сложена реченица: употреба везника који уводе зависну реченицу (временску, узрочну, релативну, хипотетички период) Хипотетички период: Реална погодбена реченица: <i>Se hai tempo andiamo in gita. Se avrai tempo andremo in gita.</i> Иреална погодбена реченица, са имперфектом у протази и аподози: <i>Se avevi tempo, andavamo in gita.</i> Правила о слагању времена. Исказивање претпрошлости и будућности у прошлости. НЕМАЧКИ ЈЕЗИК ИМЕНИЦЕ Деклинација именица страног порекла, суфиксација именица страног порекла, скраћенице НЕГАЦИЈА Keineswegs, nirgendwohin, niemand, niemals, weder....noch, unbequem, desinteressiert, arbeitslos ГЛАГОЛИ Партицип презента и перфекта - атрибутивна и предикативна употреба (рецептивно) Конкурентне форме (Das lässt sich reparieren./ Das kann repariert werden./Das ist zu reparieren) ВЕЗНИЦИ И ВЕЗНИЧКИ ИЗРАЗИ Поредбени – реална (индикатив) и иреална (конјуктив) поредба (wie, als, als ob, als wenn, je...desto) РУСКИ ЈЕЗИК Именице Обнављање и систематизација типова именица, обрађених у претходним	
--	--	---	--

		разредима Заменице Присвојне заменице 1.,2. и 3. лица и заменица свой Показне заменице этот, тот Неодређене заменице са речцом –либо, кое Придеви Продуктивни суфикси описних придева – ист, -аст, -ат, -ив, -лив, -чив Поређење придева и прилога Глаголи Обнављање и систематизација: Времена Прошло време глагола са основном на сугласник Бројеви Слагање бројева са именицама и придевима Речце Разве, неужели,ли, хоть, даже СИНТАКСА Инфинитивне реченице (Что мне сказать тебе) Именски предикат (Ломоносов-знаменитый учёный) Исказивање отсуства, присуства (В природе имеются разные минералы) Основне мерне јединице и њихове скраћенице ФРАНЦУСКИ ЈЕЗИК У четвртом разреду средње школе граматички садржаји обрађени у претходним разредима систематизују се како би ученици спонтано, прецизно и што тачније користили француски језик у приватној и у пословној комуникацији. Посебна пажња посвећује се: - оним елементима граматике који се теже усвајају, нпр, када су у питању изворни говорници српског језика, употреба члана, систем прошлих времена, глаголске конструкције, негација и друго;	
--	--	---	--

		- оним елементима граматике који се чешће срећу у оквиру језика дате струке. Имајући у виду наведено, ауторима уџбеника и наставницима француског језика препоручује се да избор граматичких садржаја које ће обрађивати у четвртом разреду заснују пре свега на потребама ученика (на основу анализе њихових честих грешака), као и на референтним материјалима за нивое А2 и Б1 за француски језик. ШПАНСКИ ЈЕЗИК Именичке групе Именице. Род и број именица. Род и број сложеница. <i>Pluralia tantum</i>. Одређени члан. Одсуство одређеног члана. Неодређени члан (значење у једнини и множини) Бројеви. Редни бројеви. Придеви. Положај придева у односу на именицу. Личне заменице. Систематизација морфосинтаксе ненаглашених заменица. Сложена реченица Препознавање односа глевне и зависне реченице у тексту, употреба субјунктива у зависној реченици (системски преглед времена и функција; пре свега рецептивно); изражавање хипотетичности; кондиционалне реченице (системски преглед времена и функција; пре свега рецептивно). Изражавање компаративности <i>Tan(to) ...como...Esta película es tan interesante como la que vimos la semana pasada.</i> <i>Tanto los adultos como los niños deben prestar atención al medio ambiente.</i> <i>Más / menos....que</i> <i>Menor / mayor....que</i>		
--	--	---	--	--

		<i>Major / peor...que</i> Суперлатив (Релативни и апсолутни: указати на разлике у значењу.) <i>El libro más interesante que he leído...</i> <i>Es un libro interesantísimo</i> Именице Системски преглед рода и броја. Бројеви Читање разломака, математичких знакова и радњи. Творба речи Сложенице (најчешће комбинације): Sacacorchos, paraguas, parabrisas, limpiaparabrisas... деривација а) помоћу префикса <i>a-, in-, anti-, super-...</i> б) помоћу суфикса <i>-mente, - able, -so/a,.....</i> Номинализација најчешћих граматичких категорија инфинитива <i>los deberes,</i> Придева <i>El lindo, la bonita</i> Прилога <i>El bien, el mal....</i> Лексикологија Најчешћи идиоми и фразеологизми. Полисемија. Лексикографија Стручни и енциклопедијски речници.	
--	--	--	--

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

Општи циљ предмета:

Циљ физичког васпитања је да се разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно – образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Посебни циљеви предмета:

1. Подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);
2. Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;
3. Сстицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
4. Проширивање и продубљивање интересовања које су ученици стекли у основној школи и потпуније сагледавање спортске гране, за коју показују посебан интерес;
5. Усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаних општим циљем овог предмета (васпитно-образовног подручја);
6. Мотивација ученика за бављење физичким активностима и формирање позитивних психо-социјалних образаца понашања;
7. Оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада.

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова:

70

Разред:

први

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	- Унапређивање и очување здравља; - Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	- Препозна везе између физичке активности и здравља; - Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; - Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	- Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); - Вежбе из корективне гимнастике; - Провера стања моторичких и функционалних способности;	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; - Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље;
Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	- Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; - Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гипкости, спретности и окретности;	- Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг); - Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици ; - Трчање на 60 м и 100 м; - Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају); - Полигони спретности и окретности и спортске игре; - Аеробик; - Обука техника пливања;	Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. Физичко васпитање, у овим школама је значајно за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију, с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за бављење физичким вежбањем.
Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као	Стицање моторичких умења, вештина и теоријских знања неопходних за за	- Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране - дисциплина које се уче; - Демонстрира технику дисциплина из	АТЛЕТИКА У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину;	<u>Облици наставе</u>

основа за реализовање постављених циљева и исхода - Атлетика - Спортска гимнастика: (Вежбе на справама и тлу)	њихово усвајање; - Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; - Формирање позитивних психосоцијалних образаца понашања; - Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; - Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; - Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; - Повезивање моторичких задатака у целине; Увођење ученика у организоване систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и манифестације; - Развијање елемената ритма у препознавању	атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које поседују вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја - Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове; - Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; - Жели да се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледава (детектује) позитивне карактеристике физичке и спортске активности - њихове позитивне утицаје на здравље, дружење и добро расположење; - Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, алкохол, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; - Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; - Доводи у везу свакодневни живот и способност за учење и практичан рад са физичким односно спортским активностима и правилном исхраном; - Самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи - Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске	Трчања: Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе: -100 м ученици и ученице; -800 м ученици и ученице -штафета 4 x 100 м ученици и ученице Вежбање технике трчања на средњим стазама умереним интензитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 мин. Крос: јесењи и пролећни -800 м ученице, -1000 м ученици. Скокови: Скок удаљ корачном техником. Скок увис леђном техником Бацања: Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 kg , ученици 5 kg). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свим реализованим атлетским дисциплинама. СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ Напомене: - Наставник формира групе на основу умења (вештина) ученика стечених после основне школе: основни, средњи и напредни ниво - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. 1. Вежбе на тлу За ученике и ученице: - вага претклоном и заножњем и спојено, одразом једне ноге колут напред; - став на шакама, издржај, колут напред; - два повезана предмета странце удесно и улево; - за напредни ниво прамет странце са окретом за 180⁰ и доскоком на обе ноге	Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (4 часа); мерење и тестирање (8 часова); практична настава (58 часова). Подела одељења на групе Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. Место реализације наставе - Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; - Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). Препоруке за реализацију наставе - Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса:
---	--	---	---	---

	целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање.	активности припада, има своју естетску компоненту (лепота извођења, лепота доживљаја); - Ужива у извођењу покрета и кретања; - Наводи основне олимпијске принципе и примењује их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; - Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан у својим активностима; - Правилно се односи према окружењу у коме вежба, рекреира се и бави се спортом, што преноси у свакодневни живот; - Учествује на школском такмичењу и у систему школских спортских такмичења.	(„рондат“) 2. Прескок За ученике коњ у ширину висине 120 цм; за ученице 110 цм: - згрчка; - разношка - за напредни ниво: склонка 3. Кругови За ученике /дохватни кругови/: - из мирног виса вучењем вис узнето, спуст у вис стражни, издржај, вучењем вис узнето, спуст у вис предњи. За ученице /дохватни кругови/: - уз помоћ суножним одскоком наскок у згиб, њих у згибу /уз помоћ/; спуст у вис стојећи 4. Разбој За ученике /паралелни разбој/: - из њиха у упору, предњихом саскок са окретом за 180⁰ (окрет према притци); - њих у упору, у зањиху склек, предњихом упор, зањих у упору, у предњиху склек; За ученице /двовисински разбој или једна притка вратила/: - наскок у упор на н/п, према једном ногом до упора јашућег, прехват у потхват упорном руком (до предножне) и спојено одножењем заножне према и саскок са окретом за 90⁰ (одношка), завршити боком према притци. 5. Вратило За ученике /дохватно вратило/: - суножним одривом узмак; коврљај назад у упору предњем; саскок замахом у заножње (зањихом). 6. Греда За ученице /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор, премах одножно десном; окрет за 90⁰, упором рукама испред тела преднос разножно, ослонцем ногу иза тела (напреднији ниво: замахом у	- за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу – један; - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. <u>Начин остваривања програма</u> Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима, не могу се одржавати као блок часови. Настава се не може одржавати истовремено са два одељења, ни на спортском терену, ни у физкултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у
--	---	---	--	--

• Спортска игра (по избору)			заножење), до упора чучећег; усправ, ходање у успону са докорацима, вага претклоном, усклон, саскок пруженим телом (чеоно или бочно у односу на справу) 7. Коњ са хватаљкама За ученике: - премах одножно десном напред замах улево, замах удесно, замах улево и спојено премах левом напред; премах десном назад, замах улево, замах удесно и спојено одножењем десне, саскок са окретом за 90⁰ улево до става на тлу, леви бок према коњу. Школско такмичење (одељење, школа): актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. За напредније ученике: састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. Минимални образовни захтеви: За ученике: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; За ученице: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. • СПОРТСКА ИГРА (по избору) - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. • Стручно веће наставника физичког васпитања, према програму који сам доноси	школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа. <u>Праћење, вредновање и оцењивање</u> Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља sukcesивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма. <u>Минимални образовни захтеви</u> • Атлетика : трчање на 100 м за ученике и ученице, трчање на 800 м за ученике и 500 м за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. • Вежбе на справама и тлу: За ученике: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; За ученице: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. <u>Оквирни број часова по темама</u> • Тестирање и провера савладаности стандарда из основне школе (6 часова); • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом
---	--	--	--	--

физичка, односно спортска активност у складу са могућностима школе.			из програма четвртог разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање. Препорука: уколико је могуће, организовати наставу пливања (посебно обуку за непливаче)	полугодишту); - Атлетика (12 часова) - Гимнастика: вежбе на справама и тлу (12) часова; - Спортска игра: по избору школе (12 часова); - Физичка активност, односно спортска активност у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова); - Пливање (10 часова); - Провера знања и вештина (4 часа). ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ - Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: Два целодневна излета са пешачењем: - I разред до 12 км (укупно у оба правца); - II разред до 14 км (укупно у оба правца); - III разред до 16 км (укупно у оба правца). Два кроса : јесењи и пролећни. - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. Спортска такмичења организују се у оквиру радне
---	--	--	---	--

				суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Министарство просвете, науке и технолошког развоја.
--	--	--	--	---

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова:

70

Разред:

други

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	- Унапређивање и очување здравља; - Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	- Препозна везе између физичке активности и здравља; - Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; - Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	- Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); - Вежбе из корективне гимнастике; - Провера стања моторичких и функционалних способности;	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; - Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; - Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика; - Физичко васпитање, у овим школама, значајно је за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја бављење физичким вежбама. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе:
Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	- Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; - Примени адекватна средства (изводи вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гipкости, спретности и окретности;	- Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг); - Трчање на 60 м и 100 м; - Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици; - Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају); - Полигони спретности и окретности и спортске игре; - Аеробик; - Обука техника пливања	

- Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода; - Атлетика; - Спортска гимнастика: (Вежбе на справама и тлу);	- Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; - Формирање позитивних психосоцијалних образаца понашања; - Примена стечених умења, вештина, знања и навика које се користе у свакодневним условима живота и рада; - Естетско истраживање покретом и доживљавање естетских вредности; - Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика; - СТИЦАЊЕ И УСАВРШАВАЊЕ МОТОРИЧКИХ ЗНАЊА, УМЕЊА, ВЕШТИНА, ТЕХНИКА И НАВИКА ПРЕДВИЂЕНИХ ПРОГРАМОМ ЗА БАЗИЧНЕ СПОРТСКЕ ГРАНЕ; - Повезивање моторичких задатака у целине, али без стварања крутих моторичких	- Кратко описати основне карактеристике и правила спортске гране атлетике, гимнастике и спортске гране - дисциплина које се уче; - Демонстрира – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежби на справама и тлу које се уче (поседовати вештину); - Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес, за коју школа има услове; - Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; - Свакодневно упражњава физичке, односно спортске активности пошто сагледа (детектује) њихове позитивне карактеристике и утицај које оне имају на здравље, дружење и добро расположење; - Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, алкохол, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити негативне утицаје; - Путем физичких односно спортских активности комуницира са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; - Повеже свакодневни живот, способност за учење и практичан рад са физичким, односно спортским активностима и правилном исхраном; - Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,	АТЛЕТИКА У свим атлетским дисциплинама треба радити на развијању основних моторичких особина за дату дисциплину; Трчања: Усавршавање технике трчања на кратке и средње стазе: -100 м ученици и ученице; -800 м ученици и ученице ; -штафета 4 x 100 м ученици и ученице Вежбање технике трчања на средњим стазама умереним интензитетом и различитим темпом у трајању од 5 до 10 min. Крос: јесењи и пролећни -800 m ученице, -1000 m ученици. Скокови: Скок удаљ корачном техником. Скок увис леђном техником. Бацања: Бацање кугле, једна од рационалних техника (ученице 4 кг, ученици 5 кг). Спровести такмичења у одељењу, на резултат, у свим реализованим атлетским дисциплинама. СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ Напомена: - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. I. Вежбе на тлу За ученике и ученице: - из упора за рукама, зибом, провлак згрчено напред до упора пред рукама (опружено); - колут напред и спојено усправом до ваге претклоном и заножњем, издржај; - претмет странце упором у „бољу“ страну и	- теоријска настава (4 часа); - мерење и тестирање (8 часова); - практична настава (58 часова). Подела одељења на групе Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. Место реализације наставе - Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; - Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). Препоруке за реализацију наставе - Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја.
--	---	--	---	---

	аутоматизама; - Увођење ученика у организован систем припрема за игре, сусрете и манифестације; - Развијање елемената ритма сједињавањем кинетичких и енергетских елемената у целине: рад-одмор;напрезање-релаксација; убрзање-успо-равање; - Избор спортова, односно спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање.	односно спортске активности припадају, имају своју естетску компоненту (лепоту извођења, лепоту доживљаја); - Ужива у извођењу покрета и кретања; - Наведе основне олимпијске принципе и примени их на школским спортским такмичењима и у слободном времену; - Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим активностима. - Има правилан однос према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави спортом.	спојено, предмет странце у „слабију“ страну - за напредни ниво предмет напред упором 2. Прескок За ученике коњ у ширину висине 120 cm; за ученице 110 cm: - згрчка; - разношка; - за напредни ниво: склонка и прескоци са заножењем. 3. Кругови За ученике /доскочни кругови/: - њих, зањихом саскок, уз помоћ. 4. Разбој За ученике /паралелни разбој/: - из упора седећег разножно пред рукама, прехватом напред и дизањем склоњено став на раменима, спуст назад у упор седећи разножно, прехват рукама иза бутина, сножити и зањихом саскок. За ученице /двовисински разбој, једна притка, вратило/: - вис на в/п лицем према н/п: клим, премах згрчено једном ногом до виса лежећег на н/п, прехват (може разноручно) на н/п до упора јашућег; премах одножно предножном (уназад) до упора предњег; замахом уназад (зањихом) саскок пруженим телом; - једна притка: наскок у упор предњи, премах одножно једном ногом до упора јашућег; премах одножно заножном до упора стражњег; саскок саседом (замахом ногама унапред). 5. Вратило За ученике /доскочно вратило/ - из мирног виса узмак до упора, замахом ногама уназад (зањихом) саскок увито 6. Греда За ученице /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи; окрет за 90⁰ усправ у успон, окрет за 180⁰, лагано трчање на прстима, скок са променом ногу, кораци у успону до краја греде; саскок згрчено (бочно у	Садржај циклуса је: - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу – један; - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. Начин остваривања програма Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима, не могу се одржавати као блок часови. Настава се не може одржавати истовремено са два одељења, ни на
--	--	--	---	--

• Спортска игра (по избору)			односу на греду). 7. Коњ са хватаљкама За ученике: - из упора пред рукама, коло заножно левом, коло заножно десном. Школско такмичење (одељење, школа): актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. За напредније ученике: састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. Минимални образовни захтеви: За ученике: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; За ученице: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. • СПОРТСКА ИГРА (по избору) - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. • Стручно веће наставника физичког васпитања, према програму који сам доноси (из програма четвртог разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање	спортском терену, ни у физкултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа. Праћење, вредновање и оцењивање Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма. Минимални образовни захтеви • Атлетика : трчање на 100 м за ученике и ученице, трчање на 800 м за ученике и 500 м за ученице, скок удаљ, увис, бацање кугле – на резултат. • Вежбе на справама и тлу: За ученике: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; За ученице: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског
---	--	--	---	--

Физичка, односно спортска активност у складу са могућностима школе				разбоја. Оквирни број часова по темама - Тестирање и провера савладаности исхода из претходног разреда (6 часова); - Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту); - Атлетика (12 часова); - Гимнастика: вежбе на справама и тлу (12 часова); - Спортска игра: по избору школе (14 часова); - Физичка активност, односно спортска активност:у складу са могућностима школе а по избору ученика (10 часова); - Пливање (10 часова); - Провера знања и вештина (4 часа). ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ - Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: Два целодневна излета са пешачењем: - I разред до 12 км (укупно у оба правца); - II разред до 14 км (укупно у оба правца); - III разред до 16 км (укупно у оба правца);
--	--	--	--	---

				Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. Спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Министарство просвете науке и технолошког развоја.
--	--	--	--	---

Назив предмета:

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова:

70

Разред:

трети

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	- Унапређивање и очување здравља; - Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	- Препозна везе између физичке активности и здравља. - Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочити оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; - Одабрани и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији.	- Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); - Вежбе из корективне гимнастике; - Провера стања моторичких и функционалних способности;	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; - Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље;
Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	- Именује моторичке способности које треба развијати, средства и методе за њихов развој; - Примени адекватна средства (изведе вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, гибкости, спретности и окретности.	- Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг); - Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици ; - Трчање на 60 м и 100 м; - Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају); - Полигони спретности и окретности и спортске игре; - Аеробик; - Обука техника пливања;	- Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. - Због тога је физичко васпитање, у овим школама, значајно за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења. Теоријска

- Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода; - Атлетика; - Спортска гимнастика: (Вежбе на справама и тлу);	- Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање; - Мотивација ученика за бављење физичким активностима; - Формирање позитивних психосоцијалних образаца понашања; - Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; - Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; - Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика ; - Повезивање моторичких задатака у целине; Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и	- Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране - дисциплина које се уче; - Демонстрира – вежбе и технике атлетских дисциплина и вежбе на справама и тлу које се уче (поседовати вештину); - Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес, за коју школа има услове; - Објасни због којих је карактеристика физичког васпитања важно да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; - Се бави физичким, односно спортским активностима пошто ће сагледа (детектовати) позитивне карактеристике физичке и спортске активности и њихове утицаје на здравље, дружење и добро расположење; - Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, алкохол, дрога, насиље, деликвентно понашање) и свестан је да физичким, односно спортским активностима може предупредити њихове негативне утицаје; - Путем физичких односно спортских активности комуницира са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; - Повеже свакодневни живот, способност за учење и практичан рад са физичким односно спортским активностима и правилном исхраном; - Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке, односно спортске активности припадају, имају своју естетску	АТЛЕТИКА У свим атлетским дисциплинама треба радити на усавршавању технике и развијању водећих моторичких особина за дату дисциплину. Трчање Трчање на 100 м – ученици и ученице, на 1000 м – ученици, на 800 м – ученице, Штафета 4x100 м ученици и ученице. Скокови Скок удаљ – одабраном техником; Скок увис- одабраном техником. Бацање Бацање кугле рационалном техником (ученици 6 кг и ученице 4 кг). СПОРТСКА ГИМНАСТИКА: ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ Напомена: - Наставник олакшава, односно отежава програм на основу моторичких способности и претходно стечених умења ученика. 1. Вежбе на тлу За ученике и ученице: - из упора за рукама, зибом, премах одбочно до упора пред рукама (опружено). - комбинација вежби која садржи (вежбе се бирају, одузимају или додају у складу са могућностима ученика): плесне кораке; скок са окретом за 180°; окрет на две или једној ноzi; помет странце; колут напред суножним одразом и малим летом; вагу претклоном и заножењем; став на шакама колут напред и сп. скок са окретом (произвољан број степени); - за напреднији ниво: колут летећи и прекопит напред, уз помоћ. 2. Прескок За ученике коњ у ширину висине 120 цм; за ученице 110 цм: - згрчка;	знања из области физичких активности су од великог значаја за бављење физичким вежбама. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (4 часа); мерење и тестирање (8 часова); практична настава (58 часова). Подела одељења на групе Одељење се не дели приликом реализације; Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. Место реализације наставе - Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; - Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). Препоруке за реализацију наставе - Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узапостних). Наставнику физичког васпитања је
--	--	---	--	---

	манифестације; - Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; - Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	компоненту (лепоту извођења, лепоту доживљаја); - Ужива у извођењу покрета и кретања; - Наводе основне олимпијске принципе и примеи их на школским спортским такмичењима и у слободно време. - Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, истрајан је у својим активностима. - Има правилан однос према окружењу у којем вежба, рекреира се и бави се спортом.	- разношка - за напредни ниво: склонка; прескоци са заножњем и „прекопит“ 3. Кругови За ученике /доскочни кругови/: - вучењем вис узнето; вис стрмоглаво; вис узнето; спуст у вис стражњи – издржај; вучењем вис узнето; спуст у вис предњи (полако); саскок 4. Разбој За ученике /паралелни разбој/: - из замаха у упору предњихом спуст у склек, зањих у склеку и спојено упор (у зањиху); предњих и спојено склек, зањихом упор (поновити 2 до 3 пута) За ученице /двовисински разбој, једна притка, вратило/: - лицем према н/п, залетом и суножним одскоком наскок упор предњи; премах одножно десном (левом) у упора јашући; прехват на в/п; премах одножно заножном до виса седећег, подметним опружањем или одривом од н/п предњих и спојено саскок у предњиху (уз помоћ) до става на тлу, леђима према в/п; - <i>једна притка</i>: залетом и суножним одскоком наскок упор предњи; премах одножно десном (левом) до упора јашућег, премах одножно заножном до упора стражњег; сасед са окретом за 90°. 5. Вратило За ученике /доскочно и дохватно или дочелно вратило/: - /доскочно/: подметно успостављање ниха; њихање са повећавањем амплитуде и саскок у предњиху или зањиху уз помоћ; - /дохватно или дочелно/:ковртљај назад у упору. 6. Греда За ученице /висока греда/: - залетом и суножним одскоком наскок у упор чучећи одножно; окрет за 90° до упора чучећег; усправ, одручити; кораци у	остављено да, зависно од потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу - један - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. Начин остваривања програма Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима, не могу се одржавати као блок часови. Настава се не може
--	--	---	---	--

• Спортска игра (по избору);			успону докорацима; вага претклоном и заножњем, усклон; суножним одскоком скок са померањем; окрет за 90° у успону; саскок пруженим телом или, за напреднији ниво – са предножним разножењем. 7. Коњ са хватаљкама За ученике: - из упора предњег коло предожно десном, коло предожно левом; - из упора стражњег коло одножно десном, коло одножно левом Школско такмичење (одељење, школа): актив наставника физичког васпитања бира справе на којима ће се ученици такмичити. За напредније ученике: састави из система школских спортских такмичења и учешће на вишим нивоима школских такмичења. Минимални образовни захтеви: За ученике: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, једне справе у упору и једне справе у вису; За ученице: наставни садржаји из програма вежби на тлу, прескока, греде и двовисинског разбоја. СПОРТСКА ИГРА (по избору) - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре. - Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. На основу претходних умења у техници и тактици наставник планира конкретне садржаје из спортске игре. • Стручно веће наставника физичког васпитања, према програму који сам	одржавати истовремено са два одељења, ни на спортском терену, ни у физкултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа. Праћење, вредновање и оцењивање Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма. Оквирни број часова по темама • Тестирање и провера савладаности исхода из претходног разреда (6 часова); • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту); • Атлетика (12 часова); • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (12 часова); • Спортска игра: по избору школе (12 часова); • Физичка активност, односно спортска активност: у складу са
--	--	--	--	---

Физичка, односно спортска активност у складу са могућностима школе.			доноси (из програма трећег разреда (програм по избору ученика) у складу са могућностима школе, организује наставу за коју ученици покажу посебно интересовање	могућностима школе а по избору ученика (10 часова); - Пливање (10 часова); - Провера знања и вештина (4 часа). ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ - Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: Два целодневна излета са пешачењем - I разред до 12 км (укупно у оба правца); - II разред до 14 км (укупно у оба правца); - III разред до 16 км (укупно у оба правца); Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. Спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Министарство просвете науке и технолошког развоја.
---	--	--	--	--

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова:

64

Разред:

четврти

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Здравствена култура и физичка активност, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	- Унапређивање и очување здравља; - Утицај на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);	- Препозна везе између физичке активности и здравља; - Објасни карактеристике положаја тела, покрета и кретања у професији за коју се школује и уочи оне, које могу имати негативан утицај на његов раст, развој; - Одабере и изведе вежбе обликовања и вежбе из корективне гимнастике, које ће превентивно утицати на могуће негативне утицаје услед рада у одабраној професији;	- Вежбе обликовања (јачања, лабављење и растезање); - Вежбе из корективне гимнастике; - Провера стања моторичких и функционалних способности;	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања; - Током реализације часова физичког васпитања давати информације о томе које вежбе позитивно утичу на статус њиховог организма, с обзиром на карактеристике њихове професије, а које негативно утичу на здравље; - Ученици који похађају четворогодишње стручне школе далеко су више оптерећени у редовном образовању практичном и теоријском наставом од осталих ученика. - Физичко васпитање, у овим школама, значајно је за активан опоравак ученика, компензацију и релаксацију с обзиром на њихова честа статичка и једнострана оптерећења.
Развој моторичких и функционалних способности човека, као основа за реализовање постављених циљева и исхода;	Развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних за самостални рад на њима;	- Именује моторичке способности које треба развијати, као и основна средства и методе за њихов развој; - Примени адекватна средства (изведе вежбе) за развој и усавршавање моторичких способности из: вежби обликовања, атлетике, гимнастике, пливања и спортских игара за развој: снаге, брзине, издржљивости, гipкости, спретности и окретности;	- Вежбе снаге без и са малим теговима (до 4 кг); - Трчање на 800 м ученице и 1000 м ученици ; - Трчање на 60 м и 100 м; - Вежбе растезања (број понављања и издржај у крајњем положају); - Полигони спретности и окретности и спортске игре; - Аеробик; - Обука техника пливања;	

- Усвајање знања, умења и вештина из спортских грана и дисциплина као основа за реализовање постављених циљева и исхода; Програм по избору ученика: - Ритмичка гимнастика и народни плесови. - Спортска игра (по избору): - Рукомет;	- Стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање; - Мотивација ученика за бављењем физичким активностима; - Формирање позитивних психосоцијалних образаца понашања; - Примена стечених умења, знања и навика у свакодневним условима живота и рада; - Естетско изражавање покретом и доживљавање естетских вредности покрета и кретања; - Усвајање етичких вредности и подстицање вољних особина ученика; - Повезивање моторичких задатака у целине; - Увођење ученика у организовани систем припрема за школска такмичења, игре, сусрете и	- Кратко опише основне карактеристике и правила атлетике, гимнастике и спортске гране - дисциплина које се уче; - Демонстрира технику дисциплина из атлетике и гимнастике (вежби на справама и тлу) које поседују вештину, технику и тактику спортске игре као и вежбе из осталих програмом предвиђених садржаја - Детаљније опише правила спортске гране за коју показује посебан интерес - за коју школа има услове; - Објасни због којих је карактеристика физичко васпитања важно, да активно учествује у процесу наставе и да самостално спроводи одређен програм физичке и спортске активности; - се бави физичким, односно спортским активностима, пошто сагледа (детектује) њихове позитивне карактеристике, утицај на здравље, дружење и добро расположење; - Сагледа негативне утицаје савременог начина живота (пушење, алкохол, дрога, насиље, деликвентно понашање) и буде свестан да је физичким, односно спортским активностима могуће предупредити њихове негативне утицаје; - Комуницира путем физичких односно спортских активности са својим друговима и ужива у дружењу и контактима; - Доводи у везу свакодневни живот, способност за учење и практичан рад са физичким односно спортским активностима и правилном исхраном; - самостално бира физичку, односно спортску активност и изводи је у окружењу у коме живи;	ПРОГРАМ ПО ИЗБОРУ УЧЕНИКА РИТМИЧКА ГИМНАСТИКА И НАРОДНИ ПЛЕСОВИ - Савладавање основних вежби: „докорак“, мењајући корак галопом у свим правцима, полкин корак, далеко високи скок, „маказице“; - Систематска обрада естетског покрета тела у месту и у кретању без реквизита и са реквизитима, користећи при томе различиту динамику, ритам и темпо; - Примена савладане технике естетског покрета и кретања у кратким саставима. - Треба савладати најмање пет народних плесова; - Припрема за такмичење и приредбе и учешће на њима. СПОРТСКА ИГРА (по избору) - Понављање и учвршћивање раније обучаваних елемената игре; - Даље проширивање и продубљивање техничко-тактичке припремљености ученика у складу са изборним програмом за дату игру. РУКОМЕТ - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу; - Покривање и откривање играча, одузимање лопте, ометање противника. Општи принципи постављања играча у одбрани и нападу. Напад са једним и два	Теоријска знања из области физичких активности су од великог значаја за бављење физичким вежбама. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (4 часа); мерење и тестирање (6 часова); практична настава (54 часа). Подела одељења на групе Настава се изводи фронтално и по групама, у зависности од карактера методске јединице која се реализује. Уколико је потребно, нарочито за вежбе из корективне гимнастике, приступ је индивидуалан. Место реализације наставе - Теоријска настава се реализује у учионици или у сали, истовремено са практичном наставом; - Практична настава реализује се на спортском вежбалишту (сала, спортски отворени терени, базен, клизалиште, скијалиште). Препоруке за реализацију наставе - Настава се реализује у циклусима који трају приближно 10-12 часова (узастопних). Наставнику физичког васпитања је остављено да, зависно од
---	---	---	---	---

- Фудбал; - Кошарка; - Одбојка;	манифестације; - Развијање елемената ритма у препознавању целина: рад-одмор; напрезање-релаксација; убрзање-успоравање; - Избор спортских грана, спортско-рекреативних или других кретних активности као трајног опредељења за њихово свакодневно упражњавање;	- Објасни да покрет и кретање, без обзира на то којој врсти физичке,односно спортске активности припада, има своју естетску компоненту (лепоту извођења, лепоту доживљаја); - Ужива у извођењу покрета и кретања; - Наводе основне олимпијске принципе и примени их на школским спортским такмичењима и у слободно време; - Препозна нетолерантно понашање својих другова и реагује на њега, шири дух пријатељства, буде истрајан је у својим активностима. - Се правилно односи према окружењу у којме вежба, рекреира се и бави спортом, што преноси у свакодневни живот - Учествује на школском такмичењу и у систему школских спортских такмичења	играча и напад против зонске одбране. Зонска одбрана и напад „човек на човека“. Уигравање кроз тренажни процес; - Правила игре; - Учествовање на разредним, школским и међушколским такмичењима. ФУДБАЛ - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу; - Покривање и откривање играча, одузимање лопте и ометање противника. Општи принципи постављања играча у нападу и одбрани. Разне варијанте напада и одбране. Уигравање кроз тренажни процес; - Правила малог фудбала; - Учествовање на разним школским и међушколским такмичењима. КОШАРКА - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским садржајима за основну школу - Техника кошарке. Шутирање на кош из места и кретања, шут са једном или обема рукама, са разних одстојања од коша. Постављање и кретање играча у нападу и одбрани. Одбрана „зоном“ и „човек на човека“. Напад против ових врста одбрана. Контранапад у разним варијантама и принцип блока; - Правила игре и суђење; - Учествовање на разредним и школским такмичењима. ОДБОЈКА - Увежбавати основне техничке елементе који су предвиђени програмским	потреба, прецизира трајање сваког циклуса, као и редослед њиховог садржаја. Садржај циклуса је: - за проверу нивоа знања на крају школске године – један; - за атлетику – један; - за гимнастику: вежбе на справама и тлу – један; - за спорт по избору ученика – два; - за повезивање физичког васпитања са животом и радом – један. Начин остваривања програма Садржаји програма усмерени су на: развијање физичких способности; спортско-техничко образовање; повезивање физичког васпитања са животом и радом. Годишњи план, програм и распоред кросева, такмичења, зимовања и других облика рада утврђује се на почетку школске године на наставничком већу, на предлог стручног већа наставника физичког васпитања. Стручно веће наставника физичког васпитања, самостално, одређује редослед обраде појединих садржаја програма и циклуса. Часови у току недеље треба да буду распоређени у једнаким интервалима, не могу се одржавати као блок часови.
---	--	--	---	--

• Пливање; • Борилачке вештине; • Клизање, скијање;			садржајима за основну школу; - Техника одбојке. Игра са повученим и истуреним центром. Смечирање и његова блокада. Уигравање кроз тренажни процес; - Правила игре и суђења; - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. ПЛИВАЊЕ - Упознавање и примена основних сигурносних мера у пливању; - Усвајање две технике пливања (по склоностима и избору ученика). Вежбање ради постизања бољих резултата. Скок на старту и окрети; - Учествовање на одељенским , разредним и међушколским такмичењима. БОРИЛАЧКЕ ВЕШТИНЕ - Избор борилачке вештине која се изучава на матичним факултетима спорта и физичког васпитања и која је у програму Школских спортских такмичења. Наставник у складу са могућностима школе и интересовањима ученика предлаже наставни програм. КЛИЗАЊЕ И СКИЈАЊЕ - Програмски задаци из клизања и скијања обухватају савладавање основне технике и упознавање са правилима такмичења. Наставник предлаже наставни програм, који се заснива на програму клизања и предмета Скијање на матичним факултетима	Настава се не може одржавати истовремено са два одељења, ни на спортском терену, ни у физкултурној сали. У свим разредима настава физичког васпитања се реализује одвојено за ученике и одвојено за ученице, а само у школама које имају по два паралелна објекта за физичко васпитање дозвољена је истовремена реализација часа. Праћење, вредновање и оцењивање Праћење напретка ученика у физичком васпитању се обавља сукцесивно у току читаве школске године, на основу методологије праћења, мерења и вредновања ефеката у физичком васпитању – стандарди за оцењивање физичких способности ученика и постигнућа у спортским играма. Оквирни број часова по темама • Тестирање и провера савладаности ихода из претходног разреда (6 часова); • Теоријских часова (2 у првом и 2 у другом полугодишту); • Атлетика (10 часова); • Гимнастика: вежбе на справама и тлу (10 часова); • Спортска игра: по избору школе(10 часова); • Физичка активност, односно спортска активност:у складу са
---	--	--	--	--

				могућностима школе а по избору ученика (10 часова); • Пливање (10 часова); • Провера знања и вештина (4 часа). ПОСЕБНЕ АКТИВНОСТИ - Из фонда радних дана и за извођење редовне наставе школа у току школске године организује: Два целодневна излета са пешачењем - I разред до 12 км (укупно у оба правца); - II разред до 14 км (укупно у оба правца); - III разред до 16 км (укупно у оба правца); Два кроса : јесењи и пролећни - Стручно веће наставника физичког васпитања утврђује програм и садржај излета, и дужину стазе за кросеве, према узрасту ученика. - Школа организује и спроводи спортска такмичења, као јединствени део процеса наставе физичког васпитања. Спортска такмичења организују се у оквиру радне суботе и у друго време које одреди школа. Међушколска спортска такмичења организују се у оквиру календара који доноси Министрство просвете науке и технолошког развоја
--	--	--	--	--

Сваки од образовних профила има карактеристике везане за обављање конкретних стручних послова, који захтевају одређене положаје тела, покрете и кретања, који могу негативно утицати на правилно држање (статус кичменог стуба и статус стопала). Како би се избегли ови негативни утицаји, наставници стручних предмета и професори физичког васпитања дефинишу могуће професионалне поремећаје, на основу чега се програмирају посебни садржаји, којима се обезбеђује превенција.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Биологија
- Физика
- Хемија
- Ликовна култура

МАТЕМАТИКА

- Циљеви предмета:
1. Развијање логичког и апстрактног мишљења;
 2. Развијање способности јасног и прецизног изражавања и коришћења основног математичко-логичког језика;
 3. Развијање способности одређивања и процене квантитативних величина и њиховог односа;
 4. Развијање осећаја за простор, разликовање геометријских објеката и њихови узајамни односи и трансформације;
 5. Развијање систематичности, уредности, прецизности, темељности, истрајности, критичности у раду;
 6. Оспособљавање за примену стечених знања како у математици тако и у осталим предметима;
 7. Формирање основа за наставак образовања;
 8. Формирање математичке културе која подразумева свест о универзалности и примени математике и математичког начина мишљења.

Разред: **први**
Годишњи фонд часова: **105**

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Вектори	Стицање основних знања о векторима	- дефинише појам вектор - објасни појмове правац, смер и интензитет вектора - изврши операције са векторима (сабирање и одузимање вектора, производ скалара и вектора)	- Појам вектора, супротан вектор, основне операције са векторима - Примери разлагања сила у физици	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (105 часова)
Скупови и функције	- Проширивање знања о скуповима и функцијама - Стицање основних знања о комбинаторици	- одреди елементе скупа задатог на различите начине - изврши скуповне операције на задатим скуповима - наведе примере функција - дефинише линеарну функцију - одреди инверзну функцију линеарне функције - реши једноставне комбинаторне проблеме применом правила збира и производа	- Скупови и скуповне операције - Појам функције, линеарна функција - Сложена функција - Инверзна функција - Правило збира и правило производа у комбинаторици	Место реализације наставе - Теоријска настава се реализује у учионици или кабинету за математику Препоруке за реализацију наставе - образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања - неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика - подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање - примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика - инсистирати на прецизности,
Реални бројеви	- Проширивање знања о скупу реалних бројева - Упознавање са појмовима	- разликује основне подскупове скупа реалних бројева (N, Z, Q, I) и уочава релације $N \subset Z \subset Q \subset R, I \subset R$ - одреди НЗС и НЗД природних бројева	- Преглед бројева, операције са реалним бројевима - НЗС и НЗД природних бројева - Апсолутна вредност реалног	

	апсолутна и релативна грешка	• обавља рачунске операције у скупу рационалних бројева • израчуна вредност једноставног рационалног бројевног израза поштујући приоритет рачунских операција и употребу заграда • заокругли број на одређени број децимала • одреди апсолутну и релативну грешку	броја • Приближна вредност реалних бројева, правила заокругљивања • Апсолутна и релативна грешка	тачности, систематичности и уредности у раду • упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија • Вектори: нагласити разлику између скаларних и векторских величина. Истаћи повезаност са физиком – силе, брзина, убрзање су векторске величине, итд.
Пропорционалност	• Проширивање знања о пропорцијама и процентном рачуну • Оспособљавање за примену пропорција и процената на решавање реалних проблеме	• израчуна одређени део неке величине • одреди непознате чланове просте пропорције • прошири или скрати размеру и примени је у решавању проблема поделе • препозна директну или обрнуту пропорционалност две величине и примени је у решавању једноставних проблема • реши проблем који се односи на мешање две компоненте • одреди непознату главницу, проценат или процентни износ	• Размера и пропорција • Директна и обрнута пропорционалност • Прост сразмерни рачун • Рачун поделе • Рачун мешања • Процентни и промилни рачун	• Скупови и функције : објаснити улогу зависне и независне променљиве и повезати их са примерима из физике, хемије, итд (зависност дужине пређеног пута од протеклог времена, брзине и слично). Појам инверзне функције објаснити на конкретним примерима и графике нацртати у истом координатном систему. Примери из комбинаторике треба да буду илустрација примене основних принципа пребројавања коначних скупова (не користити формуле).
Рационални алгебарски изрази	• Проширивање знања о полиномима	• сабира, одузима и множи полиноме • примени дистрибутивни закон множења према сабирању и формуле за квадрат бинома и разлику квадрата, збир и разлику кубова при трансформацији полинома • растави полином на чиниоце • одреди НЗД и НЗС полинома • трансформише једноставнији рационални алгебарски израз	• Полиноми • Растављање полинома на чиниоце • НЗД и НЗС полинома • Трансформације рационалних алгебарских израза	• Реални бројеви: нагласити затвореност операција у одређеним скуповима и потребу да се постојећи скуп прошири новим. Садржаје о грешкама повезати са стручним предметима, израчунавати апсолутну и релативну грешку конкретних мерења.
Геометрија	• Проширивање знања о геометрији	• разликује основне и изведене геометријске појмове • дефинише суседне, упоредне, унакрсне, комплементне и суплементне углове • наведе и примени везе између углова са паралелним или нормалним крацима • наведе и примени релације везане за унутрашње и спољашње углове троугла • дефинише појмове симетрала дужи, симетрала угла, тежишна дуж и средња линија троугла	• Геометријски појмови и везе између њих • Троугао • Значајне тачке троугла • Четвороугао • Талесова теорема • Сличност фигура • Сличност троуглова, ставови сличности	• Пропорционалност: користити што више конкретних примера из живота и струке нпр. планови и географске карте, проценат искоришћености материјала,... • Рационални алгебарски изрази: тежиште треба да буде на разноврсности идеја, сврси и суштини трансформација полинома и алгебарских разломака, а не на раду са

		• конструише симетралу дужи, симетралу угла и висину троугла • конструише значајне тачке троугла • наведе својство тежишта • наведе и примени основне релације у једнакокраком, односно једнакостраничном троуглу • разликује врсте четвороуглова, наведе и примени њихове особине на одређивање непознатих елемената четвороугла • формулише Талесову теорему и примени је на поделу дужи на n једнаких делова • наведе ставове о сличности троуглова • примени ставове о сличности троуглова на одређивање непознатих елемената у једноставнијим задацима		компликованим изразима. • Геометрија: инсистирати на прецизности, уредности и правилној терминологији. При обради сличности користити примере из струке. • Линеарне једначине и неједначине: истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа функције. Садржаје повезати са одговарајућим садржајима физике и хемије. • Тригонометрија правоуглог троугла: садржаје повезивати са одговарајућим садржајима физике и стручних предмета: нагиб стрме равни, разлагање сила (нормална компонента код силе трења или компонента силе у правцу кретања тела...), величина сенке... Оспособити ученике за употребу калкулатора, као помоћног средства при решавању проблема применом тригонометрије. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. активност ученика на часу; 2. усмену проверу знања; 3. писмену проверу знања; 4. тестове знања. Оквирни број часова по темама • Вектори 6 часова • Скупови и функције 9 часова • Реални бројеви 9 часова • Пропорционалност 10 часова • Рационални алгебарски изрази 14 часова • Геометрија 18 часова
Линеарне једначине и неједначине	• Проширивање знања о линеарној једначини, неједначини и функцији • Оспособљавање за анализу графика функције и његову примену • Примена знања о линеарним једначинама, системима и неједначинама на реалне проблеме	• дефинише појам линеарне једначине • реши линеарну једначину • примени линеарну једначину на решавање проблема • реши једначину које се своди на линеарну једначину • дефинише појам линеарне функције • прикаже аналитички, табеларно и графички линеарну функцију • реши линеарну неједначину и графички прикаже скуп решења • реши систем линеарних једначина са две непознате • реши систем линеарних неједначина са једном непознатом и графички прикаже скуп решења	• Линеарна једначина и њене примене • Линеарна функција и њен график • Линеарна неједначина • Систем линеарних једначина	
Тригонометрија правоуглог троугла	• Упознавање са основним тригонометријским функцијама • Оспособљавање за примену тригонометријских функција у реалним ситуацијама	• дефинише основне тригонометријске функције оштрог угла • израчуна основне тригонометријске функције оштрог угла правоуглог троугла када су дате две странице • користи калкулатор за одређивање вредности тригонометријских функција произвољног угла и одређивање непознатог угла ако је позната једна његова тригонометријска функција	• Дефиниције тригонометријских функција у правоуглом троуглу • Вредности тригонометријских функција углова од 0°, 30°, 45°, 60° и 90° • Основне тригонометријске идентичности • Решавање правоуглог	

		• конструише оштар угао ако је позната једна његова тригонометријска функција • наведе тригонометријске идентичности и примењује их у одређивању вредности тригонометријских функција ако је позната једна од њих • наведе вредности тригонометријских функција карактеристичних углова (од 0°, 30°, 45°, 60° и 90°) • елементе тригонометрије правоуглог троугла користи при решавању практичних проблема	троугла	• Линеарне једначине и неједначине 16 часова • Тригонометрија правоуглог троугла 11 часова За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је 12 часова.
--	--	---	----------------	--

МАТЕМАТИКА

Разред: други
Годишњи фонд часова: 105

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Степеновање и кореновање	Проширивање знања о степеновању и кореновању	- наведе својства операција са степенима и примени их у трансформацијама израза - наведе својства операција са коренима и примени их у трансформацијама израза - рационалише именилац разломка у једноставним случајевима - дефинише појмове имагинарна јединица и комплексан број - сабере, одузме, помножи и подели два комплексна броја - одреди конјугован број датог комплексног броја - израчуна модуо комплексног броја	- Појам степена. Операције са степенима - Степен са целим изложником - Функција $y = x^n$ и њен график - Запис броја у E (scientific) формату - Појам корена. Операције са коренима - Функција $y = \sqrt[n]{x}$ и њен график - Степен са рационалним изложником - Рационалисање имениоца разломка - Појам комплексног броја и операције са њима - Конјугован број комплексног броја - Модуо комплексног броја	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава (105 часова) Место реализације наставе - Теоријска настава се реализује у учионици или кабинету за математику Препоруке за реализацију наставе - образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања - неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика - подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање - примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика - инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду - упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија Степеновање и кореновање: при проширивању скупа из кога је изложилац, нагласити перманентност особина
Функција и график функције	- Упознавање основних својстава функција - Оспособљавање за представљање података различитим графичким облицима и анализу датих	- наведе примере функција - одреди знак, интервале монотоности, максимум и минимум на датом графику - прочита и разуме податак са графика, дијаграма или из табеле и одреди минимум или максимум и средњу вредност зависне величине - податке представљене у једном графичком облику представи у другом	- Појам функције. - Функције са коначним доменом - Графичко представљање функције - Читање графика функције (одређивање знаку, интервала монотоности, максимума, минимума) - без формалне дефиниције тих појмова - Различити графички облици	

	података		представљања функција са коначним доменом (табела, график, дијаграм, круг) Одређивање максимума, минимума и средње вредности зависне величине	степеновања. Оспособити ученике да помоћу калкулатора одреде вредности корена и степена датог броја. Функција и график функције: приликом обраде користити што више конкретних примера из живота и струке.
Квадратна једначина и квадратна функција	- Стицање основних знања потребних за решавање квадратних једначина - Оспособљавање за скицирање и анализу графика квадратне функције - Овладавање поступком решавања квадратних једначина, неједначина и система	- решити непотпуне квадратне једначине у скупу R - навести пример квадратне једначине која нема решења у скупу R - примени образац за решавање квадратне једначине - примени Виетове формуле - одреди природу решења квадратне једначине - растави квадратни трином - скицира и анализира график квадратне функције (прочита нуле функције, максимум или минимум, интервале монотоности) - решити једноставну квадратну неједначину - решити систем линеарне и квадратне једначине - графички решити систем линеарне и квадратне једначине - решити систем једноставних квадратних једначина	- Непотпуна и потпуна квадратна једначина - Образац за решавање и природа решења квадратне једначине - Виетове формуле - Растављање квадратног тринома на линеарне чиниоце - Квадратна функција - Канонски облик квадратног тринома и координате темена параболе - График квадратне функције - Квадратне неједначине - Систем линеарне и квадратне једначине - Системи квадратних једначина	Квадратна једначина и квадратна функција: показати односе између решења и коефицијената, као и растављање квадратног тринома на чиниоце.. Истаћи повезаност између аналитичког и графичког приказа квадратне функције. Експоненцијална и логаритамска функција: важно је истаћи да су експоненцијална и логаритамска функција инверзне. При решавању једначина указати на важност постављања одговарајућих услова. Тригонометријске функције: пажњу посветити адиционим формулама из којих непосредно следи већина тригонометријских формула. Обработити инверзне тригонометријске функције у обиму који је потребан за решавање једноставнијих тригонометријских једначина.
Експоненцијална и логаритамска функција	- Упознавање основних особина експоненцијалне и логаритамске функције - Оспособљавање за примену стечених знања на решавање једноставнијих експоненцијалних и логаритамских једначина	- прикаже аналитички, табеларно и графички експоненцијалну функцију и објасни њене особине - решити једноставне експоненцијалне једначине - прикаже аналитички, табеларно и графички логаритамску функцију као инверзну функцију експоненцијалне и наведе њене основне особине - објасни појам логаритма, наведе и примени правила логаритмовања - решити једноставне логаритамске једначине - користи калкулатор за одређивање вредности логаритама	- Експоненцијална функција и њен график - Експоненцијалне једначине - Дефиниција логаритма и особине - Логаритамска функција - Једноставније логаритамске једначине - Декадни логаритам и употреба калкулатора	Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - активност ученика на часу; - усмену проверу знања; - писмену проверу знања; - тестове знања.

Тригонометријске функције	Проширивање знања о тригонометријским функцијама	- претвори угао изражен у степенима у радијане и обрнуто - користи тригонометријски круг (нпр. зна да прочита вредности тригонометријских функција произвољних углова типа $3\pi/4 + 7\pi$) - израчуна остале тригонометријске функције ако је позната вредност једне тригонометријске функције примењујући основне тригонометријске идентичности - нацрта графике основних тригонометријских функција - нацрта график функције $f(x) = a \cos(x) + b$ и да га објасни - нацрта график функције $f(x) = a \sin(x) + b$ и да га објасни - примени адиционе формуле при решавању једноставнијих задатака - примени тригонометријске функције двоструког угла и половине угла при решавању једноставнијих задатака - објасни појам инверзне тригонометријске функције - реши једноставну тригонометријску једначину - примени синусну и косинусну теорему на решавање троугла	- Тригонометријске функције у правоуглом троуглу - Пројекција вектора на осу. Мерење угла. Радијан - Тригонометријске функције произвољног угла. Тригонометријски круг - Свођење тригонометријских функција произвољног угла на тригонометријске функције оштрог угла - Особине тригонометријских функција - График функције $f(x) = \sin(x)$ и функције $f(x) = \cos(x)$ - График функције $f(x) = a \sin(x) + b$. Фазно померање - График функције $f(x) = \tan(x)$ и функције $f(x) = \cot(x)$ - Адиционе формуле - Тригонометријске функције двоструког аргумента - Тригонометријске функције половине аргумента - Инверзне тригонометријске функције. Дефиниције - Једначине $\sin(x) = m$, $\cos(x) = m$, $\tan(x) = m$ и $\cot(x) = m$ - Синусна и косинусна теорема	Оквирни број часова по темама - Степеновање и кореновање: 18 часова - Функција и график функције: 6 часова - Квадратна једначина и квадратна функција: 25 часова - Експоненцијална и логаритамска функција: 20 часова - Тригонометријске функције: 24 часа За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је 12 часова
---------------------------	--	---	---	---

МАТЕМАТИКА

Разред:
Годишњи фонд часова:

трећи
105

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Полиедри	Проширивање знања о полиедрима	- примени обрасце за израчунавање обима и површине равних фигура: троугла, паралелограма, четвороугла са узајамно нормалним дијагоналама, трапеца и правилног шестоугла - разликује пет правилних полиедара - примени обрасце за израчунавање површине и запремине призме - примени обрасце за израчунавање површине и запремине пирамиде - примени обрасце за израчунавање површине и запремине зарубљене пирамиде - уочи равне пресеке призме, пирамиде и зарубљене пирамиде и израчунава површину пресека - израчуна површину и запремину сложеног тела	- Површине равних фигура - Полиедри. Правилни полиедри - Призма и равни пресеци призме - Површина и запремина призме - Пирамида и равни пресеци пирамиде - Кавалијеријев принцип - Површина и запремина пирамиде - Зарубљена пирамида, равни пресеци зарубљене пирамиде - Површина и запремина зарубљене пирамиде	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава (105 часова) Место реализације наставе - Теоријска настава се реализује у учионици или кабинету за математику Препоруке за реализацију наставе - образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања - неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика - подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање - примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика - инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду - упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија • Полиедри и Обртна тела: Користити симулације пресека на рачунару. Садржаје повезати са стручним предметима и проблемима из свакодневног живота.
Обртна тела	Проширивање знања о обртним телима	- објасни како настају ваљак, купа, сфера и лопта - примени одговарајуће формуле и израчуна површине и запремине обртних тела - реши једноставнији проблемски задатак	- Ваљак, купа, сфера и лопта - Површина ваљка и купе - Површина лопте - Запремина ваљка и купе - Запремина лопте - Површина и запремина делова лопте	
Системи линеарних једначина	- Упознавање са појмом детерминанти и њиховим особинама - Примена Гаусовог алгоритма и Крамерове теореме на решавање система линеарних једначина	- израчуна детерминанту реда 2 и 3 - примени особине детерминанти на израчунавање детерминанте - реши систем линеарних једначина применом Гаусовог алгоритма - примењује Крамерове формуле на системе 2×2 и 3×3 - решава једноставније системе линеарних једначина са параметром - разматра решења система линеарних једначина у зависности од вредности реалног параметра	- Детерминанте реда два и три - Особине детерминанти - Системи линеарних једначина, Гаусов алгоритам - Крамерова теорема за решавање система линеарних једначина - Решавање система линеарних једначина са реалним параметром	

Вектори	Проширивање знања о векторима	- представи вектор у Декартовом координатном правоуглом систему у простору - дефинише скаларни, векторски и мешовити производ вектора - израчуна интензитет вектора - одреди скаларни, векторски и мешовити производ вектора који су задати координатама - утврди да ли су два вектора узајамно ортогонална - одреди угао између два вектора задата координатама - израчуна површину троугла и запремину паралелопипеда	- Вектори, особине вектора - Скаларни производ вектора. Колинеарни вектори - Векторски производ вектора - Мешовити производ вектора - Вектори у координатном систему - Скаларни производ вектора задатих координатама - Угао између два вектора - Векторски производ вектора задатих координатама - Површина троугла - Мешовити производ вектора задатих координатама. - Запремина паралелопипеда	Системи линеарних једначина: у делу теме који се односи на системе линеарних једначина са параметрима, разматрати системе са једним, највише два параметра. Вектори: дефинисати колинеарне и компланарне векторе као и линеарну независност. Изразити векторе у координатном облику и пажњу усмерити на алгебарски приступ. Бирати рачунске примере који истичу особине нормалности, колинеарности, компланарности и рачунање површине и запремине.
Аналитичка геометрија у равни	Стицање основних знања о аналитичкој геометрији	- примени Гаусов алгоритам на решавање система линеарних једначина (3*3) - израчуна растојање између две тачке, обим и површину троугла ако су дате координате његових темена - разликује општи облик једначине праве од експлицитног облика и преведе један запис у други - објасни положај праве у координатном систему у зависности од коефицијената k и n - одреди једначину праве одређену датом тачком и датим коефицијентом правца - одреди једначину праве одређену датим двема тачкама - примени услов нормалности и услов паралелности две праве - одреди угао који заклапају две праве - израчуна растојање тачке од праве - преведе општи облик једначине кружнице у канонски - одреди центар и полупречник кружнице - одреди једначину кружнице из задатих услова – једноставнији примери - испита међусобни положај праве и кружнице	- Системи линеарних једначина. Гаусов алгоритам - Декартов координатни систем у равни. Координате тачке, растојање између две тачке, подела дужи у датој размери - Једначина праве у Декартовом правоуглом координатном систему - Општи и експлицитни облик једначине праве - Сегментни облик једначине праве - Две праве. Паралелност и нормалност - Угаони коефицијент. Угао између две праве - Разни облици једначине праве - Нормални облик једначине праве и растојање тачке од праве - Једначина кружнице. - Права и кружница. Услов додира праве и кружнице - Узајамни положај две кружнице - Једначина елипсе - Особине елипсе (ексцентрицитет и директрисе) - Елипса и права	Аналитичка геометрија у равни: истаћи да је аналитичка геометрија на одређени начин спој алгебре и геометрије и повезати примену аналитичког апарата са решавањем одређених задатака из геометрије. Указати на везе између различитих облика једначине праве. Једначину кружнице обрадити у општем и канонском облику. Низови: математичку индукцију илустровати на једноставнијим примерима. Обрадити појам реалног низа при чему посебну пажњу треба усмерити на аритметички и геометријски низ. Низове задавати формулом, навођењем чланова и рекурентно. Примере низова узимати из разних области математике, (нпр. из геометрије) као и из свакодневног живота (нпр. неки изабрани проблем сложеног интересног рачуна, као увод у следећу наставну тему). Елементи финансијске математике: користити што више конкретних примера из живота.

		• одреди једначину тангенте кружнице из задатих услова • одреди међусобни положај две кружнице • наведе дефиницију елипсе и њену једначину • одреди једначину елипсе из задатих услова – једноставнији примери • одреди тангенту елипсе из задатих услова-једноставнији примери • препознаје остале криве другог реда (хиперболу и параболу)	• Хипербола и параболa (као криве другог реда)	Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. активност ученика на часу; 2. усмену проверу знања; 3. писмену провера знања; 4. тестове знања.
Низови	• Упознавање са појмовима низ и математичка индукција • Разумевање и примена аритметичког и геометријског низа • Упознавање са појмовима гранична вредност низа и конвергентни низ	• изводи једноставније доказе математичком индукцијом • препозна општи члан низа када су дати почетни чланови низа (једноставнији примери) • препозна аритметички низ и одреди везу између општег члана, првог члана и диференције низа • израчуна збир првих n чланова аритметичког низа • препозна геометријски низ и одреди везу између општег члана и првог члана и количника низа • израчуна збир првих n чланова геометријског низа • дефинише појам граничне вредности низа и израчуна граничну вредност низа • наведе особине конвергентних низова	• Математичка индукција • Неке важније једнакости • Бројни низови. Особине • Аритметички низ. Збир првих n чланова аритметичког низа • Геометријски низ. Збир првих n чланова геометријског низа • Гранична вредност низа • Особине конвергентних низова	Оквирни број часова по темама • Полиедри 15 часова • Обртна тела 10 часова • Системи линеарних једначина 9 часова • Вектори 14 часова • Аналитичка геометрија у равни 24 часа • Низови 14 часова • Елементи финансијске математике 7 часова За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је 12 часова
Елементи финансијске математике	• Упознавање са основним елементима финансијске математике	• примени каматни рачун од сто (време дато у годинама, месецима или данима) • објасни појам менице и на који начин се употребљава • примени прост каматни рачун на обрачунавање камате код штедних улога и потрошачких кредита • дефинише појам сложеног каматног рачуна • покаже разлику између простог и сложеног каматног рачуна на датом примеру	• Прост каматни рачун • Примена простог каматног рачуна (рад са меницама и са рачуном штедног улога, потрошачки кредити) • Појам сложеног каматног рачуна	

МАТЕМАТИКА

Разред:
Годишњи фонд часова:

четврти
96

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Функције	- Проширивање знања о особинама функцијама - Упознавање са појмом гранична вредност функције	- дефинише функцију и врсте функција ($I-I$, HA и бијекција) - користи експлицитни и имплицитни облик функције - објасни и испита монотоност, ограниченост, парност и периодичност функције и одреди нуле функције - одреди инверзну функцију дате, једноставне функције - одреди сложену функцију две задате функције - нацрта и анализира елементарне функције - одреди граничну вредност функције - наброји важне лимесе - одреди асимптоте дате функције	- Функције. Основне особине реалних функција реалне променљиве - Сложена функција - Инверзна функција - Преглед елементарних функција (линеарна, степена, експоненцијална, логаритамска, тригонометријске) - Гранична вредност функције. Особине - Број e. Важни лимеси - Непрекидност функције - Асимптоте функција. Хоризонтална асимптота - Вертикална асимптота - Коса асимптота	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава (96 часова) Место реализације наставе - Теоријска настава се реализује у учионици или кабинету за математику Препоруке за реализацију наставе - образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања - неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика - подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање - примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика - инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду - упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија Функције: значајније особине истаћи у приказу елементарних функција. За приказивање графика елементарних функција користити рачунар. Појам граничне вредности
Извод функције	- Разумевање појма извода функције - Оспособљавање за примену извода на испитивање својстава функције	- објасни проблем тангенте у датој тачки и проблем брзине - дефинише извод функције - примени правила диференцирања - одреди извод сложене и инверзне функције - примени таблицу елементарних извода - одреди екстремне вредности помоћу извода функције - испита монотоност функције помоћу извода - испита и нацрта графике једноставнијих функција	- Проблем тангенте и брзине - Дефиниција извода функције - Правила диференцирања (извод збира, производа и количника функција) - Таблица извода елементарних функција - Извод инверзне функције. Извод сложене функције - Испитивање екстремних вредности и монотоности функција помоћу извода - Испитивање и цртање графика функција	

Комбинаторика	• Стицање основних знања из комбинаторике	• примени правило збира и правило производа • одреди број пермутација, варијација и комбинација датог скупа • напише пермутације (варијације, комбинације) датог скупа од највише четири члана • одреди k-ти биномни коефицијент у развоју бинома на n-ти степен • одреди непознати члан у развоју бинома на n-ти степен који задовољава дате услове	• Комбинаторика. Правило збира и правило производа • Пермутације (без понављања) • Варијације • Комбинације • Биномни образац	усмерити на ближе одређење појма непрекидности и за испитавање функције на крајевима домена тј. налажење асимптота. • Извод функције: примењујући знање из аналитичке геометрије о правој, увести ученике у област диференцијалног рачуна. Указати на примену диференцијала код апроксимације функција. При обради примене извода функције на испитивање и цртање графика функције користити једноставније примере (рационалне).
Вероватноћа и статистика	• Стицање основних знања из вероватноће и статистике	• уочи случајне догађаје • препозна који су догађаји могући, повољни, сигурни, немогући • израчуна вероватноћу догађаја (статистичка и класична дефиниција вероватноће) • одреди условну вероватноћу догађаја А у односу на догађај В • наведе пример случајне променљиве • примени биномну расподелу • израчуна нумеричке карактеристике случајних променљивих (математичко очекивање, дисперзију, медијану и мод) • препозна основне појмове статистике • формира статистичке табеле и на основу њих да графички прикаже податке • израчуна одређене карактеристике случајног узорка (аритмеричку средину узорка, медијану узорка, мод узорка и дисперзију узорка)	• Случајни догађаји. Простор елементарних догађаја • Статистичка и класична дефиниција вероватноће • Условна вероватноћа • Случајне променљиве. Дискретне случајне променљиве и биномна расподела • Нумеричке карактеристике случајних променљивих (математичко очекивање, дисперзија, медијана, мод) • Статистика. Основни појмови • Формирање статистичких табела и графичко приказивање података • Карактеристике емпиријске расподеле (аритмеричка средина узорка, медијана узорка, мод узорка, дисперзија узорка)	• Комбинаторика: при решавању задатака пребројавања разматрати варијације, пермутације и комбинације са и без понављања. Користити што више конкретних примера из живота. • Вероватноћа и статистика: при обради новог градива користити што више конкретних примера из живота. • Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: • активност ученика на часу; • усмену проверу знања; • писмену проверу знања; • тестове знања. Оквирни број часова по темама • Функције: 28 часова • Извод функције: 28 часова • Комбинаторика: 10 часова • Вероватноћа и статистика: 18 часова За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је 12 часова

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Физика
- Хемија
- Рачунарство и информатика

Назив предмета:		Физика		
Годишњи фонд часова:		70		
Разред:		Први		
Циљеви предмета:		• Стицање знања о физичким појавама и процесима • Разумевање појава, процеса и односа у природи на основу физичких закона • Стицање основне научне писмености и развијање функционалне писмености • Развијање радозналости, самосталности и способности примене знања • Развијање логичког закључивања и критичког мишљења • Формирање материјалистичке слике света • Развијање радних навика и техничке културе • Формирање основе за даље образовање • Развијање правилног односа ученика према заштити животне околине		
ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Основне физичке величине и закони механике чврстих тела	• Унапређивање знања о основним законима кинематике и динамике транслаторног кретања • Упознавање са основним појмовима и законима ротационог кретања • Развијање способности разумевања физичких појава и веза између њих	• разликује скаларне и векторске величине и врши основне операције са њима • анализира законе равномерног, равномерно променљивог праволинијског и кружног кретања, графички приказује зависности физичких величина које описују кретање тела • разуме дејство центрипеталне силе, препознаје ову силу и схвата њен значај у конкретним примерима (кретање возила у кривини, кружење сателита око Земље...) • објасни кинематичке и динамичке појмове, величине и законе којима се описују равномерно и равномерно променљиво ротационо кретање тела и користи аналогију између величина	• Векторске величине и основне операције са њима (сабирање и одузимање вектора, множење вектора скаларом, разлагање вектора) <i>Демонстрациони оглед:</i> – Операције с векторима (помоћу динамометара на магнетној табли) • Механичко кретање, референтни систем, релативност кретања. Материјална тачка. Вектор положаја и померај. Путања и пут • Средња и тренутна брзина. Убрзање • Равномерно и равномерно променљиво праволинијско кретање. • Равномерно кружно кретање материјалне тачке, центрипетално убрзање, период и	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (70 часова) Место реализације наставе • Теоријска настава се реализује у одговарајућем кабинету Препоруке за реализацију наставе • Наводити примере конкретне примене • Проналазити примере примене у струци • Решавати једноставније задатке • Давати задатке за самосталан рад уз коришћење разних извора (интернет, енциклопедије) • Демонстрирати физичке појаве

		и закона транслаторног и ротационог кретања • објасни појмове сила Земљине теже, убрзање слободног пада и тежина тела и разуме услове за бестежинско стање • анализира и користи појмове механички рад, снага, кинетичка енергија, потенцијална енергија • познаје значај основних закона одржања	фреквенција • Равномерно-променљиво кружно кретање материјалне тачке • Круто тело. Транслаторно и ротационо кретање. Угаони померај, описани угао, угаона брзина, угаоно убрзање <i>Демонстрациони огледи:</i> – Равномерно и равномерно-убрзано кретање (помоћу колица, тегова и хронометра; помоћу цеви са ваздушним мехуром) – Кружно кретање (центрифугална машина) • Маса и импулс • Узајамно деловање тела – сила. Силе у механици (сила теже, сила затезања, сила притиска и сила реакције подлоге, сила потиска, силе трења и отпора средине) • Њутнови закони механике (Закон инерције, Закон акције и реакције и Основни закон динамике – II Њутнов закон) • Динамика кружног кретања, центрипетална сила • Момент силе. Момент инерције. Момент импулса • Основни закон динамике ротације • Спрег сила, момент спрега <i>Демонстрациони огледи:</i> – Момент силе, момент инерције (Обербеков точак, обртни диск или слично) • Њутнов закон гравитације • Земљина тежа и убрзање слободног пада • Тежина тела, бестежинско стање • Гравитационо поље, јачина гравитационог поља <i>Демонстрациони огледи:</i> – Тежина (тело окачено о динамометар); бестежинско	• Користити се различитим изворима знања • Користити мултимедијалне пројекције • Користити податке са интернета Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестове знања Оквирни број часова по темама • Основне физичке величине и закони механике чврстих тела.....30 • Флуиди.....18 • Једносмерна и наизменична струја 22
--	--	--	--	--

			стање – Слободан пад (Њутнова цев) • Рад, снага и механичка енергија • Закон одржања импулса, Закон одржања момента импулса и Закон одржања енергије у класичној механици <i>Демонстрациони огледи:</i> – Закон одржања импулса (помоћу колица са опругом, кретање колица са епруветом) – Закон одржања енергије (модел "мртве петље", Максвелов диск) – Одржање момента импулса (Прантлова столица, пируете)	
--	--	--	---	--

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

- Математика

РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА

Циљ предмета: Стицање знања, вештина и формирање вредносних ставова информатичке писмености неопходних за живот и рад у савременом друштву.

Разред први

Назив и трајање модула предмета

НАЗИВ МОДУЛА	Трајање модула (часови)
	В
Основе рачунарске технике	12
Обрада текста	16
Табеларни прорачуни	14
Слајд - презентације	14
Интернет и електронска комуникација	14
УКУПНО:	70

НАПОМЕНА: Годишњи фонд часова зависи од броја наставних недеља у првом разреду који је дефинисан наставним планом за сваки образовни профил.

Назив модула: **Основе рачунарске технике**

Трајање модула: **12 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за коришћење основних могућности рачунарског система	• класификује фазе историјског развоја рачунара • наведе примере употребе рачунара у свакодневном животу • дефинише појмове хардвера и софтвера • објасни Фон Нојманов модел рачунара • разликује јединице за меру количине података • разликује основне компоненте рачунара • разликује факторе који утичу на перформансе рачунара • разликује врсте софтвера • дефинише оперативни систем (ОС) и наводи његове главне функције • подешава радно окружење ОС • хијерархијски организује фасцикле и управља фасциклама и датотекама • разликује типове датотека • користи текст едитор оперативног система • црта помоћу програма за цртање у	• историјски развој технологија за складиштење, обраду и пренос података • примена рачунара у разним областима људске делатности • блок-схема Фон Нојмановог модела рачунарског система • јединице за мерење количине податка (бит, бајт, редови величине) • основне компоненте рачунара и њихов утицај на перформансе рачунара • врсте и подела софтвера, главне функције ОС-а • подешавање радног окружења (позадина радне површине, сат, календар, језик тастатуре, резолуција монитора...)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставовe предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • лабораторијске вежбе Подела одељења на групе Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • Лабораторијских вежби Место реализације наставе • рачунарски кабинет Препоруке за реализацију наставе • Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу. • При реализацији модула инсистирати на вештинама. • Принцип рада рачунарског система објаснити правећи

	оквиру ОС • инсталира нови софтвер • компресује и декомпресује датотеке и фасцикле • обезбеђује заштиту рачунара од штетног софтвера • инсталира периферне уређаје • наводи примере и предности умрежавања рачунара • манипулише дељивим ресурсима у локалној мрежи • управља штампањем докумената • примењује здравствене и сигурносне мере заштите при коришћењу рачунара • објасни утицај коришћења рачунара на животну средину • примењује и поштује законска решења у вези са ауторским правима и заштитом података	• концепти организације датотека и фасцикли • типови датотека • текст едитор цртање који постоји у саставу ОС-а • програм за цртање који постоји у саставу ОС-а • инсталација корисничког софтвера • програми за архивирање података • програми за заштиту рачунара од штетног софтвера • инсталација периферних уређаја • дељење ресурса у оквиру локалне мреже • подешавање параметара штампе • фактори који штетно утичу на здравље корисника рачунара, животну средину и мере за њихову минимизацију • врсте лиценци, ауторска права и заштита података	паралелу са системима који су ученицима већ познати из ранијег искуства. • Основне компоненте рачунара: објаснити ученицима начин повезивања рачунара, улазно – излазне портове и уређаје спољашње меморије, а централну јединицу само на нивоу основне блок – шеме (матична плоча, напајање, РАМ, процесор, графичка, звучна и мрежна карта). • Објаснити значај и направити хијерархију утицаја појединих компоненти рачунара на перформансе рачунара. • Поделу софтвера урадити на нивоу: ОС, апликативни софтвер и драјвери и објаснити њихову намену. • При подешавању радног окружења посебну пажњу обратити на регионална подешавања • При реализацији хијерархијске организације фасцикли објаснити ученицима њен значај. • Инсталацију софтвера реализовати на програмима за заштиту рачунара и архивирање података. • Инсталацију периферних уређаја урадити на примеру штампача. • Објаснити ученицима значај правилног држања тела, осветљења, дужине рада без паузе... • Инсистирати на поштовању и доследном спровођењу ауторских права и софтверских лиценци. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. Праћење остварености исхода 2. Тестове знања 3. Тестове практичних вештина
--	---	--	--

Назив модула: **Обрада текста**
Трајање модула: **16 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за рад са програмима за обраду текста	• подешава радно окружење програма за обраду текста • управља текстуалним документима и чува их у различитим верзијама • креира и уређује текстуалне документе • креира и уређује табеле • уметне објекте у текст и модификује их • направи циркуларна писма	• подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум...) • рад са документима (отварање, снимање у различитим форматима и верзијама програма) • уношење текста (унос текста, симбола и специјалних карактера) • форматирање текста (слова, обликовање, индексирање, експонирање, боја, промена величине слова)	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставовe предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • лабораторијске вежбе Подела одељења на групе

	• подешава параметре изгледа странице текстуалног документа • проналази и исправља правописне и словне грешке помоћу алата уграђених у програм за обраду текста. • прегледа и штампа текстуални документ.	• форматирање пасуса • стилови • креирање и форматирање табеле • уношење података и модификовање табеле • рад са објектима (уметање, копирање, премештање, промена величине...) • израда циркуларног писма, избор листе прималаца, уметање података, снимање и штампање • подешавање параметара изгледа странице документа (оријентација папира, величина, маргине, прелом, уређивање заглавља и подножја, аутоматско нумерисање страна) • исправљање правописних грешака, контролор правописа • прегледање документа пре штампања, штампање целог документа, појединачних страница и одређивање броја копија	Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • Лабораторијских вежби Место реализације наставе • рачунарски кабинет Препоруке за реализацију наставе • Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима (форме, текстови, обрасци, извештаји и сл. са каквима ће ученик радити при обављању стручних послова) • При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. • Инсистирати на правилном форматирању параграфа (максимално користити могућности које пружа програм, избегавати поновљену употребу тастера „ентер“ и „размак“) • При обради табела као пример урадити табелу која ће се касније користити при изради циркуларног писма. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода 2. тестове практичних вештина
--	---	---	--

Назив модула: **Табеларни прорачуни**

Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за рад са програмом за табеларне прорачуне	• подешава радно окружење програма за табеларне прорачуне • управља табеларним документима и чува их у различитим верзијама • уноси податке различитих типова – појединачно и аутоматски • измени садржаје ћелија • сортира и поставља филтере • манипулише врстама и колонама • организује радне листове	• подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум...) • рад са документима (отварање, снимање у различитим форматима и верзијама програма) • уношење података (појединачни садржаји ћелија и аутоматске попуње) • мењање типа и садржаја ћелије • сортирање и филтрирање • подешавање димензија, премештање, фиксирање и сакривање редова и колона • додавање, брисање, премештање и преименовање радних листова • уношење формула са основним аритметичким операцијама, користећи	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставови предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • лабораторијске вежбе Подела одељења на групе Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • Лабораторијских вежби Место реализације наставе

	• уноси формуле у ћелије • форматира ћелије • бира, обликује и модификује графиконе • подешава изглед странице за штампање табеларног документа • исправља грешке у формулама и тексту • прегледа и штампа табеларни документ.	• референце на ћелије • функције за: сумирање, средњу вредност, минимум, максимум, пребројавање, заокруживање • логичке функције • копирање формула, релативно и апсолутно референцирање ћелија • форматирање ћелија (број децималних места, датум, валута, проценат, поравнање, прелом, оријентација, спајање ћелија, фонт, боја садржаја и позадине, стил и боја рама ћелије) • намена различитих типова графикана, приказивање података из табеле помоћу графикана • подешавање изгледа странице документа за штампање (оријентација папира, величина, маргине, прелом, уређивање заглавља и подножја, аутоматско нумерисање страна) • исправљање грешака у формулама и тексту • прегледање документа пре штампања, аутоматско штампање насловног реда, штампање опсега ћелија, целог радног листа, целог документа, графикана и одређивање броја копија.	• рачунарски кабинет Препоруке за реализацију наставе • Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима. • При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. • Логичке функције: избор функција прилагодити нивоу знања ученика и потребама образовног профила. • Форматирање ћелија обрађивати током два часа • При обради графикана, показати различите врсте графикана (хистограме, линијске, и „пите“; објаснити њихову намену; показати подешавање појединих елемената графикана). Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода 2. тестове практичних вештина
--	---	--	---

Назив модула: **Слајд – презентације**
Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за израду слајд – презентација и њихово презентовање	• подешава радно окружење програма за израду слајд – презентације • управља слајд – презентацијама и чува их у различитим форматима и верзијама • додаје и премешта слајдове • припреми презентацију у складу са правилима и смерницама за израду презентације • користи различите организације слајда • уноси и форматира текст на слајду • додаје објекте на слајд • уноси белешке уз слајд • подешава позадину слајда • користи и модификује готове дизајн – теме • додаје и подешава анимационе ефекте објектима • бира и подешава прелазе између слајдова • израђује интерактивне слајд презентације • разликује врсте погледа на презентацију • припрема за штампу и штампа презентацију • подешава презентацију за јавно приказивање; • припрема презентације за приказивање са другог рачунара • излаже слајд-презентацију	• подешавање радног окружења (палете алатки, пречице, лењир, поглед, зум...) • рад са документима (отварање, снимање у различитим форматима и верзијама програма) • додавање и манипулација слајдовима • основна правила и смернице за израду презентације (количина текста и објеката по слајду, величина и врста слова, дизајн...) • организација слајда: слајдови са текстом, табелама, дијаграмима и графиконима • форматирање текста • додавање објеката на слајд (звук, филм....) • позадина слајда (боје, преливи, шрафуре, текстуре и слике) • дизајн – теме • анимациони ефекти (врсте, подешавање параметара, анимационе шеме) • прелаз између слајдова • интерактивна презентација (хиперлинкови и акциона дугмад) • врсте погледа на презентацију • штампање презентације • подешавање презентације за јавно приказивање (ручно, аутоматски, у петљи...) • наступ презентера (положај презентера, вербална и невербална комуникација, савладавање треме...).	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставовe предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: • лабораторијске вежбе Подела одељења на групе Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: • Лабораторијских вежби Место реализације наставе • рачунарски кабинет Препоруке за реализацију наставе • Практичну реализацију модула извести у неком од програма за израду слајд презентације. • Конкретне примере за вежбање прилагодити образовном профилу кроз корелацију са стручним предметима. • Кроз цео модул ученик треба да ради на једној презентацији чија је тематика везана за конкретан образовни профил и да на њој примени сва усвојена знања и вештине. • При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. • Извођење наставе започети објашњењима наставника а затим усмерити ученике да самостално вежбају. • Инсистирати на значају слајд презентација и важности квалитетног презентовања. • Подстицати код ученика креативност. • Последња два часа ученици презентују своје радове и дискутују о њима. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода 2. тестове практичних вештина

Назив модула: **Интернет и електронска комуникација**
Трајање модула: **14 часова**

ЦИЉЕВИ МОДУЛА	ИСХОДИ МОДУЛА По завршетку модула ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ МОДУЛА	ПРЕПОРУЧЕНЕ АКТИВНОСТИ И НАЧИН ОСТВАРИВАЊА МОДУЛА
Оспособљавање ученика за коришћење Интернета и електронску комуникацију	- објасни појам и структуру Интернета - разликује начине повезивања рачунара са Интернетом - разликује Интернет – сервисе - објасни појмове хипертекста и WWW - користи садржаје са веба (WWW – сервиса) - проналази садржаје на вебу помоћу претраживача - процењује садржаје са веба на критички начин - преузима садржаје са веба - комуницира путем електронске поште - разликује предности и недостатке електронске комуникације - користи разноврсне Интернет – сервисе - попуњава и шаље веб – базиране обрасце - објашњава појам електронског пословања - примени сервис „у облаку“ - објашњава могуће злоупотребе Интернета - примењује безбедносне мере приликом коришћења Интернета - примењује правила лепог понашања на мрежи - поштује ауторска права за садржаје преузете са мреже	- историјски развој Интернета и структура - адресе и протоколи - начини повезивања рачунара са Интернетом (предности и недостаци сваког од њих) - сервиси Интернета (WWW, електронска пошта, FTP...) - WWW, веб – прегледач (врсте, отварање и подешавање) - коришћење претраживача (основно и напредно) - поузданост извора информација. - медијска писменост. - преузимање садржаја са веба (снимањем веб странице, копирањем садржаја са веб странице, преузимањем датотеке) - програми за електронску пошту („веб – мејл“ и програми за преузимање поште на локални рачунар) - радно окружење програма за електронску пошту - постављање адресе примаоца („за“, „копија“, „невидљива копија“) - пријем и слање електронске поште, без и са прилогом - напредне могућности програма за преузимање ел. поште (уређивање адресара, уређивање фасцикли, аутоматско сортирање поште...) - веб – обрасци разноврсне намене - електронско пословање у трговини и јавној управи - предности и недостаци електронске комуникације - социјалне мреже, форуми, системи за брзе поруке, системи за електронско учење... - рачунарски сервис „у облаку“, рад са текстом, табелама и датотекама. - безбедност деце на Интернету - безбедносни ризици коришћења електронске комуникације - правила лепог понашања у електронској комуникацији	На почетку модула ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Ставовe предвиђене модулом изграђивати и вредновати код ученика током свих облика наставе. Облици наставе Модул се реализује кроз следеће облике наставе: - лабораторијске вежбе Подела одељења на групе Одељење се дели на 2 групе приликом реализације: - лабораторијских вежби Место реализације наставе - рачунарска кабинет Препоруке за реализацију наставе - При реализацији овог модула инсистирати на правопису и употреби одговарајућег језика тастатуре. - Током реализације свих садржаја модула инсистирати на могућностима злоупотребе Интернета а поготово на безбедности корисника, поузданости информација и спречавању злоупотребе деце. - При претраживању Интернета ученике усмерити ка тражењу образовних веб сајтова и коришћењу система за електронско учење. - При обради електронског пословања демонстрирати различите врсте веб образаца који се користе за поручивање и плаћање робе путем Интернета, поручивање докумената... - Показати рад са текстом, рад са табелама и складиштење података у неком од сервиса „у облаку“ (<i>cloud computing</i>), доступних путем веба. - Преузимање садржаја са веба вежбати на примерима преузимања текста, слика, клипова и датотека. - Код преузимања садржаја са веба водити рачуна о веродостојности извора информација и развијати код ученика критичко мишљење и медијску писменост у избору и тумачењу садржаја. - При електронској комуникацији поштовати правила лепог понашања (<i>netiquette</i>).

			• При реализацији садржаја везаних за електронску пошту објаснити ученицима „пут“ електронског писма. • Доследно спроводити поштовање ауторских права и софтверских лиценци. Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода 2. тестове практичних вештина
--	--	--	---

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Сви предмети

Назив предмета: **ГЕОГРАФИЈА**

Годишњи фонд
часова: **70**

Разред: **други**

Циљеви предмета:

- Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука;
- Стицање нових актуелних знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи;
- Стицање нових и продубљених знања и објашњења о савременим географским појавама, објектима и процесима на територији Републике Србије;
- Стицање нових актуелних знања о порасту, кретањима, структурним променама и територијалном размештају становништва;
- Разумевање актуелне географске стварности наше земље и савременог света;
- Развијање осећања припадности својој нацији као делу интегралног света, изградња и неговање националног и културног идентитета у мултиетничком, мултикултуралном и мултијезичком свету;
- Оспособљавање ученика да примењују географско знање и вештине у даљем образовном и професионалном развоју;
- Оспособљавање ученика за одговорно опхођење према себи и окружењу и за активно учествовање у заштити, обнови и унапређивању животне средине

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод	• Стицање знања о предмету проучавања, подели, значају и месту географије у систему наука • Уочавање и схватање корелативних односа између географије и других природних и друштвених наука	• дефинише предмет изучавања, значај, развој и место географије у систему наука • разликује природне и друштвене елементе географског простора и схвата њихове узајамне узрочно-последичне везе и односе • одреди место географије у систему наука • препозна значај и практичну примену географских сазнања	• Предмет проучавања, подела и значај • Место географије у систему наука	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (70 часова) Место реализације наставе Теоријска настава се реализује у учионици

Савремене компоненте географског положаја Србије	• Проширивање знања о положају, месту и улози Србије на Балканском полуострву и југоисточној Европи • Сагледавање сложених друштвено-економских процеса и промена у југоисточној Европи на Балканском полуострву и у нашој држави, уочавањем општих географских карактеристика	• дефинише појам и функције државних граница, разуме државно уређење Србије и познаје државна обележја: грб, заставу, химну • лоцира на карти положај и величину територије Србије уз кратак опис битних карактеристика граница са суседним земљама • дефинише појам југоисточна Европа, лоцира на карти Балканско полуострво и идентификује његове опште географске карактеристике: физичке, културне и демографске • анализира промене на политичкој карти Балканског полуострва: настанак и распад Југославије, стварање нових држава и облици њихове сарадње • дефинише појам географски положај и наведе његову поделу • одреди укупан географски положај Србије (повољан, неповољан), анализом својстава чинилаца који га формирају: апсолутни и релативни положај • дискутује о предностима и недостацима географског положаја Србије	• Површина, границе, државно уређење и државна обележја Србије • Регионалне географске компоненте у светлу савремених процеса на Балканском полуострву и југоисточној Европи • Компоненте географског положаја Србије	<u>Препоруке за реализацију наставе</u> • коришћење савремених електронских помагала, • аналогних и дигиталних географских карата различитог размера и садржаја • коришћење информација са Интернета • коришћење интерактивних метода рада • коришћење основне литературе уз употребу савремених технологија за презентовање • користити географске и историјске карте опште и тематске • коришћење писаних извора информација (књиге, статистички подаци, часописи...) <u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: • праћење остварености исхода • тестови знања
--	---	--	---	--

Природни ресурси Србије и њихов економско географски значај	• Стицање нових и продубљених знања о природи Србије и њеном утицају на живот и привредне делатности људи • Сагледавање физичко-географских компонената простора Србије и разумевање њиховог значаја за живот људи и могућности развоја привреде	• одреди у геолошком саставу Србије заступљеност стена различите старости, састава и порекла, значајних за појаву руда и минерала • лоцира у оквиру геотектонске структуре Србије велике целине: Српско-македонску масу, Карпато-балканиде, Унутрашње динариде, Централне динариде и Панонску депресију и објасни њихов постанак (деловање унутрашњих тектонских и спољашњих сила) • идентификује основне макро-целине рељефа Србије: Панонски басен и Планинску област • кратко опише постанак Панонског басена, одвоји панонску Србију: Панонску низију и јужни обод Панонског басена са прегледом главних елемената рељефа • одреди планинску област и направи картографски преглед громадних, карпатско-балканских, динарских планина и већих котлина • објасни елементе и факторе климе, разликује климатске типове у Србији и њихове одлике • направи преглед водног богатства Србије: одреди на карти развоја сливова, лоцира транзитне и домицилне реке, објасни постанак, поделу и значај језера и термоминералних вода • закључује о економском значају вода за снабдевање насеља, наводњавање тла, производњу хидроенергије, пловидбу, рибарство и туризам • дискутује о загађивачима, последицама и мерама заштите • дефинише појам земљиште (тло), одреди типове тла на простору Србије, њихов састав и карактер • познаје утицај физичко-географских фактора на формирање типова вегетације и разноврсност животињског света панонске и планинске области Србије • дефинише: појам природна средина, предмет проучавања заштите природе, значај заштите и унапређивања природе • наведе елементе природне средине, загађиваче воде, ваздуха, земљишта; последице загађивања и мере заштите • препозна појаве штетне по своје природно и културно окружење и активно учествује у њиховој заштити, обнови и унапређивању • дефинише : парк природе, предео изузетних одлика, резерват природе, споменик природе и природне реткости • Разликује заштићена природна добра у Србији: Голија, Фрушка гора, Ђердап, Тара и др.	• Геолошки састав и постанак основних геотектонских целина • Панонска Србија и јужни обод Панонског басена • Планинско- котлинска Србија. Родопске, Динарске и Карпатско-балканске планине. • Клима. Одлике и економско-географски значај • Воде и водни ресурси. Реке, језера и термоминералне воде - одлике и економско-географски значај • Састав и карактер тла у Србији - економско-географски значај. • Биљни и животињски свет. Одлике и економско-географски значај • Заштита, очување и унапређивање природе • Заштићена природна добра у Србији	Оквирни број часова по темама • увод - 3 часа • савремене компоненте географског положаја Србије - 6 часова • природни ресурси Србије и њихов економско географски значај - 14 часова • становништво Србије - 8 часова • насеља Србије - 7 часова • привреда Србије - 10 часова • регионалне целине Србије - 13 часова • Србија и савремени процеси у Европи и свету - 9 часова
--	---	---	---	--

Становништво Србије	• Проширивање знања о демографском развоју и распореду становништва у Србији • Уочавње демографских проблема и могућности њиховог превазилажења за свеукупни друштвено-економски развитак наше земље • Формирање свести о неговању националног и културног идентитета	• опише антропогеографска обележја и историјско-географски континуитет насељавања Србије • објасни кретање становништва и територијални размештај становништва у Србији • укаже на промену броја становника Србије и наведе факторе који условљавају промене становништва • уз помоћ графичких метода анализира основне демографске одлике; објашњава их, врши предвиђања и изводи закључке • дефинише појмове: наталитет, морталитет и природни прираштај • дефинише појам миграције и разликује типове и видове миграција • објасни структуру становништва у Србији (биолошка, економска, социјална, национална) • разликује појмове националног, етничког и културног идентитета • изгради став о једнаким правима људи без обзира на расну, националну, верску и другу припадност • објасни демографске проблеме и популациону политику у Србији • дефинише појам дијаспоре • лоцира подручја на којима живи српско становништво у непосредном и ширем окружењу (Мађарска, Румунија, Македонија, Албанија, Црна Гора, Босна и Херцеговина, Хрватска и Словенија) • разликује компактну и појединачну насељеност српског становништва у подручјима непосредног и ширег окружења • објасни основне карактеристике становништва Републике Српске • лоцира аутохтоне српске територије (северни делови Далмације, Лика, Кордун, Банија, Славонија и Барања) • објасни радне миграције у европске земље и именује државе и градове у којима има нашег становништва • објасни исељавање нашег становништва на ваневропске континенте • разликује фазе у исељавању Срба у прекоокеанске земље • именује државе и градове у којима живи наше становништво • објасни однос и везе дијаспоре и Србије	• Антропогеографска обележја. Историјско-географски континуитет насељавања Србије • Кретање и територијални размештај становништва (наталитет, морталитет и природни прираштај) • Миграције. Појам, значај, типови и видови • Структура становништва: биолошка, економска, социјална, национална (етничка и верска) • Демографски проблеми и популациона политика у Србији • Срби у непосредном и ширем окружењу • Срби и наше становништво у Европи и ваневропским континентима. Однос дијаспоре и Србије	
---------------------	---	--	--	--

Насеља Србије	• Проширивање знања о насељима и факторима њиховог развоја • Разумевање вредности сопственог културног наслеђа и повезаности са другим културама и традицијама • Развијање свести о вредности и значају антропогених културних добара • Уочавање трансформације насеља и њихових мрежа и система	• дефинише појам насеља • објасни постанак, развој и размештај насеља Србије • наведе факторе развоја и трансформације насеља и њихових мрежа и система • лоцира градске центре Србије • образложи улогу градских центара у регионалној организа-цији Србије • лоцира осовине (појасеве) развоја Србије: Дунавско-савска, Велико-моравска и Јужно-моравска • разликује врсте, функције и типове насеља. • опише карактеристике урбаних целина. • разликује значење појмова урбанизација, деаграризација, индустријализација и терцијаризација. • именује антропогена културна добра и објасни њихову заштиту	• Постанак, развој и размештај насеља Србије • Подела насеља. Сеоска, градска, приградска и привремена • Економско-географски фактори развоја и трансформације насеља и њихових мрежа и система (урбанизација, деаграризација, индустријализација и терцијаризација) • Градски центри и њихова улога у регионалној организа-цији Србије • Осовине (појасеви) развоја Србије: Дунавско-савска, Велико-моравска и Јужно-моравска • Антропогена културна добра и њихова заштита.	
---------------	---	---	--	--

Привреда Србије	▪ Проширивање и продубљивање знања о привреди Србије и њеним основним карактеристикама ▪ Сагледавање потенцијала и могућности Србије за њену конкурентност у светској привреди	• анализира утицај природних и друштвених чиниоца на условљеност развоја и размештаја привреде Србије и групише гране привреде по секторима • објасни како природни и друштвени фактори утичу на развој и размештај пољопривреде Србије • дефинише гране пољопривреде у ужем смислу (земљорадња и сточарство) и ширем смислу (шумарство, лов и риболов), наведе значај пољопривреде • препозна основне функције шумарства, значај шума, факторе који их угрожавају и мере заштите • утврди значај лова и риболова • дефинише значај Енергетике и Рударства; наведе енергетске ресурсе и минералне сировине и направи њихов картографски преглед на територији Србије • објасни појмове: индустрија и индустријализација, одрживи развој и наведе факторе развоја и размештаја, поделу индустрије и њен значај • анализира утицај природних и друштвених фактора на развој саобраћаја, кратко опише врсте саобраћаја и њихов значај • направи картографски преглед главних друмских и железничких праваца у Србији, пловних река и канала, већих лука и аеродрома • дефинише појмове: трговина, трговински и платни биланс и одреди значај трговине • анализира утицај природних и друштвених фактора на развој туризма, дефинише и наведе поделу туризма	• Развој, размештај и основне карактеристике привреде Србије • Пољопривреда - развој, значај и подела • Шумарство, лов и риболов • Рударство и енергетика • Индустрија - појам, подела, структура и значај • Саобраћај и трговина • Туризам	
-----------------	---	--	---	--

Регионалне целине Србије	Стицање и проширивање географских знања о регионалним целинама Србије и сагледавање њихових специфичности	- дефинише појам регије и направи картографски преглед регионалних целина Србије - лоцира на карти Србије границе Војводине и њених предеоних целина и препозна њене природне и друштвене одлике - потврди на карти Србије границе Шумадије и Поморавља и наведе њихове природне и друштвене одлике - препозна на карти Србије границе западне Србије и опише њене природне и друштвене одлике - идентификује на карти Србије Старовлашко-рашку висију уз анализу њених природних и друштвених одлика - лоцира на карти Србије границе источне Србије и наведе њене природне и друштвене одлике - препозна на карти Србије границе јужног Поморавља и препозна његове природне и друштвене одлике - потврди на карти Србије границе Косова и Метохије и дискутује о његовим природним и друштвеним одликама	- Војводина - Шумадија и Поморавље (западно и велико) - Западна Србија - Старовлашко-рашка висија - Источна Србија - Јужно Поморавље - Косово и Метохија	
Србија и савремени процеси у Европи и Свету	- Стицање знања о савременим политичким и економским процесима у Европи и свету као услова напретка свих земаља и народа - Стварање реалне слике о Србији у светским размерама и савременим међународним процесима	- дефинише појмове: процес интеграције, демократска регионализација, глобализација - објасни економске интеграције на Балкану и у југоисточној Европи и познаје мирољубиву политику Србије у међународним оквирима и на Балкану - лоцира на карти Европе земље чланице ЕУ, опише историјат развоја, наведе циљеве и дефинише проблеме унутар Уније - објасни услове које Србија треба да испуни да би постала равноправна чланица заједнице. - разликује улогу, значај и видове деловања међународних организација: (CEFTA, EFTA, NAFTA, OECD, OPEK, APEK, G8, BRIK...) - објасни улогу, значај и видове деловања Светске банке и Међународног монетарног фонда и улогу Србије у овим организацијама - опише историјат развоја УН, наведе циљеве и структуру организације и образложи привженост Србије УН - дефинише појам глобализације и разликује одлике политичке, територијалне, економске, културне и друге видове глобализације. Објасни приоритете Србије у погледу процеса глобализације	- Сарадња Србије са другим државама и међународним организацијама - Европска унија - оснивање, чланице, циљеви, проблеми, фондови и њихова приступачност - Однос Србије према осталим европским и ваневропским економским и политичким интеграцијама - Светско тржиште капитала, структура и међународни значај - Уједињене нације. Структура и међународни значај. Србија и УН - Глобализација као светски процес	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Историја
- Грађанско васпитање
- Верска настава
- Социологија са правима грађана

Назив предмета:	ИСТОРИЈА
Годишњи фонд часова:	70
Разред:	први

Циљеви предмета:

- Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести;
- Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности;
- Развијање индивидуалног и националног идентитета;
- Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру);
- Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога);
- Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
- Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Српска држава и државност	Проширивање знања о настанку модерне српске државе и најважнијим одликама српске државности. - Развијање свести о значају средњовековне државности за настанак модерне српске државе. - Уочавање улоге знаменитих личности у развоју српске државности. - Разумевање најзначајнијих идеја модерног доба и њиховог утицаја у процесу стварања српске државе. - Разумевање међународног контекста у коме настаје и постоји српска држава	- препозна различите историјске садржаје (личности, догађаје, појаве и процесе) и доведе их у везу са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом; - разликује периоде у којима је постојала, престала да постоји и поново настала српска држава; - наведе и упоређи одлике српске државности у средњем и новом веку; - уочи утицај европских револуционарних збивања на развој српске националне и државне идеје; - објасни узроке и последице Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878, Балканских ратова и Првог светског рата; - уочи и објасни на историјској карти промене граница српске државе; - лоцира места најважнијих битака које су вођене током Српске револуције, ослободилачких ратова 1876–1878, балканских ратова и Првог светског рата; - опише улогу истакнутих личности у Српској револуцији, у развоју државних институција и формирању модерног политичког система, у ослободилачким ратовима 1876–1878, балканским ратовима и Првом светском рату; - изведе закључак о значају уставности за развој модерног политичког система.	- Српска државност у средњем веку. - Српски народ и његови суседи у средњем веку. - Положај Срба под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу (XVI–XVIII век). - Српска револуција 1804–1835. и њено место у контексту европских збивања. - Развој државних институција. - Развој уставности. - Улога модерних династија (Карађорђевићи, Обреновићи, Петровићи) у развоју српске државности. - Ратови Србије и Црне Горе за независност 1876–1878. - Формирање модерног политичког система и настанак странака (радикалне, либералне и напредњачке). - Положај Срба под османском и хабзбуршком влашћу у XIX и почетком XX века. - Србија и Црна Гора у балканским ратовима и Првом светском рату. - Најзначајније личности (вожд Карађорђе Петровић, кнез Милош Обреновић, прота Матеја Ненадовић, митрополит Стефан Стратимировић, Димитрије Давидовић, Тома Вучић Перишић, Илија Гарашанин, кнез Александар Карађорђевић,	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе: Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава. Место реализације наставе: - Теоријска настава се реализује у учионици или одговарајућем кабинету. Оцењивање: Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода - тестове знања. Оквирни број часова по темама: - Српска држава и државност – 30 часова; - Српски народ у југословенској држави – 20 часова; - Достигнућа српске културе – 10 часова; - Српски народ и Србија у савременом свету – 10 часова. Препоруке за реализацију наставе: - структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, - за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре,

			кнез Михаило Обреновић, Владимир Јовановић, Светозар Милетић, краљ Милан Обреновић, владика Петар I Петровић, владика Петар II Петровић, књаз Данило Петровић, књаз Никола Петровић, Лука Вукаловић, Јован Ристић, Стојан Новаковић, Никола Пашић, краљ Александар Обреновић, краљ Петар I Карађорђевић, престолонаследник Александар Карађорђевић, Радомир Путник, Степа Степановић, Живојин Мишић, Петар Бојовић, Јанко Вукотић...).	• садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, • наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљеве предмета, • програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), • у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, • важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања,
--	--	--	---	--

Српски народ у југословенској држави	• Проширивање знања о југословенској идеји и носиоцима идеје стварања југословенске државе. • Разумевање међународног контекста у коме настаје југословенска држава. • Проширивање знања о одликама југословенске државе. • Проширивање знања о положају српског народа у југословенској држави. • Уочавање улоге знаменитих личности у политичком животу југословенске државе. • Сагледавање међународног положаја југословенске државе.	• образложи најважније мотиве и узроке стварања југословенске државе; • уочи значај настанка југословенске државе за српски народ; • идентификује одлике југословенске државе као монархије и као републике; • разликује особености друштвено-политичких система који су постојали у југословенској држави; • уочи и разуме међународни положај југословенске државе; • образложи допринос југословенских антифашистичких покрета победи савезника у Другом светском рату; • именује најважније личности које су утицале на друштвено-политичка збивања у Југославији.	• Југословенска идеја и конституисање државе. • Одлике политичког система у југословенској краљевини (политичке борбе, Видовдански и Октоисани устав, лични режим краља Александра, стварање Бановине Хрватске и отварање српског питања). • Априлски рат и последице пораза, геноцид над Србима у НДХ. • Отпор, устанак и грађански рат. • Биланс рата и допринос Југославије победи антифашистичке коалиције. • Проглашење републике и изградња новог државног и друштвеног уређења. • Сукоб Југославије и социјалистичких земаља – резолуција Информбироа, Голи оток. • Југославија између истока и запада. • Разбијање и распад Југославије – пораз Југославије као идеје, политичког пројекта и друштвеног система, велике силе и југословенска криза, ратови у Словенији, Хрватској, Босни и Херцеговини, настанак нових држава, сукоби на Косову и Метохији и НАТО интервенција 1999, Косовско питање, раздвајање Србије и Црне Горе. • Најзначајније личности (краљ Александар I	• наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично, • посебно место у настави <i>историје</i> имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, • добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја, • у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, • настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле, • у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), • да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских
---	--	--	---	--

			Карађорђевић, Никола Пашић, Стјепан Радић, Љуба Давидовић, Светозар Прибићевић, Антон Корошец, Милан Стојадиновић, Влатко Мачек, кнез Павле Карађорђевић, краљ Петар II Карађорђевић, генерал Драгољуб Михаиловић, генерал Милан Недић, Анте Павелић, Јосип Броз Тито, Слободан Милошевић, Фрањо Туђман...).	података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе, коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућавају ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору, • треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплеменењују језички фонд ученика, • у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време,
--	--	--	---	---

Достигнућа српске културе	- Разумевање појма српског културног простора. - Развијање свести о вишевековном континуитету српске културе. - Сагледавање српске културе као дела европског културног наслеђа. - Проширивање знања о највишим дометима и представницима српске културе. - Развијање свести о значају образовања за општи културни напредак. - Уочавање промена у свакодневном животу код Срба кроз векове.	- разликује периоде у којима су настала најзначајнија дела српске културе; - упореди одлике српске културе различитих периода; - објасни утицаје историјских збивања на културна кретања; - опише одлике свакодневног живота код Срба у различитим епохама и областима; - именује најважније личности које су заслужне за развој српске културе.	- Средњовековна култура Срба (језик и писмо, верски карактер културе, Мирослављево јеванђеље, књижевност, најзначајније задужбине, правни споменици). - Последице сеоба на српску културу (утицај западноевропских културних кретања на српску културу). - Успон грађанске класе. - Свакодневни живот сеоског и градског становништва. - Културна и просветна политика – оснивање Велике школе, Универзитета, академије наука, Народног позоришта. - Европски културни утицаји. - Личности – Свети Сава, деспот Стефан Лазаревић, монахиња Јефимија, Доситеј Обрадовић, Вук Караџић, Сава Текелија, Петар II Петровић Његош, Паја Јовановић, Урош Предић, Надежда Петровић, Лаза Костић...). - Српска култура као део југословенског културног простора (културна сарадња и прожимања, наука, уметнички покрети, хуманитарне и спортске организације, популарна култура, личности – Никола Тесла, Михајло Пупин, Михаило Петровић Алас, Јован Цвијић, Милутин Миланковић, Бранислав Нушић, Исидора Секулић, Јован	- пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, - у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета.
---	---	--	--	--

			Дучић, Ксенија Атанасијевић, Слободан Јовановић, Сава Шумановић, Иван Мештровић, Иво Андрић, Милош Црњански, Бојан Ступица, Десанка Максимовић, Борислав Пекић, Добрица Ћосић, Александар Петровић, Александар Поповић, Емир Кустурица, Душан Ковачевић...).	
Српски народ и Србија у временом свету	- Разумевање политичких и економских односа у савременом свету. - Сагледавање међународног положаја Србије. - Проширивање знања о најзначајнијим међународним организацијама и чланству Србије у њима. - Проширивање знања о последицама научно-технолошког развоја на живот савременог човека.	- идентификује најважније чиниоце у међународним политичким и економским односима; - разуме место и улогу Србије у савременом свету; - утврди значај чланства Србије у међународним организацијама; - објасни утицај савремених техничких достигнућа на повезивање људи у свету.	- Најутутицајније државе и организације у међународним политичким и економским односима. - Улога Организације уједињених нација у очувању мира у свету, борби против сиромаштва и заштити културних споменика. - Геополитички положај Србије. - Чланство Србије у регионалним, европским и светским организацијама (Савет Европе, ОЕБС, ОУН...). - Срби ван Србије (проблем избеглица, Црна Гора, Република Српска, Срби у дијаспори). - Свет почетком XXI века – научни и технолошки развој, интернет, утицај медија на јавно мњење, популарна култура, глобализација, тероризам, еколошки проблеми...	

КОРЕЛАЦИЈА

- Социологија са правима грађана

ХЕМИЈА

Циљеви предмета:

1. Развој функционалног система хемијског знања као подршке за изучавање стручних предмета;
2. Разумевање односа између структуре супстанци, њихових својстава и могућности њихове примене;
3. Разумевање природних појава и процеса и хемијског приступа у њиховом изучавању;
4. Развој функционалне хемијске писмености;
5. Коришћење нових информационих технологија за претраживање и прикупљање хемијских информација;
6. Препознавање, разумевање и примена хемијских знања у свакодневном животу и професионалном раду;
7. Разумевање корисности од хемијске производње и за одабрану струку;
8. Развој способности за сагледавање потенцијалних ризика, могућности превенције и мера заштите при хемијским незгодама у свакодневном животу и професионалном раду;
9. Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и у професионалном раду;
10. Развој свести о штетним ефектима хемијских супстанци на биљке, животиње и здравље људи ;
11. Разумевање значаја хемије у функцији одрживог развоја;
12. Развој комуникативности и спремности за сарадњу и тимски рад;
13. Развој одговорности, систематичности, прецизности и позитивног става према учењу;
14. Развој свести о повезаности хемије са техничко-технолошким, социо-економским и друштвеним наукама;
15. Развој свести о сопственим знањима и потреби за даљим професионалним напредовањем.

Годишњи фонд

часова:

70 часова

Разред:

други

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Структура супстанци	- Разумевање концепта о корпускуларној грађи супстанци - Разумевање односа између структуре супстанци и њихових својстава - Разумевање зависности својстава супстанци од типа хемијске везе - Разумевање утицаја међумолекулских сила на физичка својства супстанци	- објасни електронеутралност атома - објасни појам изотопа - разликује атом од јона - напише симболе елемената и формуле једињења - објасни да су електрони у електронском омотачу распоређени према принципу минимума енергије - одреди број валентних електрона - објасни узрок хемијског везивања атома и типове хемијских веза - разликује јонску везу од ковалентне везе - разликује неполярну од поларне ковалентне везе - објасни да својства хемијских једињења зависе од типа хемијске везе - објасни појам релативне атомске масе и релативне молекулске масе	- Грађа атома, атомски и масени број; изотопи - Хемијски симболи и формуле - Структура електронског омотача - Релативна атомска и молекулска маса - Јонска веза - Ковалентна веза - Водонична веза - Количина супстанце и моларна маса Демонстрациони огледи: - реактивност елемената 1. групе ПСЕ - бојење пламена - реактивност елемената 17. групе ПСЕ	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начином оцењивања. <u>Облици наставе</u> Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава - демонстрациони огледи

		- објасни појам количине супстанце и повезаност количине супстанце са масом супстанце - примени квантитативно значење симбола и формула	сублимација јода	<u>Место реализације наставе</u> Теоријска настава се реализује у: - одговарајућем кабинету - специјализованој учионици - учионици <u>Препоруке за реализацију наставе</u> - неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика - ново градиво обрадити увођењем што више примера из реалног живота и подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање - у настави се изводе сви предвиђени демонстрациони огледи, како би ученици разумели значај хемијског експеримента као примарног извора знања и основног метода сазнавања у хемији - наставник бира примере и демонстрационе огледе у складу са потребама струке - прилагодити разматрање квантитативног аспекта хемијских реакција потребама образовног профила - упућивати ученике на претраживање различитих извора, применом савремених технологија за прикупљање хемијских података - указивати на корисност и штетност хемијских производа по здравље људи - указивати на повезаност хемије са техничко-технолошким, социо-економским и друштвеним наукама
Дисперзни системи	- Разумевање односа између квалитативног састава дисперзног система и његових својстава - Разумевање односа између квантитативног састава дисперзног система и његових својстава - Разумевање значаја примене дисперзних система у свакодневном животу и професионалном раду	- објасни да су дисперзни системи смеше више чистих супстанци - разликује дисперзну фазу и дисперзно средство - објасни појам хомогене смеше - дефинише појам и наведе примену аеросола, суспензија, емулзија и колоидних раствора - користећи предходна знања о структури супстанце предвиди растворљивост одређене супстанце - објасни појмове засићен, незасићен и презасићен раствор - објасни утицај температуре на растворљивост супстанци - објасни утицај температуре и притиска на растворљивост гасова - објасни значај осмозе и дифузије за биолошке системе - израчуна масени процентни садржај раствора - израчуна количинску концентрацију раствора супстанце	- Дисперзни системи - Растворљивост - Масени процентни садржај раствора - Количинска концентрација раствора - Осмоза и дифузија Демонстрациони огледи: - испитивање растворљивости различитих супстанци у води - размена енергије између система и околине: растварање амонијум-хлорида и растварање натријум-хидроксида у води - припремање раствора познате количинске концентрације - припремање раствора познатог масеног процентног садржаја	
Хемијске реакције	- Разумевање концепта одржања материје кроз принципе одржања масе и енергије - Развој концепта о корпускуларној грађи супстанци на основу разумевања хемијских реакција	- објасни да хемијска промена значи настајање нових супстанци, раскидањем старих и стварањем нових хемијских веза - разликује реакције синтезе и анализе - напише једначине за хемијске реакције - примени и користи знања из стехиометријског израчунавања - објасни зашто су неке реакције егзотермне а неке ендотермне у размени енергије са околином - наведе факторе који утичу на брзину хемијске реакције - објасни појам хемијске равнотеже - разликује коначне и равнотежне хемијске реакције - прикаже електролитичку дисоцијацију	- Хемијске реакције - Хемијске једначине - Реакције синтезе и анализе - Стехиометријска израчунавања на основу хемијских једначина - Топлотни ефекат при хемијским реакцијама - Брзина хемијске реакције - Фактори који утичу на брзину хемијске реакције - Хемијска равнотежа - Електролити - Електролитичка дисоцијација киселина, база и соли - pH вредност - Оксидо-редукциони процеси - Електролиза	

		киселина, база и соли хемијским јединицама • разликује киселу, базну и неутралну средину на основу pH вредности раствора • објасни појам јаких и слабих електролита • објасни напонски низ елемената • објасни процесе оксидације и редукције као отпуштања и примања електрона • објасни да је у оксидо-редукционим реакцијама број отпуштених електрона једнак броју примљених електрона • објасни појам и одређивање оксидационог броја атома у молекулу • објасни да се при оксидацији оксидациони број повећава, а при редукцији смањује • одреди оксидационо и редукционо средство на основу хемијске јединице • објасни појам електролизе • објасни појам корозије и поступке заштите од корозије	• Корозија Демонстрациони огледи: • кретање честица као услов за хемијску реакцију (реакција између гасовитог амонијака и гасовитог хлороводоника) • одређивање електричне проводљивости водених раствора : натријум-хлорида, амонијака, хлороводоничне киселине • одређивање pH вредности водених раствора : HCl, NaOH, CH₃COOH, NH₃ и NaHCO₃ универзалним индикатором	<u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: • усмену проверу знања • писану проверу знања <u>Број часова по темама</u> • Структура супстанци (10) • Дисперзни системи (8) • Хемијске реакције (18) • Хемија елемената и једињења (30) • Хемијски аспекти загађивања животне средине (4)
Хемија елемената и једињења	• Разумевање односа структуре супстанци и њихових својстава • Сагледавање значаја примене елемената и једињења у професионалном раду и свакодневном животу • Разумевање значаја и примене елемената, једињења и легура у техничко-технолошким процесима • Разумевање условљености физичких и хемијских својстава органских супстанци природом и положајем функционалне групе	• објасни периодичну промену својстава елемената у ПСЕ • разликује метале, неметале и металоиде • објасни стабилност племенитих гасова • наведе карактеристична својства неметала: водоника, кисеоника, азота, угљеника, силицијума, фосфора, сумпора, хлора и њихових важнијих једињења, као и њихове ефекте на живи свет • наведе карактеристична својства метала: натријума, калијума, магнезијума, калцијума, алуминијума и олова и њихових важнијих једињења, као и њихове ефекте на живи свет • наведе општа својства прелазних метала и њихових једињења, као и њихову примену • наведе својства атома угљеника у органским молекулима • познаје класификацију органских једињења (према структури и врсти хемијских веза)	• Периодичност промене својстава елемената у ПСЕ • Стабилност племенитих гасова • Упоредни преглед и опште карактеристике елемената 17. 16. 15. 14. 13. и 12. групе ПСЕ • Упоредни преглед и опште карактеристике елемената 1. и 2. групе ПСЕ • Опште карактеристике прелазних елемената и њихова примена • Својства атома угљеника • Класификација органских једињења • Типови органских реакција • Основне класе органских једињења • Угљоводоници • Органска кисеонична једињења • Важнија органска једињења (од значаја за струку)	

	- у молекулу - Разумевање функционалне групе као критеријума за класификацију органских супстанци - Развијање знања о биогеним елементима и биолошки важним једињењима - Разумевање критеријума за класификације биолошки важних једињења	- објасни како хемијска својства зависе од природе хемијске везе - разликује алкане, алкене, алкине, циклоалкане и ароматичне угљоводонике - разликује хидроксилну, алдехидну, карбонилну, карбоксилну и естарску, групу - објасни хемијска својства органских једињења која имају примену у струци и свакодневном животу - разликује моносахариде, дисахариде и полисахариде - објасни реакцију естерификације глицерола масним киселинама - објасни како настаје пептидна веза - наведе карактеристична својства биолошки важних једињења	- Биолошки важна једињења (угљени хидрати, масти, протеини) Демонстрациони огледи: - реакција магнезијума и алуминијума са сирћетном киселином - дејство сирћетне киселине на предмете од бакра - припремање пенушавих освежавајућих пића - испитивање физичких и хемијских својстава угљоводоника - доказивање присуства незасићених веза у молекулима угљоводоника - испитивање растворљивости масти и уља - доказивање скроба раствором јода - растварање скроба у топлој и хладној води - згрушавање протенна лимунском киселином	
Хемијски аспекти загађивања животне средине	- Развој одговорног става према коришћењу супстанци у свакодневном животу и професионалном раду - Разумевање и просуђивање начина одлагања и уништавања хемијских загађивача животне средине	- објасни штетно дејство супстанци на животну средину и здравље живих бића - наведе најчешће изворе загађивања атмосфере, воде и земљишта - објасни настајање и последице "киселих киша" и ефекта "стаклене баште" - објасни значај и наведе методе пречишћавања отпадних вода - објасни значај правилног одлагања секундарних сировина	- Хемијски загађивачи животне средине - Загађивање атмосфере, воде и земљишта - Пречишћавање отпадних вода - Заштита и одлагање секундарних сировина	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Биологија
- Педологија са геологијом

Назив предмета:

ЛИКОВНА КУЛТУРА

Годишњи фонд часова:

35 часа

Разред:

први разред

Циљеви предмета:

1. упознавање са улогом визуелне уметности у друштву, свакодневном животу и раду, са одабраним националним и светским уметничким делима и споменицима културе;
2. оспособљавање за примену наученог у свакодневном животу и раду, за коришћење различитих информација као подстицај за стваралачки рад, за сарадњу и тимски рад;
3. развијање визуелног опажања, стваралачког и критичког мишљења, естетских критеријума, самопоуздања, радозналости, предузимљивости, емпатије и толеранције;
4. формирање позитивног става према очувању визуелног националног идентитета, националне и светске баштине културе.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Композиција	Упознавање са значајем визуелне уметности и са применом техника, материјала и елемената композиције	- разматра значај визуелне уметности за будуће занимање - реализује идеју одабраном техником и материјалом	- Општи део – улога и значај визуелне уметности кроз историју. Значај визуелне уметности за будуће занимање; - Основне традиционалне технике визуелних уметности. Утицај савремене технологије на визуелну уметност. Традиционални материјал, рециклирани материјал, материјал и предмети за рециклажу. Безбедан и штетан материјал, заштита при раду; - Елементи композиције – линија, облик, боја, текстура и валер.	<u>Препоруке за реализацију наставе</u> - На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима учења, планом рада и начинима оцењивања; - Наставник планира број часова за сваку тему, садржаје, обим садржаја и начин учења у складу са образовним профилем, интересовањима и сазнајним способностима ученика. Фокус је на примени знања; - Предложени садржаји по темама су полазна тачка за разговор. У току рада наставник прилагођава методе и поступке у односу на мотивацију ученика; - Наставник припрема визуелне примере и/или презентације за сваку тему. Препорука је да

Дизајн	Упознавање са развојем дизајна, применом принципа компоновања и начином коришћења различитих информација као подстицај за стваралачки рад	- поређује радове дизајнера на основу договореног критеријума - реализује замисао у одабраном, задатом или доступном материјалу - користи различите информације као подстицај за стваралачки рад	- Производи уметничких заната од првих цивилизација до појаве индустријског дизајна. Развој дизајна. Принципи дизајна (дизајна). Дизајн у XXI веку; - Извори (окружење, природа, уметничка дела, музика, филмови, литература...) и начини доношења до креативних идеја и решења.	се у оквиру сваке теме кратко прикаже развој уметности (из различитих углова); e. У оквиру сваке теме ученици реализују један пројектни задатак, индивидуално, у групи или у тиму. Наставник може да предложи ученицима и друге задатке, као припрему за пројектни задатак; f. Приликом упућивања ученика у начин коришћења визуелних информација као подстицаја за стваралачки рад потребно је водити рачуна да се избегне копирање; g. Исходи су дефинисани тако да сви ученици могу да их остваре у мањој или већој мери. Наставник утврђује критеријуме за процену нивоа остварености исхода и оцењивање. Оцењивање Вредновање вршити кроз: - праћење остварености исхода - праћење процеса рада - разговор - пројектне задатке
Простор	Упознавање са врстама простора, елементима амбијента и значајем обликовања простора	- изрази утисак о амбијенту простора различитих намена - разматра значај обликовања простора - реализује замисао комбинујући задате и одабране елементе и материјал	- Простор приказан на дводимензионалној подлози. Перспектива. Виртуелни простор (екран, 3Д филмови, холограмима...); - Реалан простор. Амбијент (елементи који чине амбијент простора). Дизајн екстеријера и ентеријера. Илузија простора (на пример, илузија дубине или величине простора на сцени постигнута помоћу кулиса, слике, огледала, светла...).	
Култура и уметничко наслеђе	Упознавање одабраних уметничких дела и споменика културе и улоге визуелне уметности у савременом друштву	- објасни значај одабраних уметничких дела и споменика културе - тумачи визуелне поруке са којима се свакодневно среће - користи уметничка дела као подстицај за стваралачки рад	- Значајна национална и светска уметничка дела и споменици културе. Значај визуелне културе и уметности за лични развој, комуникацију, национални идентитет, развој туризма, смањење сиромаштва...; - Поруке и креативне идеје у визуелној уметности. Промоција производа.	

Назив предмета: **БИОЛОГИЈА**

Годишњи фонд часова: **70**

Разред: **други**

Циљеви предмета:

1. Проширивање знања о особинама живих бића и нивоима организације биолошких система, грађи и функцији ћелије, ћелијским деобама.
2. Упознавање са основним фазама развића човека; разумевање проблема везаних за период одрастања и улоге и значаја породице.
3. Упознавање са основним појмовима наслеђивања особина.
4. Проширивање знања о еволуцији живих бића.
5. Проширивање знања о систематици, морфологији и филогенији хордата.
6. Разумевање значаја еколошке културе.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Биологија ћелије	• Проширивање знања о особинама живих бића и нивоима организације биолошких система • Проширивање знања о грађи и функцији ћелије • Разумевање значаја фотосинтезе и ћелијског дисања за жива бића • Разумевање процеса који се одигравају током ћелијског циклуса и ћелијских деоба	• представи биохемијске, анатомске и морфолошке карактеристике прокариотске и еукариотске ћелије које илуструју јединство живота на Земљи; • дискутује о животним функцијама различитих нивоа организације живих система (од органела до организма); • примењује поступке заштите од болести које изазивају вируси, бактерије; • тумачи шеме ћелијског циклуса и ћелијских деоба у контексту раста и размножавања.	• Основне карактеристике живих бића • Нивои организације биолошких система (ацелуларни и целуларни) • Грађа и функција ћелије и ћелијских органела • Ћелијски метаболизам и старење • Биљна и животињска ћелија • Ћелијски циклус и ћелијске деобе	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе/учења, планом рада и начинима евидентирања и оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела) (70 часова) Место реализације наставе • Кабинет за биологију, адекватни објекти изван школског комплекса Препоруке за реализацију наставе • поштовање дидактичких принципа • комбиновање различитих дидактичких модела (проблемска, тимска настава ...) • реализација самосталних ученичких радова (есеји, презентације, реферати, пројекти) Оцењивање Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, израде презентација и пројеката) Оквирни број часова по темама • биологија ћелија (16 часова) • биологија развића човека, полно и репродуктивно здравље (14 часова) • наслеђивање биолошких особина (14 часова) • основи еволуције (5 часова) • систематика, морфологија и филогенија хордата (16 часова) • еколошка култура (5 часова)

Биологија развића човека, полно и репродуктивно здравље	• Упознавање са основним фазама развића човека • Разумевање процеса полног сазревања и проблема везаних за период одрастања • Упознавање са облицима ризичног понашања • Схватања улоге и значаја породице	• упореди процесе настанка полних ћелија и опише оплођење; • разликује ступњеве онтогенетског развића човека; • објасни полно сазревање човека • препозна проблеме везане за период одрастања; • аргументовано учествује у дискусији о утицајима нездравог начина живота на здравље човека укључујући и репродуктивно здравље; • објасни појам „планирање породице”.	• Стварање и сазревање полних ћелија • Оплођење • Основне фазе интраутериног развића • Рађање и детињство • Промене током полног сазревања човека • Дефиниција појма здравље • Проблеми везани за период адолесценције • Заштита од полних болести • Болести зависности • Планирање породице	
Наслеђивање биолошких особина	• Упознавање са основним појмовима наслеђивања особина	• користи генетичке термине у дискусији о наслеђивању биолошких особина (ген, алел, хромозом, геном, генотип, фенотип) и решава једноставне задатке из генетике применом Менделових правила наслеђивања; • познаје начине генетичке детерминације особина и најчешћих наследних болести, примењује то знање у сврхе превенције и изградње хуманог односа према оболелима људима; • изграђује критички однос према примени биотехнологија (ГМО, клонирање, матичне ћелије итд).	• Појам и функције гена • Наслеђивање и варирање особина • Наследне болести човека • Праћење особина на основу родословног стабла • Генетичка условљеност човековог понашања • Генетичко саветовање и тестирање	

Основи еволуције	• Проширивање знања о основним принципима еволуције живих бића	• опише етапе настанка првобитних биолошких система; • објасни доказе еволуције; • демонстрира, на примерима, значај генетичке варијабилности у популацији за деловање еволуционих механизма и постанак врста.	• Порекло живота на Земљи • Биохемијска и биолошка еволуција • Еволуција и филогенија • Докази еволуције • Адаптације и природна селекција, порекло и развој човека	
Систематика, морфологија и филогенија хордата	• Проширивање знања о структури и функцији животињских органа • Проширивање знања о основним принципима класификације хордата	• пореди грађу органа и органских система код различитих група хордата уочавајући њихову сличност у општем плану грађе и јединство порекла; • прикупља, презентује и тумачи податке о начину живота, пореклу и распрострањености хордата; • процењује утицај промена у спољашњој средини на распрострањеност хордата и утицај човека на правце тих промена.	• Класификација хордата • Упоредно анатомски предглед система органа хордата • Еколошки значај хордата	
Еколошка култура	• Упознавање са начинима и значајем одржавања личне хигијене и хигијене животног и радног простора • Разумевање последица различитих утицаја на здравље човека	• објасни значај одржавања личне хигијене, хигијене животног и радног простора; • разликује адитиве опасне по здравље; • објасни значај употребе производа у складу са декларацијом и упутством у циљу очувања сопственог здравља и заштите животне средине; • учествује у заштити свог окружења, природе и биодиверзитета контролисаним коришћењем ресурса и правилним одлагањем отпада.	• Уређење животног и радног простора • Потрошачка култура • Употреба ГМ хране • Утицај савременог начина живота на здравље човека	

Назив предмета: Социологија са правима грађана

Годишњи фонд часова: 70

Разред: трећи

Циљеви предмета:

- Оспособљава ученика за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва
- Развијају способност, код ученика, за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву;
- Унапреде ученичке способности за све облике комуникације, дијалога и исказивања аргументованог става;

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Структура и организација друштва	• Упознавање са функционисањем, структуром и организацијом друштва	• схвати структуру и организацију друштва • објасни улогу друштвених група с посебним освртом на брак и породицу • схвати друштвену поделу рада • објасни узроке друштвеног раслојавања • наведе друштвене установе и друштвене организације и направи разлику између њих • разликује особености сеоског и градског становништва	• Појам и елементи друштва • Друштвене групе • Брак и породица • Друштвена подела рада • Друштвено раслојавање • Друштвене установе и организације • Насеља и становништво	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава (70 часова) • кабинетске Место реализације наставе • Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе • Користити актуелне
Држава и политика	• Упознавање са политиком као вештином управљања друштвом • Оспособљавање за демократско мишљење • Упознавање са функционисањем државних институција и органа власти	• опише улогу политике у друштву • објасни појам, развој и облике суверености и демократије • разликује законодавну, извршну и судску власт • разликује удружења грађана и политичке партије • препозна идеолошке разлике партија и поделу на левицу, десницу и центар • схвати изборни поступак и конституисање скупштине и владе • разликује државне органе власти • разликује аутономију и локалну самоуправу	• Политика - вештина управљања друштвом • Појам и развој демократије • Конститутивни елементи државе • Подела власти • Организације грађана • Политичке партије • Избори • Скупштина • Државни органи власти • Аутономија	

		разуме функционисање локалне самоуправе	Локална самоуправа	примере из штампе и других медија релевантне за предмет - Користити Устав и релевантне законе у зависности од садржаја који се обрађује Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода - тестове знања - тестове практичних вештина Оквирни број часова по темама - Структура и организација друштва (14 часова) - Држава и политика (18 часова) - Устав и правна држава (8 часова) - Људска права и слободе (8 часова) - Култура и друштво (16 часова) - Друштвене промене и развој друштва (6 часова)
Устав и правна држава	Упознавање са Уставом Републике Србије, његовим историјским претечама и правосудним системом Републике Србије	- схвати значај устава као највишег правног акта - разликује устав од закона - направи преглед развоја уставности у Србији - уочи значај владавине права и правне државе - зна основне одредбе Устава Републике Србије - схвати функционисање правосудног система Републике Србије	- Значење појма устав - Историјски развој уставности - Уставност и законитост - Владавина права – правна држава - Устав Републике Србије - Правосудни систем Републике Србије (судова и тужилаштва)	
Људска права и слободе	Богаћење знања о људским правима и слободама и о улози појединца у друштвеном и политичком животу	- схвати људска права и слободе и свој положај у друштву - зна на који начин се штите права и слободе грађана	- Појам грађанина и његове обавезе и права - Лична права и слободе грађана - Политичка права и слободе грађана - Економска права и слободе грађана - Породично право - Остала права и слободе грађана - Заштита права и слобода грађана	
Култура и друштво	Развијање знања о културним тековинама	- уочи разлику и сличности између културе и цивилизације - схвати настанак религије и религиског мишљења - идентификује монотеистичке религије и објасни специфичности хришћанства - разликује обичај и морал - схвати разлику између уметности, масовне културе, подкултуре, шунда и кича	- Појам културе и цивилизације - Религија - Настанак религијског мишљења - Монотеистичке религије - Хришћанство - Обичај и морал - Уметност - Масовна култура	

Друштвене промене и развој друштва	• Оспособљавање за живот у друштву изложеном сталним променама и изазовима које доноси развој савременог друштва • Стицање знања о хоризонталној и вертикалној покретљивости друштва и	• идентификује друштвене промене • зна основне карактеристике хоризонталне и вертикалне покретљивости • препозна друштвени развој • формира став према савременим тенденцијама у развоју глобалног друштва	• Појам и врсте друштвених промена • Друштвена покретљивост • Друштвени развој	
------------------------------------	---	---	--	--

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА / МОДУЛИМА

1. Историја

Б: ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

Назив предмета: **ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ**

Годишњи фонд часова: **35 часова**

Разред: **први**

Циљеви предмета:

- Стицање знања, развијање вештина, усвајање вредности и формирање ставова који су претпоставка за успешан, одговоран и ангажован живот у демократском друштву;
- Оснаживање ученика за поштовање, одбрану и афирмацију вредности демократског друштва;
- Јачање друштвене кохезије, уважавање различитости и подршка сузбијању сваког облика дискриминације и насиља.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ЈА, МИ И ДРУГИ	• Подстицање ученика на међусобно упознавање • Подстицање ученика да сагледају међусобне сличности и разлике и уваже их • Развој негативног става према било ком облику дискриминације	• Анализира своје особине и да их представи другима • Препозна, анализира сличности и разлике унутар групе • Прихвати друге ученике и уважи њихову различитост • Препозна предрасуде, стереотипе, дискриминацију, нетолеранцију по различитим основама • Сагледа могуће последице нетолеранције, дискриминације, стереотипа, предрасуда и начине	• Лични идентитет • Откривање и уважавање разлика • Групна припадност • Стереотипи и предрасуде • Толеранција и дискриминација	• На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. <u>Облици наставе</u> Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава <u>Подела одељења на групе</u> • Одељење се не дели на групе <u>Место реализације наставе</u> • Настава се реализује у учионици <u>Препоруке за реализацију наставе</u> • Активности на првим

КОМУНИКАЦИЈА У ГРУПИ	Оспособљавање ученика за комуникацију у групи	- Искаже,образложи и брани мишљење аргументима - Активно слуша - Дебатuje и дискутује на неугрожавајући начин, уважавајући мишљење других - Објасни разлику између дијалога и дебате - Објасни разлоге и начине настанка гласина у свакодневној комуникацији и објасни последице које изазивају гласине	- Самопоуздано реаговање - Гласине - Неслушање,активно слушање - Неоптужујуће поруке - Изражавање мишљења - Вођење дебате и дијалога	часовима треба тако организовати да се обезбеди међусобно упознавање ученика, упознавање ученика са циљевима и наставним садржајима предмета, али и тако да наставник добије почетни увид у то са каквим знањима, ставовима и вештинама из области грађанског васпитања група располаже с обзиром да нису сви ученици у основној школи похађали наставу грађанског васпитања у истој мери.
ОДНОСИ У ГРУПИ/ ЗАЈЕДНИЦИ	- Оспособљавање ученика за рад у групи/тиму и међусобну сарадњу - Подстицање ученика да сукобе решавају на конструктиван начин и избегавју сукобе	- Ради у групи/тиму - Препозна предности групног/тимског рада - Учествује у доношењу групних одлука - Разликује могуће облике учешћа младих у друштвеном животу - Објасни потребу и важност партиципације младих у друштвеном животу - Објасни степене и облике учешћа младих у друштвеном животу - Објасни разлоге,ток и последице сукоба - Објасни ефекте конфликта на ток комуникације - Уочи факторе који одређују понашање у ситуацијама конфликта - Анализира сукоб из различитих	- Сарадња - Групни рад - Групно одлучивање - Учешће младих: "Лествица партиципације" - Радити заједно - Динамика и исходи сукоба - Стилови поступања у конфликтима - Сагледавање проблема из различитих углова - Налажење решења - Постизање договора - Извини	- Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексцијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. - Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе. - Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. - Наставник треба да пружи

	Оспособљавање ученика да препознају примере насиље у својој средини и преузму одговорност за сопствено понашање у таквој ситуацији	улова, (препознаје потребе и страхове актера сукоба) и налази конструктивна решења прихватљива за обе стране у сукобу. - Образложи предности конструктивног начине решавања сукоба - Објасни значај посредовања у сукобу - Препозна и објасни врсте насиља - Идентификује и анализира узроке насиља у својој средини, међу вршњацима, школи - Идентификује и анализира могуће начине реаговања појединца у ситуацијама вршњачког насиља, из позиције жртве и посматрача - Прихвати одговорност за сопствено понашање	- Посредовање - Насиље у околини - Вршњачко насиље - Насиље у школи. - Постизање мира	неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности, а заједно са групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. - У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. - Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет - За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15-20 ученика Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: праћење остварености исхода Оквирни број часова по темама - Ја, ми и други (9 часова) - Комуникација у групи (10 часова) - Односи у групи/заједници (16 часова)
--	--	--	---	--

Назив предмета:

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова:

35 часова

Разред:

други

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ПРАВА И ОДГОВОРНОСТИ	- Упознавање ученика са врстама права и природом (универзалност, целовитост, недељивост) - Упознавање ученика са начинима и механизмима заштите права - Сагледавање значаја личног ангажовања у заштити сопствених права и права других људи	- Објасни значење и смисао људских права - Разликује врсте људских права (лична, политичка, социјалноекономска, културна, здравствена права) - Анализира и објашњава однос права и одговорности - Објасни целовитост и узајамну повезаност људских права - Објасни универзалност и развојност људских права - Објашњава потребу посебне заштите права детета - Проналази примере и показатеље остваривања и кршења људских права - Процени положај појединца и друштвених група са аспекта људских права - Објасни механизме и начине за заштиту људских права - Анализира и тумачи основна међународна и домаћа документа из области људских права - Објасни улогу најзначајнијих институција и процедуре заштите људских права - Објасни улогу појединца и група у заштити људских права	- Потребе и права - Права и правила - Права и закони - Међународна документа о заштити права - Права и вредности - Врсте права - Односи међу правима <i>Сукоб права</i> - Дечја и људска права - Конвенције и заступљеност права у штампи - Одговорност одраслих - Одговорност деце - Кршење права детета - Заштита права детета	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава Подела одељења на групе - Одељење се не дели на групе Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе - Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексима на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. - Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар групе.

ПЛАНИРАЊЕ И ИЗВОЂЕЊЕ АКЦИЈЕ	• Подстицање ученика на активну партиципацију у животу школе • Развијање вештина планирања акција	• Идентификује проблеме у својој локалној заједници/ школи • Анализира изабране проблеме, изучава их • Предлаже активности и дискутује о њима са осталим члановима тима • Сарађује са члановима тима и учествује у доношењу одлука • Формулише циљеве и кораке акције • Иницира активности ,прати их и оцењује их • Представи путем јавне презентацију нацрт акције и резултате акције	• Избор проблема • Идентификација могућих решења • Припрема нацрта акције • Реализација акције (ван редовних часова и учионице) • Анализа реализоване акције • Представљање резултата акције	• Дobar индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. • Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности, а заједно са групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. • У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. • Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет • За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15-20 ученика <u>Оцењивање</u> Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1.праћење остварености исхода <u>Оквирни број часова по темама</u> • Права и одговорности (18 часова) • Планирање и извођење акције (17 часова)
---	--	--	---	---

Назив предмета:

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова:

35 часова

Разред:

трећи

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
ДЕМОКРАТИЈА И ПОЛИТИКА	- Разумевање појмова демократија, политика, власт, грађански живот - Упознавање са механизмима функционисања демократије и институцијама демократије - Сагледавање значаја и начина контроле и ограничења власти у демократији	- Објасни појмове демократија, политика, власт, грађански живот - Наведе разлике између демократског и недемократског начина одлучивања - Објасни разлике између непосредне и посредне демократије - Анализира различите начине ограничавања власти - Разликује надлежности законодавне, извршне и судске власти	- Демократија, политика и власт - Функционисања институције демократије - Механизми и начини контроле и ограничења власти у демократском поретку	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава Подела одељења на групе - Одељење се не дели на групе Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе - Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексијама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. - Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар
ГРАЂАНИН И ДРУШТВО	- Сагледавање улоге грађанина/грађанке у демократском друштву - Упознање се са радом локалне самоуправе - Сагледавање улоге и карактеристика	- Разуме политичко одређење појма грађанин/грађанка - Разуме значај поштовања закона у демократској држави - Објасни улогу локалне самоуправе и послове којима се она бави - Објасни карактеристике и улогу цивилног друштва - Наведе могућности утицаја	- Однос државе и грађанског друштва - Појам грађанина - Значај и начин учествовања грађанина у политици - Улога грађана у остваривању права	

	цивилног друштва у демократији Сагледавање значаја и начина учествовања грађанина/грађанке у политици	грађана на власт, правни и политички систем (различите форме грађанског удруживања, различите форме грађанских иницијатива и акција) Идентификује и анализира факторе који ометају/ подстичу демократски развој друштва		групе. - Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. - Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности, а заједно са групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. - У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. - Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет - За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15-20 ученика Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. праћење остварености исхода Оквирни број часова по темама - Демократија и политика (6 часова) - Грађанин и друштво (9 часова) - Грађанска и политичка права и
ГРАЂАНСКА И ПОЛИТИЧКА ПРАВА И ПРАВО НА ГРАЂАНСКУ ИНИЦИЈАТИВУ	- Упознавање ученика са суштином грађанских права и правом на грађанску иницијативу - Сагледавање улоге грађана у остваривању људских права у демократском друштву - Сагледавање неопходности и начина активног учешћа грађана у демократском друштву	- Објасни појам људских права - Наведе врсте људских права и објасни њихов садржај - Анализира представљање људских права у актуелним медијима - Објасни улогу појединца у заштити и остваривању људских права - Објасни појам грађанске иницијативе - Наведе надлежности општине и послове којима се она бави - Разликује формалну од неформалне иницијативе - Наведе форму и садржај формалног предлога грађанске иницијативе - Наведе структуру, функционисање, правила и процедуре рада Скупштине - Изведе симулацију заседања Скупштине поштујући све процедуре у процесу доношења одлука на предлог грађана - Објасни појам, карактеристике, улогу и врсте удруживања грађана - Идентификује и анализира активности и акције удружења грађана у својој локалној заједници.	- Право на грађанску иницијативу - Партиципација грађана у процесу доношења одлука и право на самоорганизовање грађана - Улога невладиних организација	

ПЛАНИРАЊЕ КОНКРЕТНЕ АКЦИЈЕ	• Подстицање и оспособљавање ученика за планирање заједничких акција и пројеката у локалној заједници	• Идентификује проблеме у својој локалној заједници • Анализира изабране проблеме, изучава их • Предлаже активности и дискутује о њима са осталим члановима тима • Сарађује са члановима тима и учествује у доношењу одлука • Формулише циљеве и кораке акције • Иницира активности ,прати их и оцењује • Представи путем јавне презентацију нацрт акције и резултате акције	• Избор проблема • Идентификација могућих решења • Припрема нацрта акције • Реализација акције (ван редовних часова и учионице) • Анализа реализоване акције • Представљање резултата акције	право на грађанску иницијативу (11 часова) • Планирање конкретне акције (9 часова)
---	---	--	---	---

Назив предмета:

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Годишњи фонд часова:

32 часа

Разред:

четврти

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
СВЕТ ИНФОРМАЦИЈА	- Упознавање са могућностима које <i>Закон о слободном приступу информацијама</i> пружа у остваривању људских права и слобода - Оспособљавање ученика да самостално траже и долазе до информација од јавног значаја - Разумевање улоге и значаја медија у савременом друштву - Развијање критичког односа према медијима и и	- Објасни значај постојања права на слободан приступ информацијама - Објасни појам јавне информације и идентификује информације које су од јавног значаја и које грађанин може да добије по Закону - Наведе основне одредбе <i>Закон о слободном приступу информацијама</i> и објасни улогу повереника - Наведе процедуру подношења захтева за приступ информацијама од јавног значаја - Попуни образац и тражи информацију од јавног значаја - Анализира информације које добија преко различитих медија - Тражи, пронађе и даје информацију - Открива примере манипулације у	- Извори информација - Појам јавне информације - Приступ информацијама-основна правила и ограничења - Заштита права на информисање- улога повереника - Процедура подношења захтева за приступ информацијама - Медији као извор информација-питање веродостојности - Разумевање и тумачење медијских порука - Механизми медијске манипулације - Утицај тачке гледишта на објективност информација - Селекција информација: објективност као одговорност	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава Подела одељења на групе - Одељење се не дели на групе Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе - Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексјама на одговарајуће појаве из друштвеног контекста прошлости и садашњости. - Квалитет наставе се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима и сталном разменом информација унутар

	информација добијених преко различитих медија	медијима Објасни значај објективности и веродостојности информација		групе. - Добар индикатор успешне наставе је способност ученика да адекватно примењују стечена знања и вештине и да у пракси изражавају ставове и вредности демократског друштва. - Наставник треба да пружи неопходну помоћ и подршку ученицима у припреми и реализацији активности, а заједно са групом да обезбеди повратну информацију о њеној успешности. - У реализацији овог програма наставник је извор знања, организатор и водитељ ученичких активности и особа која даје повратну информацију. - Повратна информација је од великог значаја не само за процес стицања сазнања, већ и за подстицање самопоуздања, учешћа у раду групе и мотивације за предмет - За успешно реализовање наставе број ученика у групи не би требала да буде већа од 25 ученика. Оптималан број ученика је 15-20 ученика Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1.праћење остварености исхода Оквирни број часова по темама - Свет информација (15 часова) - Свет професионалног образовања и рада (15 часова)
СВЕТ ПРОФЕСИОНАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА И РАДА	- Разуме важност дефинисања професионалних циљева и планирање каријере - Развијање вештине тражења информација значајних за професионално образовање и укључивање у свет рада - Оснаживање ученика да постављају циљеве личног развоја и планирају свој професионални развој	- Разуме значај поштовања социјално-економских права - Поставља циљеве личног развоја и планира свој развој - Анализира сопствене способности особине и вештине значајне за даљи професионални развој - Активно тражи информације значајне за даљи професионални развој - Напише личну радну биографију - Представи своје личне карактеристике приликом разговора са послодавцем	Планирање каријере и улазак у свет рада Самопроцена и вештина представљања личних карактеристика од значаја за даље професионално образовање и рад Разговор са послодавцем Тражење информација значајних за професионално образовање и тражење посла	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Српски језик и књижевност
- Историја
- Социологија са правима грађана

Назив предмета:

Годишњи фонд часова:

Разред:

Циљеви предмета

Б: ИЗБОРНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ
МУЗИЧКА КУЛТУРА

35 часова

трећи

1. Оспособљавање ученика за разликовање обележја стилова различитих музичких жанрова;
2. Развијање свести о значају и улози музичке уметности кроз развој цивилизације и друштва;
3. Оспособљавање ученика за уочавање разлика и сличности између наше и других традиција и култура у домену музике;
4. Унапређивање естетских критеријума код ученика;
5. Развијање навика код ученика за праћење културно-уметничких манифестација у локалној средини и путем електронских медија (концерти, телевизија, филм, интернет);
6. Оспособљавање ученика за самостално истраживање стручне литературе, архиве, медијатеке, интернета;
7. Подстицање уметничког развоја и усавршавања у складу са индивидуалним интересовањима и способностима.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
	- Оспособљавање ученика за разликовање музичких стилова од првобитне заједнице до 21. века. - Развијање навика за слушање уметничке музике. - Оспособљавање уочавања разлика карактера композиција - Формирање музичког укуса и адекватног музичког експресивног доживљаја музичког дела приликом слушања(аудио апаратима и уживо на концертима)	- Препознаје и разликује одлике стилова у музичком изражавању од првобитне заједнице до данас. - Испољава потребу за свакодневним слушањем музике и на основу тога формира трајно интересовање према музици уопште - Препознаје одслушане композиција уз познавање њихових аутора као и време настанка.. - Експресивно,аутономно доживљава карактер одслушане композиције - Поседује адекватан музички укус. - Самоницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације у локалној заједници.	- Значај музике у животу и друштву:првобитна заједница,стари век и развој музике у средњем веку(духовна и световна музика) - Грегоријански корал,Византијско певање,Кир Стефан Србин:Ниња сили. Ренесанса и барок: Палестрина Л.:<i>Огни белта</i>, Вивалди А.:<i>4 годишња доба</i>, Хендл Г.Ф.:<i>Месија(Алелуја)</i>, Бах Ј.С.:<i>Токата и fuga d – tol</i>, Брандебушки концерт бр.3 G – dur • Класицизам: Хајдн Ј.:<i>Симфонија изненађења</i> бр 94.G – dur, Моцарт В.А.:<i>Симфонија бр.40.G-dur</i>, Реквијем, Мала ноћна музика, Турски марш, Бетовен Л.В.:5. и 9. симфонија, За Елизу, Месечева соната, • Романтизам Менделсон Ф.:<i>Свадебни марш</i>, Шопен Ф.:<i>Валцер des-dur</i>, Брамс Ј.:<i>Мађарске игре по избору</i>, Сметана Б.:<i>Влтава</i>, Дворжак А.:<i>Симфонија из новог света</i> • Импесионизам Дебиси К.:<i>Прелид за поподне једног пауна</i>, Равел М.: <i>Болеро</i> • Музика хх века Шостакович:Камерна симфонија, Прокофјев С.:<i>Ромео и Јулија</i>, Шенберг, Стравински, Веберн	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава Место реализације наставе - Настава се реализује у учионици Препоруке за реализацију наставе - Користити сва доступна наставна средства - Користити мултимедијалне презентације - Упућивати ученике да користе интернет и стручну литературу - Примењивати индивидуални рад, рад у паровима и рад у мањим групама

Опера и балет Оперета и мјузикл	- Значај корелације између текста, музичког и сценског извођења - Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање разних видова опере кроз историју	- Разуме међусобну повезаност текста, музике и покрета. - Разликује музичко сценска дела према периоду настанка. - Препознаје историјско културни амбијент у коме су настала поједина дела	опере: Бизе Ж.: <i>Кармен</i>, Верди Ђ.: <i>Трубадур</i>, Росини Ђ.: <i>Севилски берберин</i>, Пучини: <i>Тоска</i>, Боеми, балети Чајковски П.И.: <i>Лабудово језеро</i>, <i>Успавана лепотица</i>, Прокофјев С.: <i>Ромео и Јулија</i> оперете Штраус Ј.: <i>Слепи миш</i> Мјузикли: Цигани лете у небо, Коса, Мама Миа, Чикаго...	Континуирано упућивати ученике на присуство музике у свакодневном животу, примену у пракси и другим наставним предметима Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: - праћење остварености исхода - тестове знања Оквирни број часова по темама класична музика (10 часова) опера и балет; оперета и мјузикл (6 часова) традиционална музика (5 часова) цез и блуз музика (3 часа) филм и филмска музика (3 часа) хор, камерно и оркестарско извођење
Традиционална музика (народне песме, игре, плесови)	- Оспособљавање ученика за препознавање и разликовање културе и традиције како свог тако и других народа - Развијање естетских критеријума код ученика - Развијање способности уочавања утицаја народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	- Препознаје естетске вредности у култури свог и народа других земаља уочавањем карактеристичних обележја музике светске народне баштине. - Сагледава и вреднује утицај народног стваралаштва на уметничко стваралаштво.	- Изворно певање традиционалних композиција са нашег и суседних подручја. Кола и народне игре Србије и суседних земаља. Мокрањац Ст. Ст.: <i>Руковети</i>, Тајчевић М.: <i>Охридска легенда</i> - Народна музика интегрисана у забавну, електронску, цез и разне алтернативне правце. извођачи: Биљана Крстић, састав Балканика,, Слободан Трукуља, Василиса, Кирил Џајковски...	

Цез и блуз музика Филм и филмска музика	- Способност препознавања критеријума који се односе на ритмичку строгост и импровизовање мелодије као карактеристика одређене врсте музике(цез,блуз) - Способности разликовања боје звука различитих инструмената као и њихових састава.	- Препознаје критеријуме који се односе на начине настајања мелодијско ритмичких образаца раличитих музичких жанрова. - Разликује боју звука различитих инструмената,као и њихов визуелни изглед - Разликује саставе извођача(Соло глас-хор,Соло инструмент-камерни састав-оркестар)	Цез и блуз: Луис Армстронг,Мајлс Дејвис;Били Холидеј;Џон Колтрејн,Чарли Паркер,Јован Маљковић,Шабан Бајрамовић... Филм: Моцарт филмска музика: Е.Мориконе: музика из филмова:<i>Амелија Пулен,Титаник,Ватрене улице,Клавир...</i>	композиција (5 часова)
Хорско певање	Оспособљавање ученика за заједничко извођење	Препознаје и реализује елементе заједничког музицирања	слободан избор композиција према могућностима извођача	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Ликовна култура
- Српски језик и књижевност
- Географија
- Историја

Назив предмета:

ЕКОЛОГИЈА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Годишњи фонд часова:

35

Разред:

трећи

Циљеви предмета:		1. Разумевање односа човека и животне средине; 2. Проширивање знања о структури екосистема и биосфере; 3. Схватање концепта одрживог развоја; 4. Проширивање знања о различитим облицима загађивања животне средине и њиховим утицајима на здравље човека.		
ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Основни појмови екологије	- Проширивање знања о структури екосистема/биосфере и процесима који се у њима одвијају - Разумевање значаја биодиверзитета за опстанак живота на Земљи	- повезује еколошке нивое организације живог света и тумачи односе међу члановима екосистема; - кроз биогеохемијске циклусе тумачи како екосистеми утичу једни на друге и повезује их са глобалним последицама загађења животне средине; - процењује утицај промена у спољашњој средини (укључујући утицај човека) на распрострањеност бактерија, алги, биљака, гљива, лишаја, хетеротрофних протиста и животиња и утицај човека на правце тих промена; - на једноставним примерима илуструје везу између промена у спољашњој средини и промена у понашању и физиологији (аклиматизација и аклимација) регулатора и конформиста у контексту одржавања хомеостазе;	- Структура екосистема - Процеси који се одигравају у екосистему - Биодиверзитет - Биосфера као јединствени еколошки систем Земље	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима евидентирања и оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз комбинацију различитих облика наставног рада и врста наставе (дидактичких модела) (32 часа) Место реализације наставе - Кабинет за биологију, виваријум, биолошка радионица, универзална учионица, адекватни објекти изван школског комплекса, природа Препоруке за реализацију наставе - поштовање свих дидактичких принципа - примена природних наставних средстава, реализација теренске наставе, реализација биолошких/еколошких наставних екскурзија - комбиновање различитих дидактичких модела (проблемска, тимска настава биологије) - реализација самосталних ученичких радова (есеји, презентације, реферати, пројекти) Оцењивање Евидентирање и оцењивање ученика (путем усмене и писане провере знања, тестирања, израде презентација и пројеката)

Животна средина и одрживи развој	• Упознавање са изворима и врстама загађивања животне средине • Разумевање концепта одрживог развоја • Разумевање значаја различитих облика заштите и унапређивања животне средине • Развијање свести о последицама глобалних климатских промена	• прикупи, представи и протумачи податке о стању угрожености животне средине; • наведе облике енергетске ефикасности и објасни значај одрживог развоја; • учествује у заштити свог окружења, природе и биодиверзитета контролисаним коришћењем ресурса и правилним одлагањем отпада.	• Извори загађивања животне средине • Последице загађивања животне средине • Заштита животне средине и одрживи развој • Глобалне промене у животној средини и њихове последице • Однос према домаћим животињама, кућним љубимцима, огледним животињама, крзнашицама и осталим угроженим животињским и биљним врстама	<u>Оквирни број часова по темама</u> • основни појмови екологије (20 часа) • животна средина и одрживи развој (15 часова)
--	---	--	--	---

Назив предмета: **ИСТОРИЈА (ОДАБРАНЕ ТЕМЕ)**

Годишњи фонд часова: **64**

Разред: **четврти**

Циљеви предмета:

1. Стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести;
2. Разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности;
3. Развијање индивидуалног и националног идентитета;
4. Стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру);
5. Унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога);
6. Оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
7. Развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Село и град некад и сад	• Стицање знања о миграцијама село – град као константним појавама у историји људског друштва. • Проширивање знања о животу сеоског и градског становништва у Србији у XIX	• опише начин живот у српским селима у XIX и XX веку; • уочи сличности и разлике у начину живота у српским градовима и селима у XIX и XX веку; • разуме значај и последице развоја модерних градова; • образложи најважније узроке и последице миграција село – град; • уочи разлике у начину становања између села и	• Живот у градовима и селима у новом веку и савременом добу (примери Париза, Лондона, Берлина, Њујорка, Москве, Санкт Петербурга...; просторно и урбано планирање; индустријске четврти, радничка насеља и предграђа; боемске четврти; појава модерне инфраструктуре – водовод, канализација, метро, проблем загађења, одношење и складиштење отпада; становање – грађевински материјали, начин градње, развој грађевинске технике, врсте објеката и организација простора; разлика у начину становања између села и града и између припадника различитих друштвених слојева, миграције; осветљење – гас и струја; грејање, употреба соларне енергије,	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе: Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: • теоријска настава. Место реализације наставе: • Теоријска настава реализује се у учионици или одговарајућем кабинету. Оцењивање: Вредновање остварености исхода вршити кроз:

	и XX веку.	града кроз историју; уочи разлике у начину становања између припадника различитих друштвених слојева кроз историју.	кућни апарати; оплемињивање стамбеног простора). Живот у српским градовима и селима у XIX и XX веку (примери Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца...; основни типови градских насеља – град, варош, варошица, „дивља” насеља; оријентални и европски утицаји; електрификација, јавни градски превоз – фијакери, трамваји, тролејбуси и аутобуси; основни типови сеоских насеља, обележја земљорадње, виноградарства и сточарства; задруга, моба, позајмица; пољопривредна оруђа, млинови, ветрењаче; миграције село – град, разлике у становању код Срба: дворци, градске куће, конаци, сеоске куће; дворови владара – Милоша, Михаила, Милана и Александра Обреновића, кнеза Александра и краљева Петра и Александра Карађорђевића, Николе Петровића, резиденције Јосипа Броза).	- праћење остварености исхода - тестове знања. Оквирни број часова по темама: - Свакој од четири теме које буду изабране треба посветити четвртину часова предвиђених наставним планом. Препоруке за реализацију наставе: - задатак наставника је да на почетку школске године од дванаест понуђених наставних тема, ученицима предложи шест, од којих ће они, као група, у складу са својим склоностима, изабрати четири, - структура програма конципирана је с циљем да помогне наставнику у планирању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја, - за сваку тематску целину дати су циљеви, исходи и садржаји, а исходи треба да послуже да наставни процес буде тако обликован да се наведени циљеви остваре, - садржаје треба прилагођавати ученицима, како би најлакше и најбрже достигли наведене исходе, - наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку
Култура одевача и исхране некад и сад	- Проширивање знања о променама у начину одевача и исхране кроз историју. - Уочавање промена у начину одевача код Срба кроз историју. - Уочавање	- уочи основна обележја културе одевача од антике до савременог доба; - идентификује основна обележја културе одевача код Срба кроз историју; - наведе и упореди разлике у начину одевача између села и града кроз историју; - наведе и упореди разлике у начину одевача између припадника различитих друштвених група кроз	- Култура одевача од антике до данас (материјали, начин обраде и бојење, разлике у одевачу код припадника различитих друштвених група; појава вештачких материјала, стилови у одевачу, модне куће, појава модне индустрије, свакодневна и свечана одећа, цинс као карактеристика одевача младих у читавом свету; накит, фризуре, шминка, парфеми...). - Одевање код Срба кроз историју (материјали и тканине – кудеља, конопља, чоја, крзно, кожа, лан, свила; разлика у одевачу код Срба у Хабзбуршком и Османском царству, као и код припадника	

	улоге различитих културних утицаја на начин одевања и исхрану код Срба кроз историју.	историју; • препозна и разуме утицаје различитих култура на начин одевања код Срба кроз историју; • препозна и разуме утицаје различитих култура на начин исхране код Срба кроз историју; • наведе и упореди карактеристике исхране у различитим историјским периодима.	различитих друштвених група; грађанско одело и европски узор у облачењу српског грађанског staleжа; униформе државних чиновника, лекара, цариника, професора Лицеја и гимназија у обновљеној Србији; народна ношња, савремени начин одевања). • Култура исхране од антике до данас (сакупљање и припремање намирница, лов и риболов, начини чувања хране, пиће, реконструкција могућег јеловника – двор, град, село; посни и мрсни циклуси; национална кухиња код Срба, утицаји других кухиња; конзумирање кафе и дувана, употреба источњачких зачина, понашање за столом, прибор за јело; кухињски апарати; ресторани „брзе хране“).	тему, уважавајући циљеве предмета, • програм се може допунити садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке), • у школама на наставном језику неке од националних мањина могу се обрадити и проширени наставни садржаји из прошлости тог народа, • важно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке • радозналости, која је у основи сваког сазнања, • наставни садржаји треба да буду представљени као „прича“ богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично,
--	--	--	--	--

Војска, оружје и рат некад и сад	• Проширивање знања о развоју војне технике и променама у начину ратовања кроз историју. • Проширивање знања о развоју војске и начину ратовања код Срба кроз историју. • Развијање критичког става према рату.	• уочи основна обележја ратова и војне организације и технике од антике до савременог доба; • разуме утицај научно-технолошких достигнућа на промене у начину ратовања кроз историју; • уочи карактеристике развоја оружја и војне организације; • уочи основна обележја војне организације код Срба кроз историју; • наведе и упореди карактеристике ратовања у различитим периодима; • разуме улогу појединца у рату (војсковођа, официра, регрута, цивила); • аргументовано дискутује о рату и његовим последицама на живот људи.	• Војска, оружје и рат кроз историју (војничка опрема – одећа, оклопи, штитови, оружје; родови војске, опсадне справе, увежбавање ратничких вештина, витешки турнири, мегдани, појава ватреног оружја – од примитивних пушака аркебуза и мускета до разорне артиљерије; увођење стајаће војске, развој модерне војне стратегије и тактике – појава генералштаба, униформе и војна одликовања; војно образовање, живот војника у рату и миру; жене у војсци; међународне конвенције о правилима ратовања, највеће војковође). • Војска код Срба кроз историју (српска војска у средњем веку – опрема, начин ратовања; Срби у аустријској и османској војсци; војска устаничке Србије; војна организација у XIX и XX веку у српској и југословенској држави; војно образовање – оснивање војне академије; српске и југословенске војне униформе и одликовања).	• посебно место у настави <i>историје</i> имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учioniци или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација, • добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја, • у зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем, • настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе шта се десило, већ и зашто се то десило и какве су последице из тога проистекле, • у настави треба што више користити различите облике организоване активности ученика (индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, радионице или домаћи задатак), • да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и
Новац и банке кроз историју	• Проширивање знања о улози новца и банака у економским системима кроз историју. • Усвајање знања о улози новца и банака у	• уочи основне карактеристике и функције новца од антике до савременог доба; • изведе закључак о улози и значају банака кроз историју; • уочи основна обележја историјата српског новца и	• Нумизматика (као наука о постанку, развоју и употреби кованог новца). • Новац и банке у садашњости (новац као мера вредности, платежно средство и једно од обележја самосталности државе; банка као предузеће које тргује новцем; појмови – штедња, трезор, кредит, камата, деоница, инфлација, дефлација; фалсификовања новца, новац у	• да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и

	свакодневном животу некад и сад. Проширивање знања о историји новца и развоју банкарства код Срба.	банака кроз историју; примени стечено знање о новцу и банкама у свакодневном животу.	савременом потрошачком друштву...). - Новац и банке у прошлости (историјат новца и банака – од старог века до данас; материјали од којих је израђиван новац, историјски феномен „кварења” новца; ликови и различити симболи на кованом и папирном новцу...). - Новац у Србији некад и сад (историјат новца од средњег века до данас; динар као званична валута модерне Србије; мотиви на новчаницама; настанак и развој Народне банке као прве финансијске институције у Србији).	играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе, - треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика, - у раду са ученицима неопходно је имати у виду интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека кроз простор и време, - пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина, - у настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности, - одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, - током рада са ученицима потребно је стално правити поређења са савременим добом, чиме се наглашава схватање континуитета у развоју друштва и
Верски живот и обичаји кроз историју	- Проширивање знања о веровањима и обичајима у прошлости и садашњости. - Уочавање прожимања веровања и културе кроз историју. - Сагледавање сличности и разлика у веровањима и обичајима некад и сад. - Проширивање знања о веровањима и обичајима код	- уочи основна обележја веровања од праисторије до савременог доба; - наведе и упореди карактеристике обичаја и веровања у различитим периодима; - идентификује сличности и разлике у обичајима различитих верских заједница; - уочи утицај веровања и обичаја на културно стваралаштво; - разуме утицај и повезаност верских институција и верског живота кроз историју; - разуме утицај и повезаност верских институција и	- Веровања у старом Египту и Месопотамији (загробни живот, балсамовање, хороскопи, астрологија, обреди и ритуални предмети...). - Веровања старих Грка и Римљана (пророчишта, загробни живот, свештеници и свештенице, приношење жртве боговима...). - Религије Далеког истока. - Верски живот и обичаји у средњем веку (главне одлике хришћанства, ислама и јудаизма; обележја различитих верских конфесија – сличности и разлике у веровањима и обичајима; обележавање верских празника, страхови средњовековног човека). - Верски живот и обичаји у новом веку и савременом добу (верски идентитет, сличности и разлике између католика, протестаната, православца, муслимана,	

	Срба кроз историју.	верског живота код Срба кроз историју; • препозна и разуме основне одлике верског живота и обичаја код Срба кроз историју.	Јевреја; атеизам).	богатство садржаја из прошлости, • задатак наставника је и да подстиче осамостаљивање ученика у прикупљању и сређивању историјских података, да их усмерава на различите изворе информација и подучава их како да се према њима критички односе, чиме се негује истраживачки дух и занимање за науку и подстиче развој мишљења заснованог на провереним чињеницама и аргументима, • овај предмет пружа велике могућности за интеграцију школског и ваншколског знања ученика, за излазак из оквира школских уџбеника и учионица, укључивање родитеља и суграђана који поседују знања, колекције, књиге, филмове и другу грађу која може да помогне у реализацији програма, • наставник треба да тежи комбиновању различитих метода рада (кратка предавања, гледање филмова, читање књига, дискусије, анализа писаних извора, слика и фотографија...), • у извођењу наставе самостално истраживање ученика је најважније, без обзира на изабране методе рада, а наставникова је улога да организује наставу, пружи помоћ ученицима у раду (од давања информација до упућивања на изворе информација) и да подстиче интересовање ученика за предмет, • у припреми и реализацији часова наставницима може користити следећа
Образовање и васпитање кроз историју	- Продубљивање знања о развоју образовања кроз историју. - Уочавање сличности и разлика у образовању и васпитању некад и сад. - Разумевање утицаја привредног развоја на квалитет образовања. - Продубљивање знања о развоју образовања код Срба кроз историју.	- уочи основна обележја образовања и васпитања од антике до савременог доба; - опише развој система образовања и васпитања кроз историју; - опише развој система образовања и васпитања код Срба кроз историју; - упореди карактеристике образовања и васпитања у различитим периодима; - изведе закључак о значају образовања и васпитања у животу људи; - препозна међусобну условљеност степена привредног развитка и квалитета образовања.	- Образовање и васпитање у старом веку (Египат, Месопотамија, стара Грчка и Рим). - Образовање и васпитање у средњем веку (манастири као центри писмености и образовања; оснивање школа и универзитета, утицај цркве на образовање и васпитање...). - Образовање и васпитање у новом веку и савременом добу (појава штампарства и ширење писмености, улога цркве и државе – појава световног и обавезног образовања, школских уџбеника; положај ученика – награђивање и кажњавање, одевање ученика...). - Образовање и васпитање код Срба (манастири као центри писмености и образовања; значај Хиландара, просветитељски рад у устаничкој Србији, оснивање световних школа, оснивање Лицеја, Велике школе и Београдског универзитета; један дан у школи, школска слава, одевање ученика, школовање женске деце; стипендирање ученика).	
Комуникације, путовања и туризам некад и сад	Уочавање значаја комуникација и њиховог	опише развој комуникација од праисторије до савременог доба;	Комуникације, путовања и туризам кроз историју (утицај трговине и војних похода на развој комуникација; ходочашћа – света места, мисионари;	

	развоја у историји друштва. Разумевање утицаја комуникација на упознавање и приближавање држава, народа и њихових култура.	- наведе и упореди карактеристике комуникације у различитим периодима; - изведе закључак о значају комуникације у животу људи кроз историју; - разуме последице развоја модерних комуникација; - изведе закључак о утицају развоја комуникација на интеграцију сваке нације и друштва; - користи информације са историјске карте и повеже их са стеченим знањем о комуникацијама; - уочи утицај комуникација на приближавање држава, народа и њихових култура.	значајни сајмови, развој поштанског, телеграфског, телефонског, железничког, аутомобилског и авионског саобраћаја; ауто и авио клубови, новине и новинарство, Интернет, откривање нових дестинација, гостинице и хотели, бање).	литература: Д. М. Ацовић, <i>Хералдика и Срби</i>, Београд 2008. Д. Бабац, <i>Специјалне јединице југословенске војске у Априлском рату</i>, Београд 2006. Д. Бабац, Ч. Васић, М. Марковић, <i>Црногорска војска 1896–1916</i>, Београд 2007. Д. Бандић, <i>Народна религија Срба у 100 појмова</i>, Београд 2004. В. Бикић, <i>Средњовековно село</i>, Београд 2007. М. Благојевић, <i>Србија у доба Немањића</i>, Београд 1989. С. Бојанин, <i>Забаве и светковине у средњовековној Србији (од краја XII до краја XV века)</i>, Београд 2005. Е. Бухари, <i>Наполеонова гардијска коњица</i>, Београд 2006. А. Веселиновић, Р. Љушић, <i>Српске династије</i>, Нови Сад 2001. П. Вилар, <i>Злато и новац у повијести 1450–1920</i>, Београд 1990. А. Вулетић, Ј. Мијаиловић, <i>Између посела и балова. Живот у Србији у 19. веку</i>, Београд 2005. Р. Вучетић, <i>Престоница независне Србије (1878–1918)</i>, Београд 2008. К. Гравет, <i>Витезови</i>, Београд 2006. С. Димитријевић, <i>Средњовековни српски новац</i>, Београд 1997. Љ. Димић, <i>Културна политика у Краљевини Југославији 1918–1941</i>, I–III, Београд 1996. А. Ђуровић, <i>Модернизација образовања у Краљевини Србији 1905–1914</i>, Београд 2004. <i>Историја приватног живота</i>, I–V, приредили Ф. Аријес и Ж. Диби, Београд 2000–2004. М. Јовановић–Стојимировић, <i>Силуете старог Београда</i>, Београд 2008. Д. Косановић, <i>Почеци кинематографије на</i>
Друштвени и породични живот кроз историју	- Продубљивање знања о развоју друштвеног и породичног живота кроз историју. - Уочавање сличности и разлика у друштвеном и породичном живота некад и	- идентификује основна обележја друштвеног живота од антике до данас; - идентификује основна обележја породичног живота од антике до данас; - наведе основна обележја друштвеног живота код Срба кроз историју; - наведе основна обележја породичног живота код Срба	- Друштвени живот од антике до данас (игре, гозбе, плес уз музику, музички инструменти, позориште, маскирање, трубадури, властеоске гозбе: жонглери, путујући свирачи и забављачи; балови, позориште у доба Шекспира и Молијера, настанак опере, књижевне дружине и читалишта, концерти, биоскопи, игре на срећу, савремена популарна музика). - Друштвени живот код Срба кроз историју (основни празници и њихов значај; утицај политичких прилика на празнике и празновања, радни и нерадни дани;	

	сад. Проширивање знања о друштвеном и породичном животу код Срба кроз историју.	кроз историју; - упореди карактеристике друштвеног и породичног живота у различитим периодима; - уочи сличности и разлике у начину обележавања празника кроз историју; - истакне одлике друштвеног и породичног живота данас у односу на раније епохе.	различити облици друштвених активности на селу и у граду...). - Породични односи од антике до данас (положај мушкарца, жене и детета, свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници, традиционални и модерни погледи на породицу; промене у односима међу половима...). - Породични односи код Срба кроз историју (положај мушкарца, жене и детета; свадбени обичаји, однос према старијима, породични празници – крсна слава...)	<i>тлу Југославије 1896–1918</i>, Београд 1985. <i>Лексикон српског средњег века</i>, приредили С. Ћирковић и Р. Михаљчић, Београд 1999. П. Ј. Марковић, <i>Београд 1918–1941</i>, Београд 1992. П. Ј. Марковић, <i>Београд између Истока и Запада 1948–1965</i>, Београд 1996. П. Ј. Марковић, <i>Трајност и промена. Друштвена историја социјалистичке свакодневнице у Југославији и Србији</i>, Београд 2007. М. Милићевић, <i>Грб Србије: развој кроз историју</i>, Београд 1995. Ј. Миодраговић, <i>Народна педагогија у Срба или како наш народ подиже пород свој</i>, Београд 1914. Д. Мрђеновић, А. Палавистра, Д. Спасић, <i>Родословне таблице и грбови српских династија и властеле</i>, Београд 1987. <i>Образовање код Срба кроз векове</i>, Београд 2001. Е. Пирсон, <i>Стара Грчка</i>, Београд 2006. Р. Плат, <i>Свет филма</i>, Београд 2006. <i>Приватни живот у српским земљама средњег века</i>, приредиле С. Марјановић-Душанић и Д. Поповић, Београд 2004. <i>Приватни живот у српским земљама у освит модерног доба</i>, приредио А. Фотић, Београд 2005. <i>Приватни живот код Срба у деветнаестом веку. Од краја осамнаестог века до Првог светског рата</i>, приредили А. Столић и Н. Макуљевић, Београд 2006. <i>Приватни живот код Срба у двадесетом веку</i>, приредио М. Ристовић, Београд 2007. Р. Радић, <i>Страх у позној Византији I-II</i>, Београд 2000. Р. Радић, <i>Византија – туртур и пергамент</i>, Београд 2006. Р. Радић, <i>Цариград – приче са</i>
Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју	- Проширивање знања о развоју фотографије, филма, радија и телевизије кроз историју. - Разумевање утицаја фотографије, филма, радија и телевизије на друштвени, политички и културни живот. - Проширивање знања о развоју фотографије, филма, радија	- уочи основна обележја развоја фотографије, филма, радија и телевизије кроз историју; - изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије у животу појединца и читавог друштва; - изведе закључак о значају фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора; - опише развој фотографије, филма, радија и телевизије у Србији; - разуме последице развоја фотографије, филма, радија и	- Значај фотографије, филма, радија и телевизије (као техничких достигнућа, начина уметничког изражавања, средстава масовне комуникације, сазнавања и образовања, и као историјских извора). - Фотографија, филм, радио и телевизија кроз историју (развој – оптичка сочива, дагеротипија, мокра плоча, фото-апарат, филмска трака, покретне слике, биоскоп, радио таласи; прва филмска пројекција, филм као извор информација о догађајима; филм као масовна забава и индустрија; почетак ере звучног филма, појава анимираних филмова; појава колор филмова; филмски фестивали и награде; оснивање радио-станица, појава телевизије; превласт телевизије над другим медијима у другој половини XX века; примери злоупотребе фотографије, филма, радија и телевизије у XX веку). - Фотографија, филм, радио и телевизија у	

	и телевизије у Србији. Уочавање значаја фотографије, филма, радија и телевизије као историјских извора.	телевизије.	Србији некад и сад (делатност дворског фотографа Анастаса Јовановића, породични фото-албуми, прва филмска пројекција у Србији 1896, први српски филмови и биоскопи; почетак рада прве радио-станице – Радио Београда 1929, јавна демонстрација телевизије на сајму у Београду 1939, тајно праћење програма Радио Лондона за време окупације, оснивање Телевизије Београд 1958, кућни радио и ТВ апарати као показатељи животног стандарда).	<i>Босфора</i>, Београд 2007. <i>Службено одело у Србији у 19. и 20. веку</i>, Београд 2001. Д. Стојановић, <i>Калдрма и асфалт. Урбанизација и европеизација Београда 1890–1914</i>, Београд 2008. Ж. Стојановић, <i>Патирни новац Србије и Југославије</i>, Београд 1996. Н. Томас, Д. Бабац, <i>Армије на Балкану 1914–1918</i>, Београд 2006. Ц. Харт, <i>Стари Египат</i>, Београд 2006. Ф. Џајс, <i>Витезови кроз историју</i>, Београд 2003. Ф. Џајс, Ц. Џајс, <i>Живот у средњовековном граду</i>, Београд 2004. Ф. Џајс, Ц. Џајс, <i>Живот у средњовековном замку</i>, Београд 2005. Ф. Џајс, Ц. Џајс, <i>Живот у средњовековном селу</i>, Београд 2006. С. Џејмс, <i>Стари Рим</i>, Београд 2006.
Брига о телу и здрављу кроз историју	- Продубљивање знања о развоју здравствене културе кроз историју. - Уочавање утицаја економског и културног развитка на степен здравствене културе. - Проширивање знања о развоју здравствене културе код Срба.	- уочи основна обележја развоја здравствене културе од антике до данас; - уочи основна обележја развоја здравствене културе код Срба кроз историју; - наведе и упореди различите методе лечења кроз историју; - разуме повезаност степена економског и културног развитка и здравствене културе; - разуме значај хуманитарних организација и њиховог деловања.	- Брига о телу и здрављу од антике до данас (болести људи, хигијенски услови, епидемије, развој медицине, медицински инструменти, лекови и лековито биље, здравствене установе – манастирске болнице, санаторијуми, стационари, домови здравља, апотеке; начини здравствене заштите и превентиве, хуманитарне организације). - Брига о телу и здрављу код Срба (утицај животних услова и хигијенских прилика на појаву болести; најчешће болести и епидемије, народна медицина и надрилекарство, манастирске болнице; прве болнице и лекари, отварање болница у Србији у време кнеза Милоша, оснивање Медицинског факултета у Београду...).	
Грбови и заставе некад и сад	Продубљивање знања о развоју грбова и застава и	уочи основна обележја развоја грбова и застава кроз историју;	Улога и значај грбова и застава (као симбола државе, нације, владара, војске, града, установе, предузећа, политичке организације, спортског друштва...; појава	

	њиховом значају у историји. Упознавање са развојем, улогом и значајем грбова и застава у прошлости српског народа.	- уочи основна обележја развоја грбова и застава код Срба кроз историју; - изведе закључак о значају грбова и застава кроз историју; - наведе најчешће хералдичке симболе; - опише изглед и порекло савременог српског грба и заставе.	грбова у XII веку – породични грбови на штитовима као начин распознавања витезова на турнирима и у ратним походима; грбови на заставама, новцу, печатима, поштанским маркама, споменицима, шлемовима...; најчешћи хералдички симболи; појава првих застава – <i>вексилум</i> – застава римских царева, <i>лабарум</i> – застава Константина Великог; основни елементи застава). Грбови и заставе у прошлости српског народа (порекло савременог српског грба и заставе, значење четири оцила, најчешћи хералдички симболи на грбовима српских нововековних и средњовековних држава и династија и властелинских породица – двоглави бели орао Немањића, Лазаревића, Карађорђевића, Обреновића и Петровића-Његоша, лав Бранковића и Петровића-Његоша, вук Балшића, љиљани Котроманића...).	
Спорт некад и сад	- Проширивање знања о развоју спортског живота кроз историју. - Уочавање сличности и разлика у спортским играма и надметањима некад и сад.	- уочи основна обележја спорта од антике до савременог доба; - разуме улогу и значај спорта у људском друштву; - именује и опише спортске дисциплине заступљене на античким Олимпијским играма; - наведе и упоређи карактеристике спортских надметања у различитим	- Улога и значај спорта од антике до савременог доба (спорт као део бриге о здрављу и као забава; спорт и Олимпијске игре у античкој Грчкој као основ спортских игара савременог доба; спортска надметања кроз историју – најпопуларнији спортови, аматерски и професионални спорт, модерне Олимпијске игре). - Спорт код Срба кроз историју (народне и пастирске игре као прва спортска надметања, прва спортска друштва, оснивање Српског олимпијског клуба 1910, учешће на међународним	

	Проширивање знања о развоју спортског живота код Срба.	периодима; описе развој спортског живота код Срба.	такмичењима и велики успеси, спортска друштва и клубови; савремени спорт и спортски живот).	
--	--	---	--	--

ИЗАБРАНА ПОГЛАВЉА МАТЕМАТИКЕ

Циљеви предмета:	– Развијање логичког и апстрактног мишљења;
	– Развијање способности јасног и прецизног изражавања и коришћења основног математичко-логичког језика;
	– Оспособљавање за примену стечених знања како у математици тако и у осталим предметима;
	– Формирање основа за наставак образовања;
	– Формирање математичке културе која подразумева свест о универзалности и примени математике и математичког начина мишљења;
Годишњи фонд часова:	64
Разред:	четврти

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Полиноми	Проширивање знања о полиномима	- подели два полинома - примени Безуову теорему на одређивање остатка дељења полинома - примени Безуову теорему на одређивање непознатих коефицијената полинома (ако је познат остатак дељења)	- Дељење полинома - Безуова теорема	На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе, односно учења, планом рада и начинима оцењивања Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (64 часа)
Ирационалне једначине и неједначине	Стицање основних знања о ирационалним једначинама и неједначинама	- реши једноставнију ирационалну једначину - реши једноставнију ирационалну неједначину	- Ирационалне једначине (квадратни корен) - Ирационалне једначине (кубни корен) - Ирационалне неједначине	Место реализације наставе Настава се реализује у учионици или кабинету за математику
Експоненцијалне и логаритамске једначине и неједначине	- Проширивање знања о експоненцијалним и логаритамским једначинама - Упознавање са експоненцијалним и логаритамским неједначинама	- реши експоненцијалну једначину - реши једноставнију експоненцијалну неједначину - реши логаритамску једначину - реши једноставнију логаритамску неједначину - примени знање о квадратној једначини и неједначини на решавање експоненцијалних и логаритамских једначина неједначина	- Експоненцијалне једначине - Експоненцијалне неједначине - Логаритамске једначине - Логаритамске неједначине	Препоруке за реализацију наставе - образложити циљ предмета, начин и критеријум оцењивања - неопходна предзнања поновити уз максимално ангажовање ученика - подстицати ученике на размишљање и самостално закључивање - примењивати разноврсне облике и методе рада, како би се подстакла активност ученика - инсистирати на прецизности, тачности, систематичности и уредности у раду - упућивати ученике на претраживање различитих извора и примену савремених технологија
Тригонометрија	Проширивање знања о тригонометријским функцијама	- нацрта графике инверзних тригонометријских функција и наведе њихове основне особине - упрости израз применом формула	- Инверзне тригонометријске функције и њихови графици - Претварање производа тригонометријских функција у збир	

	• Примена стечених знања о тригонометријским функцијама на решавање тригонометријских једначина и неједначина • Разумевање тригонометријског облика комплексног броја, степеновања и кореновања комплексног броја	за трансформацију производа у збир и обрнуто • докаже једноставније идентитете применом формула за претварање производа у збир и обрнуто • реши тригонометријску једначину • реши тригонометријску неједначину • претвори комплексан број у тригонометријски облик • примени Моаврову формулу • одреди сва решења при кореновању комплексног броја	тригонометријских функција • Претварање збира тригонометријских функција у производ тригонометријских функција • Тригонометријске једначине • Тригонометријске неједначине • Тригонометријски облик комплексног броја • Моаврова формула • Кореновање комплексних бројева	• Ирационалне, експоненцијалне и логаритамске једначине и неједначине: наглашавати неопходност постављања одговарајућих услова. Неједначине обрадити на једноставнијим примерима. • Тригонометрија: доказати формуле за трансформацију производа тригонометријских функција у збир и обрнуто. При решавању тригонометријских једначина и неједначина insistирати на приказивању решења на тригонометријском кругу. • Конусни пресеци: на почетку теме обновити праву и кружницу. Обрадити и примере у којима се одређују једначине заједничких тангенти кривих, угао између кривих и геометријско место тачака које испуњавају одређене услове.
Конусни пресеци	• Проширивање знања о аналитичкој геометрији	• наброји конусне пресеке и нацрта одговарајуће слике • дефинише елипсу и наведе њену једначину • одреди жиже, ексцентрицитет и директрисе елипсе • одреди једначину елипсе из задатих услова • испита међусобни положај праве и елипсе • одреди једначину тангенте елипсе из задатих услова • дефинише хиперболу и наведе њену једначину • одреди жиже, ексцентрицитет и директрисе хиперболе • одреди једначину хиперболе из задатих услова • испита међусобни положај праве и хиперболе • одреди једначину тангенте хиперболе из задатих услова • дефинише параболу и наведе једначину параболе • одреди жиже, ексцентрицитет и директрису параболе • одреди једначину параболе из задатих услова • испита међусобни положај праве и параболе • одреди једначину тангенте параболе из задатих услова	• Конусна површ. Конусни пресеци • Једначина елипсе • Особине елипсе (жиже, ексцентрицитет и директрисе) • Узајамни положај праве и елипсе • Једначина хиперболе • Особине хиперболе (жиже, ексцентрицитет, полуосе и асимптоте, директрисе) • Узајамни положај праве и хиперболе • Једначина параболе • Особине параболе (жижа, параметар и директриса) • Узајамни положај праве и параболе	Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. активност ученика на часу; 2. усмену проверу знања; 3. писмену проверу знања; 4. тестове знања. Оквирни број часова по темама • Полиноми 5 часова • Ирационалне једначине и неједначине 8 часова • Експоненцијалне једначине и неједначине 10 часова • Тригонометрија 16 часова • Конусни пресеци 17 часова За реализацију 4 писмена задатка са исправкама планирано је 8 часова.

Назив предмета: **ЛОГИКА СА ЕТИКОМ**

Годишњи фонд часова: **64**

Разред: **Четврти**

Циљеви предмета:

- Стицање основних знања о логици и етици и схватање значаја тих знања за јасно размишљање и развој личности;
- Упознавање са елементима и законима логике и разумевање улоге коју логика има у науци и свакодневном животу;
- Разумевање појмова који се јављају у етичким расправама и развијање сензибилитета за етичка питања савременог друштва;
- Оспособљавање ученика за самостално, критичко размишљање и формирање ставова о друштвеним проблемима.

ТЕМА	ЦИЉ	ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПО ТЕМАМА	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
Увод у логику	Увођење ученика у предмет логике	- препозна да и сам већ користи логику као и граматику - разликује мишљење од маште, надања, опажања и наводи примере из свакодневног живота - искаже дефиницију логике, разуме и опише у чему се састоји формални карактер логике - разликује принципе мишљења, наведе примере за основне логичке принципе и симболички их приказује	- Појам и подела логике. - Логика као наука о форми мишљења - Основни логички принципи (идентитет, непротивуречност и и искључење трећег)	- На почетку теме ученике упознати са циљевима и исходима наставе / учења, планом рада и начинима оцењивања. Облици наставе Предмет се реализује кроз следеће облике наставе: - теоријска настава (47 часова) - обрада и провера знања (17 часова) Место реализације наставе - Теоријска настава и радионице се реализују у учионици Препоруке за реализацију наставе - Дијалог са ученицима, самостални рад, организовање дебате - Користити актуелне примере из штампе и
Формална логика: - појам - суд - закључак	- Развој сазнања о појму и односима међу појмовима - Упознавање ученика са структуром суда, врстама судова и односима између судова - Оспособљавање ученика за логичко закључивање	- увиди разлику између појма, термина, опажаја, предмета, представе - разликује обим и садржај појма, увиђа однос између обима и садржаја, наводи пример за обим и садржај и дефинише обим и садржај појма - препознаје и именује појмове, набраја их, уочава разлику између појединачних и општих појмова - препознаје односе међу појмовима и именује их (субординација, координација, контрарност) и графички приказује односе међу појмовима - наведе делове дефиниције - даје примере дефиниције из своје струке - разликује прешироку и преуску дефиницију - разликује чланове деобе од принципа деобе - увиђа значај принципа деобе самостално	- Разлика између појма, ствари и представе, Врсте појмова - Обим и садржај појма - Односи међу појмовима - Дефиниција и деоба - Суд и врсте судова - Истиносна вредност сложених судова (негација, конјункција, дисјункција, импликација и еквиваленција) - Комбинована подела судова, расподељеност појма - Односи међу судовима (логички квадрат) - Врсте закључивања - Непосредно закључивање – конверзија, обверзија, логички квадрат	

		изводи једну деобу • разликује субјекат и предикат суда и увиђа значај копуле за квалитет суда • препознаје форму сложеног суда, разликује и именује логичке везнике (негација, конјункција, дисјункција, импликација и еквиваленција) и наводи примере • разликује квантитет и квалитет суда, препознаје форму а,е,и,о суда и наводи примере • именује односе међу судовима • препознаје индуктивно, дедуктивно и закључивање по аналогији на примерима из свакодневног живота • увиђа да и сам користи наведене форме закључивања, именује их и разликује • демонстрира конверзију и обверзију на примерима • наведе и објасни четири фигуре силогизма • изводи задате модусе силогизма • излаже примере за хипотетички и дисјунктивни силогизам • повезује форме закључивања у облику доказа	• Посредно закључивање – индукција, аналогија и дедукција • Фигуре категоричког силогизма, модуси категоричког силогизма • Хипотетички и дисјунктивни силогизам • Доказ • Примери индуктивног и дедуктивног закључивања у наукама.	других медија • Користити актуелне примере везане за струку ученика Оцењивање Вредновање остварености исхода вршити кроз: 1. Опажања наставника - праћење рада на часу 2. Питања - одговори Оквирни број часова по темама • (3 часа) • (6+ 2+10 часова) • (6 часова) • (4 часова) • (14 часова) • (15 часова)
Логичке грешке	• Оспособљавање ученика за уочавање грешака у аргументацији, закључивању и доказивању	• разликује случајне од намерних логичких грешака • примењује форме закључка и доказа • препознаје и именује логичке грешке: увођење четвртог појма у силогизам, нерасподељен појам, замена теза, argumentum ad hominem, post hoc ergo propter hoc.	• Паралогизми и софизми • Грешке у закључку • Грешке у доказу • Грешке у аргументацији	
Појам и значај етике	• Развој сазнања о појму и предмету етике, значају моралних норми за живот појединца у друштву	• набраја правила (норме) из различитих сфера живота • издваја правила која слободно прихватамо и разликује их од оних која имају спољашње порекло • дефинише предмет етике	• Настанак и предмет етике • Појам норме и појам морала • Разлика између обичајних, правних и етичких норми	

Лични идентитет, слобода и одговорност	- Развој сазнања о идентитету, формирању идентитета и о флуидности идентитета преко социјалних улога - Развој способности идентификовања разликовања појмова пол и род и утицај културе на формирање појмова пола и рода (разлике у културама) - Формирање става о улози медија у креирању идентитета	- набраја како се све манифестује лични идентитет - разликује утицаје који формирају лични идентитет (разликује род и пол) - увиђа колика је моћ визуелног идентитета - препознаје утицај медија на креирање визуелног идентитета - уочава разлику између модних и етичких императива - супротставља медијски наметнуте животне идеале и етичке вредности	- Улога визуелног идентитета у формирању личног идентитета - међусобни утицаји - Појмови пола и рода - Утицај медија на релативизацију етичких вредности - Естетски и етички идеал - Тело и интервенције на телу - Сајбер идентитет, морал и слобода избора	
Основне етичке норме и вредности	Упознавање ученика са основним етичким нормама и вредностима и развијање личног вредносног система	- препознаје важније људске вредности - разликује слободне од самовољних и наметнутих поступака - схвата постојање слободе избора као услова моралног поступања - разуме везу између избора и одговорности - упоређује одговорне и неодговорне поступке - може да расправља о томе да ли је извор морала у нама или изван нас (аутономна и хетерономна етика) - увиђа разлику између основних етичких праваца	- Пријатељство - Верност - Породица - Љубав - Морално добро - Донација органа - Сурогат мајка - Клонирање	

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

- Грађанско васпитање
- Српски језик и књижевност
- Историја